

Найбільше багатство — відсутність капризів.
Сенека

Іван Сміян

ТАМ ПЕРЕМОГА, ДЕ ЗГОДА
(Ibi victoria, ibi concordia)
Книга 27

Якось-то йдучи уночі
Понад Невою... та, йдучи,
Міркую сам-таки з собою:
«Якби-то, — думаю, — якби
Не похилилися раби...
То не стояло б над Невою
Оцих осквернених палат!
Була б сестра, і був би брат,
Та то... нема тепер нічого...
Ні Бога навіть, ні півбога.
Псарі з псарями царять,
А ми дотепні доїжджачі,
Хортів годуємо та плачем».
Отак-то я собі вночі,
Понад Невою ідучи,
Гарненько думав. І не бачу,
Що з того боку, мов із ями,
Очима лупа кошени —
А то два ліхтаря горять
Коло апостольської брами.
Я схаменувся, осінивсь
Святим хрестом і тричі плюнув
Та й знову думать заходивсь
Про те ж таки, що й перше думав.

Тарас Шевченко

Тернопіль
2013

В авторській редакції

Дизайн обкладинки *Світлани Бедної*
Випусковий редактор *Маргарита Більчук*

Сміян І. С.

С 50 Там перемога, де згода : Книга 27 / І. С. Сміян. — Тернопіль, 2013. — 192 с.

Два береги в однієї ріки! І лише так радісно течуть води! Два береги! Два береги ніколи (!) не бувають однаковими. І я завжди дивувався чому вони зовсім різні? І знаходжу лише одну відповідь: вони протилежні. Ось і «згода» має різне сприйняття: а) При згоді й малі справи виростають у великі, при суперечності і великі розпадаються (Саллюстій); б) Ой, не кажіть, що ви згідні зі мною! Коли люди кажуть, що згідні зі мною, я завжди відчуваю, що я

неправий (О. Уайльд). Отож, висновок: окраса нашого життя залежить, насамперед, від уміння сприймати навколишній суперечливий світ...

УДК 82-94

© Сміян І. С.,

2013

Тот, кто желает увидеть живого Бога,
пусть ищет его не на пустом небосводе
собственного разума, но в человеческой
любви.

Федор Достоевский

Отже, любов до людини, тварини, рослини, річки, моря, до лісів, полів,
гори та полонини... — це прояв згоди, духовної згоди з тими частинами
Всесвіту, часткою якого ти (я) є; любов до підлабузництва — це згода на
рабство фізичне й духовне. Таким чином, і любов, а не лише згода, має
неоднозначне визначення...

Край! Хоч вибилися із сили,
А пожежу погасили,
Соломою притрусили,
Нафтою полили
І машину завели.

Правда, інші параграфи,
Трошки, може, більше графи,
Щоб анексії і штрафи
Уміститися могли
І нулі усі лягли.

Спіть спокійно, люде добрі,
Полохливі і хоробрі,
Не дивіться більш на обрій:
Ні хмариночки ніде, —
Грім замовк і не гуде.

Так! Прийшли вже всі до згоди,
Поділилися народи
На основі їх природи:
Кожній нації дав мир
Власну хату, власний дім.

Рай! Народи-братолуби
Більш не хочуть самозгуби:
Кожний міцно стиснув зуби

І сховав у льох багнет,
Шаблю, кріс і кулемет.

Олександр Олесь

Неоднозначність постійно і разом з нами... Але не завжди. Її немає у відносинах з природою... Як от

У ПОЛІ

Дівчина сиділа на обніжку, на зеленій траві, та плела вінок з ромену, сокирок, трав'янок та інших польових квіток, що тут же недалеко на луці розстились чудовим цвітним килимом, напували пахощами повітря. Вона сиділа спиною до того місця, звідкіля підкрався Чіпка. Кругом неї обсіпано біло квітами, натрушено травою. Повна фартушина того польового добра розстилась на колінах. Дівчина знай опускала туди то одну, то другу руку, витягала квіточку по квіточці, підбирала один колір до другого, сплітала до купи, перев'язуючи гнучкими петровими батогоми. Одне робота ця забрала не всі її думки: дівчина стиха співала. Тихенький подихав вітерець, шевелив її невеличкими чорними кучерями, що повибивались на висках з товстої та довгої коси, маяв червоною широкою стьождою, заплетеною в косу, і розносив по полю журливу пісню.

Навкруги тихо, гарно, зелено, тільки буйні жита стиха шуршали довгими колосками, мов розмовляли з собою; от квіток пахощі разом з повітрям втягались грудьми — і легко й мило було дихати.

Повійнув вітерець, розірвав димчасту хмарку, що заступала сонце. Воно з-під неї виплинуло у свої пишній красі й обдало хвилями блискучого світу, наче гарячим золотим дощем осипало. Жита зашамотіли, піднімаючи догори свої похилені колоски (І. Нечуй-Левицький).

З чого ми б не розпочали — усе зводиться до матінки-природи. По-іншому не може бути. Адже ми, люди, є маленькою часткою її, її проявом. Як от і

НАПРОВЕСНІ

Не дивуйтесь, що квітом прекрасним
Розцвіла дівчина неспіла, —

Так під промінням сонечка ясным
Розцвітає первісточка біла.

Не дивуйтесь, що думи глибокі
Будять речі та сльози пекучі, —
Так наповесні дзвінки потоки
Прудко, гучно збігають із кручі.

Не дивуйтесь, що серце так рв'яно,
Щиро прагне і волі, і діла, —
Чули ви, як наповесні рано
Жайворонкова пісня бриніла?..

Леся Українка

І не лише наповесні... В усі пори року життя має свої барви...

БАРВИ РОКУ

Кожна, діти, пора року,
Не порушуючи строку,
Свої барви розкриває
Й нас люб'язно закликає
Уважненько придивіться,
Як та Флора-трудівниця
Вміло сукні підбирає,
На них взори вишиває.
Вишиття я розгадала
Й вам про нього написала.
Ви вдумливо прочитайте,
Через серце пропускайте.

Лідія Шевело

Не лише різні барви року дивують людину, а й непередбачувані події, які стаються в житті кожного... Ось цьогорічний день мого народження, дати звичайної (10. 01. 2013 року), коли мені сповнилось 84 роки... Ви тільки подумайте, як це багато! Як це багато років я використовував багатства природи на свою користь! Мені навіть здається, що я вже надокучив тривалістю свого життя навколишнім. Особливо у зв'язку з тим, що «Старість залишає більше зморщок на розумовому складі нашому, аніж на обличчі» (М. Монтень).

І я сам себе бажаю переконати в тому, що «С т а р і с т ь для невігласів — зима, для вчених — час жнив» (автор невідомий). Можливо це не зовсім коректний вислів, адже кожна людина у свої похилі роки може знайти для себе відповідне творче захоплення. Насамперед — це діти, внуки, грядка, сад, річка, море, гора, спілкування з людиною, її здобутками...

Отож,

Всьому є кінець — життю, книзі, пісні.
Тільки у душі живої немає краю.

Григорій Сковорода

Тільки «у душі живої немає краю», адже «Сонце светит всем». З такою назвою я одержав книгу від відомого письменника і поета Володимира Черепкова, який в анотації до неї пише: «...Хочется верить, что и сегодня, когда психология потребления становится господствующей, познакомившись с ними, читатель поверит в то, что «самая главная должность на земле — быть человеком». Быть им — трудно, но можно. И нужно! При любых обстоятельствах». А на другій сторінці цієї книги Володимир Федорович написав:

Дорогому Івану Семеновичу від автора.

З особливим почуттям світлої урочистості вітаю Вас Людину, яка сіяла і сіє розумне в людських серцях, із Новим роком і Різдвом Христовим!

Бажаю Вам здоров'я, добра і сонячного творчого довголіття! Нехай у новому році справляться Ваші творчі плани, а духовне життя і надалі збагачуватиметься мудрістю друкованого слова!

Ваш підпис (Вол. Черепков)

26. 12. 2012 року

Такі приязні слова може написати лише Письменник і Поет! Після наведених надто піднесених і натхнених побажань, я відганяю геть думки, які бажають запанувати мною, про закінчення моїх творчих здобутків на ниві різноманітних міркувань.

ВЛАДИМИР ЧЕРЕПКОВ

Сонце світить всє.и

УДК 821.161.1(4Укр)-92

ББК 84(4Укр=Рос)6-4

Ч-46

Дорогому Івану Селемковичу-
від абтіяра.

З особливим почитанням свято-
кової урочистості! Вітаю вас,
Івандику, яка відома і сіє розум,
не в людських серцях, із Новим
роком і Різдовим Христовим!

Бажаю вам здоров'я, доб-
ра і сонячного твого
довголіття! Некаж у ново-
му році: справдітсьє вас і твоє
є класи, а духовне псалтир
і надалі збагачувати єстє
мудрість з духовного слова!

Ваш Ів. /Вос. Черепков/

ISBN 978-966-1909-56-7

© Черепков В. Ф., 2012.

26.12.2012 року

Для книги характерний глибокий зміст людяності, різноманітність літературних відтінків... Але я хочу навести лише невеликий розділ книги:

СОЛНЦЕ СВЕТИТ ДЛЯ ВСЕХ

Так гласит античний афоризм. А кто из нас, землян, не любит Солнце — светило, излучающее свет и тепло?

Помнится, даже при отсутствии певческого голоса и музыкального слуха я в разные годы пел: и «Солнышко светит ясное. Здравствуй, страна прекрасная!» и «Пусть всегда будет солнце!», и «...Даже солнце светит по-особому // с той минуты, как увидел я тебя». А подростком любил декларировать строки из «Необычайного приключения бывшего с Владимиром Маяковским летом на даче». Особенно заключительные:

Светит всегда,
светит везде,
до дней последних донца,
светить —
и никаких гвоздей!
Вот лозунг мой — и солнца!

Это позже, изучая биографию поэта, я прочитал, что выстрелом из револьвера он покончил жизнь самоубийством, но лозунг «Светить — и никаких гвоздей!» остался! А, обучаясь на филфаке, во время работы над курсовой по теме «Последние годы жизни и смерть Владимира Маяковского я прочел о Сократе:

Сократ выпил яд цикуты. Когда силы стали покидать его, лег на ложе и улыбнулся. «Ты хочешь что-то сказать нам?» — спросил старый друг. И Сократ ответил: «В каждом человеке солнце, только дайте ему светить».

Прочитал и задумался... Маяковскому не дали. И не только ему.

Неизвестно, где предано земле тело моего земляка, 72-летнего поэта Николая Чернявского, расстрелянного в январе 1938 года, а реабилитированного только в октябре 1995 года, — одного из героев этой книги, обращавшемуся в молитве к Богу:

...І сили дай, щоб нам з братами
Тяжкі кайдани розірвать

І волю вільними устами
З народом рідним привітатись...

«Я не прохаю...», 1888 р.

А хто в 2002 году убил 88-летнего поэта-фронтовика Леонида Вышеславского, о котором еще в 1960 году Владимир Сосюра в «Розстріляному безсмерті» писал: «З братами я в безсмертя йду, // й між нами Льоня Вишеславський...»?

*Однажды Диоген грелся на солнце. Проходивший мимо Александр Великий остановился над ним и сказал: «Проси у меня что хочешь». Диоген ответил: «**Не заслоняй мне солнце**».*

Моим действующим лицам, не Сократам и не Диогенам, людям разных профессий, национальностей и убеждений, не раз заслоняли солнце, но они кто жил, а кто и живет, не прогибаясь. Хочется верить, что и сегодня, когда психология потребления становится господствующей, познакомившись с ними, читатель поверит в то, что «самая главная должность на земле — быть человеком». Быть им — трудно, но можно. И нужно! При любых обстоятельствах. Прочитайте вот эти стихи:

...Вірте у геній народа —
Ось мій святий заповіт.
Туго зроста він — не шкода,
Бо багатолітній це квіт.
Вірте всім серцем!.. І, може,
Світові новий псалом
Скоро він винести зможе
З ясним чолом!

*Микола Чернявський,
«Мій заповіт», 1904 р.*

Невже народ мій мову гудить!?
Не вірю я! це не народ!

Окремі люди. Їм не знати
Сяйливих творчості висот.

І хай людей таких багато,
Але нас більше! Ми — народ!

Я вірю в тебе, моя мати.
Мій Бог, що дивиться з висот.
В народів інших старцювати
Повік не буде мій народ!

*Володимир Сосюра,
«До брата», 1960*

Як міняється усе! І дурень той, хто зміни
Незмінно заміняє вчорашнім днем без змін.
Народ в путі. Та він тавра не зніме
Із тих, хто за народ

являв

себе

взамін

І відрізаючи живі шматки з народу,
Пророкував народові майбуть.
Та брів народ. Де бродом, де без броду,
Без нас, нетяг, тягнувся з **не бути в бути**.

*Микола Вінграновський,
«І є народ...», 1962 р.*

...И глубже я осознаю:
Никто ни словом, ни железом —
Людей всесветную семью
Не в силах пополам разрезать.
Всем поученьям вопреки
Мир не расколется, не свянет...
Родством гордитесь, земляки!
Крепитесь дружбою, земляне!

*Леонид Вышеславский,
«Землякам», 2000 г.*

Вона не ваша, ви завжди це знали.
За нас розп'ята й через те свята.
Його за нас так само розпинали,
І через те ми знаємо Христа.
А ви своє святенництво, як цноту,
Підносите без сорому й стида.

Прозрійте! Відступіться! Позолоту
Струсіть із себе! Бо і вас біда
Накриє так, що щастям здасться — згинуть,
На той світ заховатися, бігме!
Та може статись так, що Україна
За зраду навіть в землю не прийме.

*Олександр Мороз,
«Не зраджуйте землю!», 2012 р.*

Меж датами их написания — время, охватывающее более чем столетие. А кажется (прочитайте еще раз вслух!), стихи написаны нынче. Как говорится, на злобу сегодняшнего дня. Почему так? Наверное потому, что их сильные духом авторы (и Николай Чернявский, и Владимир Сосюра, и Николай Винграновский, и Леонид Вышеславский, и Александр Мороз) — Отечества сыны, герои своего времени. Как и неподкупный Борис Олийнык. Как несгибаемый писатель-фронтовик Александр Сизоненко. Как и Анатолий Тарадайко — один из немногих, кто сорвал зловещий план (по сути, черныбыльский) захоронения радиоактивных отходов в отработанных соляных штоках Артемовщины. Как педагог-подвижник Марк Габелев, который вопреки убеждению Бернарда Шоу, что «два процента людей думают, три процента думают, что они думают, а 95 процентов лучше умрут, чем будут думать», более полувека учил детей не бояться думать. Мои персонажи знали и знают, что жить надо так, чтобы никому не мешать светить и никому не заслонять солнце. Жить в полный рост, а если и нагибаться, то, как учил Эпикур, «только затем, чтобы поднять павших».

Приємно, що сьогодні, коли гроші бажають заволодіти всім і всіма, залишається немало «Дон-Кіхотів»... І на цьому фоні я із зацікавленням читаю Володимира Черепкова, який переконує мене в тому, що «Если ты

хочешь всецело отдаться впечатлениям хорошего и прекрасного, то усыпи твои обычные мысли и разбуди все д о б р о е, что волнует и поднимает человеческое сердце» (Э. Гейбель). Отже, творчість Володимира Черепкова ще раз підкреслює наявність добра, яке перевершує зло, злість, підступність, зрадливість...

Про сказане свідчить і послання моїх колег з мого університету:

Дорогий Іван Семенович!!! Щиро вітаємо Вас з днем народження!!! Бажаємо щастя, здоров'я, сімейного благополуччя, оптимізму, творчих успіхів, віри, надії і любові. Ми з великою цікавістю слідкуємо за Вашими творчими роздумами, філософським баченням людського буття. Ваш неоцінений життєвий і професійний досвід служить для нас прикладом людського розуміння подій, відносин між поколіннями, формування гуманного ставлення до хворих. З Новим роком Вас, Іван Семенович!!! Христос Рождається!!! Колектив кафедри патологічної фізіології.

Колектив кафедри патологічної фізіології... З діяльністю цієї кафедри в мене пов'язано багато спогадів, спогадів професійних і дружніх. Мені трудно сьогодні пояснити, чому це явище мало місце. Чи то тому, що я вважав і вважаю: патофізіологічні зміни, які спостерігаються при тій чи іншій хворобі, є основою специфічних клінічних проявів та підставою щодо обґрунтування лікування. Чи тому, що колектив цієї кафедри, незалежно від жодних обставин, завжди ставився до навчального процесу з великою відповідальністю. Ось цим і пояснюється моє приємне піднесене хвилювання, коли я отримав це послання. Сутність цієї кафедри — патологічна (!) фізіологія — навіває на мене філософські думки про патологічно — фізіологічне життя людини, кожної людини. У людини патологія та фізіологія в постійній борні, як зло і добро. І, за Фрідріхом Ніцше, ми

И СНОВА СТАНЕМ ЧИСТЫМИ

Мы, обладающие бесценными сокровищами духа и щедро оделяющие всех, мы открыты, как тот колодец, что стоит на обочине дороги, и никому не может помешать черпать из нас; к сожалению, мы не умеем сопротивляться, как бы нам этого ни хотелось, мы никакими силами не можем воспрепятствовать тому, чтобы нас не превращали в *грязь* и муть, чтобы

время не бросало в нас все отжившее, «безвременно ушедшее», а обитающие в нем птицы — свои испражнения, мальчишки — свой хлам, усталый путник, присевший отдохнуть подле нас , — свои большие и малые печали. Но поступим так, как уже не раз поступали: мы примем все эти отбросы в себя, отправим их поглубже, на глубину — ведь мы глубокие, мы помним, — *и снова станем чистыми...*

А іноді людина буває у безвиході навіть

ОЙ ПІД ВИШНЕЮ

Ой під вишнею,
Під черешнею
Стояв старий з молодю,
Як із ягодою. } Двічі

І просилася,
І молилася:
«Пусти мене, старий діду,
На вулицю погулять!» } Двічі

«Ой сам не піду,
І тебе не пушу,
Бо ти мене, старенького,
Та й покинеш на біду. } Двічі

Куплю тобі хатку,
І ще сіножатку,
І ставок, і млинок,
І вишневенький садок!» } Двічі

«Ой не хочу хатки,
Ані сіножатки,
Ні ставка, ні млинка,
Ні вишневого садка! } Двічі

Ой ти, старий дідуга,
Ізгнувся, як дуга,
А я молоденька,
Гуляти раденька!..» } Двічі

Народна пісня

Голос натхнення, голос піднесення долітає до мене не лише з Тернопілля, а й з усієї України та зарубіжжя.

Ось із Німеччини:

Дорогий Іван Семенович!

Від щирого серця поздоровляю вас з днем народження!!!

Міцного вам здоров'я ! Творчості! Наснаги!!!

З великою повагою і любов'ю,

Людмила Миколаївна

Ось уже тривалий час Людмила Миколаївна проживає в Німеччині! Де тільки не мешкають українці!? В мене таке враження, що українці — це найбільш мобільна нація у світі. І перед ними (українцями) постійно маячать питання Павла Тичини:

Щастіє, де ти живеш?

Горлиці, скажіте.

Чи в полі вівці пасеш?

Голуби, возвестіте.

І на це питання ніхто не може дати відповідь, у тому числі, і горлиці та голуби. Єдине, що можна стверджувати: щастя — це коли

БОГ — У ЛЮДИНІ

Я почав молитися Богу. Я не молився йому тридцять сім років, майже не згадував його. Коли посивіла моя голова, і вшухли пристрасті, і день

повечорів, і пройдено, здавалося, такий великий шлях, тепер на самоті відчув до глибини душі своєї, що «слаб і немощен є чоловік і все життя людське скорбне є». І коли я відчув і збагнув малість і мізерність великих людей, і жорстокість, в обійми якої нас кинуто навіки, мов у смрадну яму, і мізерну скороминучість слави, пошани, здоров'я, сили і права, я подумав, що всі помилялись. Помилявся Шевченко, Франко, великі руські мислителі. «Немає Господа на небі». Звичайно, нема. І Матері Божої нема. Він не існує. Він є. Але його нема. І став я думати, що страшно і вбого на світі, коли його нема, як от зараз, наприклад. Він є, він був у Павлова, у Мічуріна і, очевидно, був у Дарвіна, як у людей найглибшого синтезу, як інфантильно, себто первісно поетично, персоніфікована ідея прекрасного, ідея добра, себто те, що підіймає духовну структуру людини над звичайною сумою її фізіологічних процесів, робить людину доброю, людяною, духовно високою.

Бог — у людині. Він є або нема. Але повна його відсутність — се великий крок назад і вниз. У майбутньому люди прийдуть до нього. Не до попа, звичайно, не до приходу. До божественного в собі. До прекрасного. До безсмертного. І тоді не буде гнітючої, сірої нудьги, звірожорстокого, тупого і безрадісного будня (О. Довженко).

Якраз «Бог — у людині» нагадав мені, що

НІКОЛИ Я НЕ ЗНАВ, ЩО ТАК ЛЮБЛЮ...

Ніколи я не знав, що так люблю —
До болю, до смертельного жалю —
Понад Дніпром срібlistі верболови,
Березу, що прозорі ронить сльози
На тиху присмирнілу мураву,
Бур'ян в напівзасипанім рову,
Де часом вальдшнеп, поетична птиця,
Між листям жовтим від стрільця таїться.
Ніколи я не знав, як тяжко жити
Без солов'я, що в пісні аж тремтить
Своїм тільцем маленьким і гарячим...
(Коли таке ми раз в житті побачим,
Як бачив я в ліщині, при горі,
Насупроти рожевої зорі,

Над рідним ставом, — ніжної отрути
Ніколи нам, довіку не забути!)

Максим Рильський

І знову повертаюся до кафедри патологічної фізіології, а точніше, до вихованки цієї кафедри, Марії Хари, яка пише:

Вельмишановний Іване Семеновичу!

Прийміть найщиріші вітання з нагоди наступаючого Нового 2013 року та Різдва Христового.

Нехай у новорічну ніч разом із дзвоном келихів увійдуть у Вашу оселю добро і злагода, любов і повага.

Нехай здоровою буде родина. Із кожним прожитим днем нехай додається надія на хороше звершення усіх починань.

Бажаю Вам смачної куті та веселої коляди!

З глибокою повагою, Марія РоманівнаХара.

І через пару днів:

Вельмишановний Іване Семеновичу!

Прийміть від усієї нашої родини найщиріші привітання з днем народження. Бажаємо Вам здоров'я, творчого натхнення, наснаги для реалізації всього задуманого, радості від життя.

З глибокою повагою, родина Хари.

У зв'язку з цими посланнями я хотів би процитувати Антуан де Сент-Екзюпері: «Єдина відома мені розкіш — це розкіш людського спілкування». І це дійсно, що «Без багатого чого може обходитися людина, але лише не без людини» (Людвіг Берне). Іншими словами: кожен із нас не помічає, що різноманіттю життя ми зобов'язані л ю д и н і. Людині, з якою спілкуємося. Людини, яка є часткою природи, а так ми мусимо завдячувати й природі. П р и р о д і... Адже ми отримуємо

СВІТЛО ВІД СВІТЛА

Різдво... Ви помітили, у переддень Різдва Христового видозмінюється простір. Інакшими стають люди. Так, вони метушаться, вони поспішають, але не так, як завжди, а на особливо піднесеній ноті. І це неможливо не помітити. Так було завжди, так є і так буде. Врапт кудись зникає агресія,

добрішають очі в людей. А все тому, що раз на рік у наших душах пробуджається Світло Різдва. І сховати його тоді неможливо, бо ж очі — це дзеркало Душі. Наша Душа торкається не просто до всепланетарного дійства, а до Вселенського поступу. Вона причащається Христовою Любов'ю, Добром і Теплою.

25 грудня повинні бути насправді, щоб у своїх помислах і діях прагнути отії вершинної досконалості... Надвечір'я Різдва... Поступово згасає день. В очікуванні священного дійства припинили дерева і птахи. Від новорічної іграшки, що відсвічує казковим різнобарв'ям віс загадковістю і таємничістю. У зимовому танку тихо кружляють сніжинки, спілотаючи неймовірної краси мережані візерунки. Світ застиг в очікуванні Дива...

За годину до появи Немовляти Марія ревно молилась. Про всі ці подробиці стало відомо через об'явлення блаженної Матері Марії від Ісуса з Агреди (Іспанія): «Божя сила сповнила Марію; впав серпанок, що закриває надприродний світ. ... І Вона ясно завиділа Бога Самого в такій славі і розкоші, що ні люди, ні ангели не в стані їх описати, чи досконало зглибити. Було поновлене у Неї все раніше надбане знання про Божественність і людську природу Її пресвятого Сина. І зверх того, Їй тепер були довірені нові тайни з невичерпних Божих архівів...

Видіння тривало понад годину. Вийшовши з нього, Пресвята Маріяразу ж відчула, що Немовлятко Бог почало рухатися в Її лоні... Її постать перемінилася в ангельську, обличчя променіло світлом, палаючи саможертвенною любов'ю. У яслах — на колінах; очі — піднесені до Неба; ручки — злучені на грудях... Велична і обожествленна!

Немовлятко Бог вийшов від Своєї Матері не дорогою інших новонароджених, а — навпростець, через стінку лона, не порушуючи Її дівичності, неначе промінь світла, що пронизує кришталь. Вийшов, коли Марія клячала в молитовному захваті...». Дитячко підхопили на руки помічники святі Архангели Михаїл і Гавриїл, які були при тому присутніми у видимій формі.

Зі слів блаженної Марії з Агреди, «ця подія звершилась опівночі в неділю (після суботнього дня) 25 грудня, рівно 9 місяців по Непорочнім Зачаттю, в році п'ять тисяч сто дев'ятдесять дев'ять (5199) від Сотворіння світу; ця дата була мені потверджена Небесами, як правдива і певна». І з'явилась на небі «зоря ясна і досвітня» (Об'явлення Св. Івана Богослова 22,

17). Народження Нового Світила було особливим знаком багатьох посвячених у цю Тайну із Тайн. Орієнтуючись на досвітню зорю, мудреці зі Сходу розшукали Новонародженого і привітали символічними дарами. Золото, ладан і миро — глибоко символічні дари. У давнину золото символізувало не лише багатство, а й духовні скарби. Ладан — субстанція душі. Виготовлявся із сосни та кедру, дерев, які мали потужну життєстверджуючу силу та енергетику. Ароматом з ладану обкурюють храм, у якому відбувається богослужіння. Ладан — це містичний зв'язок через вогонь з Небом. Миро готується вищим духовенством церкви з оливкового масла, білого виноградного вина й ароматичних речовин, із спеціальним богослужінням при цьому. Священнослужителі використовують цю пахучу рідину при здійсненні таїнства миропомазання... Сучасні астрономи, посиляючись на знання древніх астрологів, обґрунтували цікаву версію. 2000 років тому в момент народження Ісуса Христа (зимове сонцестояння) з'явилося нове зіркове скупчення Яслі... Ця назва зафіксована на древніх астрономічних картах. Мало того, обабіч нього є дві маленькі зірочки, назву яких — Вислята — можна знайти в описах Плінія Старшого... Кожне Різдво Христове — це ще один шанс нам, людям, змінитися внутрішньо. Відкрити серце, впустити туди Світло. І процес цей має бути не одноденний, а повсякчасний:

Кожний день — це Різдво Христове.
Навіть якщо сумно, якщо пада дощ.
Якщо на одному кінці планети — війни,
А на протилежному — бабця Марфа сапа город....
Кожний день — це дарунок від Бога авансом.
Це великий нам шанс в майбуття:
Подивився Христос на Землю — і заплакав:
Люди, я ж приходив до вас недавно,
Господи, то невже це знов...

Оченята Новонародженого Немовляти відсвічують лагідним променистим Світлом. Світлом від Світла. Його тиха усмішка налаштовує на гармонійний лад у душі, спричинює до світлих роздумів, торкається найпотаємніших струн... Зупинімось на хвилику, запам'ятаймо цей стан, ці відчуття. І, кажучи, «Христос Рождається! Славимо Його!», відчуймо, як традиційне до цього часу різдвяне вітання набуває глибиннішого і

значимішого значення, аніж завжди. Вслухайтесь: воно не просто променться Світлом, а допомагає кожному з нас стати його продовженням. Станьмо ним! (із книги Валентини Семеняк-Штангей «Сила ангельської пір'їни». Тернопіль. 2010).

Як багато світла навкруги нас! Світло — це не лише С О Н Ц Е, світло надсилає нам лагідна посмішка, тепле слово, промінчики життя рослин (не лише весною, а й осінню, зимою, круглий рік), тварин, візерункові відтінки різноманіття «неживої» природи, наслідки натхненної праці, мистецькі творіння інших... Я це пишу до того, що, на превеликий жаль, ми часто не помічаємо, а то й недооцінюємо с в і т л а, вважаючи його невід'ємною часткою нашого буття. Будьмо ж більш уважними, більш емоційно піднесеними... Адже

Если душа родилась крылатой –
Что ей хоромы и что ей хаты!
Что Чингисхан ей и что Орда!
Два на миру у меня врага,
Два близнеца — неразрывно-слитых:
Голод голодных — и сытость сытых!

Марина Цветаева

І наша біда: підвищена чутливість до різноманітних недоречностей і бід. Чомусь людина різноманітні негативні чинники сприймає занадто гостро, особливо ті негативні чинники, які стосуються її особисто. Вони, негативні подразники, якби засліплюють промінчики добра і світла, які постійно надходять до нас (до мене, до тебе). Подібне ми спостерігаємо навіть у нашого генія Тараса Шевченка:

Я не нездужаю, нівроку,
А щось такеє бачить око,
І серце жде чогось. Болить,
Болить, і плаче, і не спить,
Мов негодована дитина.
Лихої, тяжкої години,
Мабуть, ти ждеш? Добра не жди,
Не жди сподіваної волі —
Вона заснула: цар Микола
Її приспав. А щоб збудить

Хиренну волю, треба миром,
Громадою обух сталить;
Та добре вигострить сокиру —
Та й заходиться вже будить.
А то проспить собі небога
До суду Божого страшного!
А панство буде колахать,
Храми, палати муровать,
Любить царя свого п'яного,

Та візантійство прославлять,
Та й більше, бачиться, нічого.

Складна істота — людина. Правда, Блез Паскаль характеризує її занадто коротко: «Опис людини. Залежність, прагнення незалежності, потреби». Одним словом, думай, читачу. Це невичерпне джерело енергетичного підживлення організму. Ось щодо залежності можна говорити безкінечно. Я наведу лише такі варіанти залежності: 1. Залежність від любові, яка, «Л ю б о в — дорожче всіх скарбів. Вона — алмаз, який не можуть купити навіть царі. Вона — цілий світ, хоча її обнімають двома руками» (М. Іокай). Хто зазнав любові — той найщасливіший. Це я так думаю. А Віктор Гюго:

В ком нет любви, в том ничего нет:
В любви, как в солнце, вся краса.:
При солнце взгляд в лазури тонет;
Без солнца мрачны небеса.

Ця фотографія свідчить одночасно: про любов до життя, любов однієї людини до другої, любов до природи... Це ми, я з шахами (зліва), головний лікар дитячого санаторія «Джерело», та Лев Байкалов (з ракеткою), мій друг, завідувач Трускавецької клініки Одеського інституту курортології і фізіотерапії (1959 рік).

А ви кажете. І дорослі бувають дітьми. Ми керувались думкою Анрі Торо: «Необхідно жити теперішнім, кидатися в кожну хвилю, знаходячи вічність в кожній миттєвості». А на зворотному боці фотографії Лев Карлович написав: «...Ты помнишь время, время золотое?...» Лише тепер, у похилому віці, розумієш, який то був золотий час!

Любов — це найбільше джерело натхнення, це

КВІТКА МОЄЇ ЛЮБОВІ

Стисну міцно долонями скроні, прилипну чолом до холодного віконного скла і зв'яжу зморений погляд з ліхтаревими плямами на калюжі серед пішоходу... Тоді зашелестить і прочиниться на грудях моя травнева радість, заспіває гімн сонцю розгойдана вулиця, і встане на весь свій зріст така несподівано близька, така непросто далеко Синя Волошка.

Тоді потечуть по байдужих, сухих нервах струмки веселі, барвисто-наївні, поєднуються і зіллються в любов моя туга з радістю; а ранок погасить зморені ліхтарі, розплеще вулицями болото буднів, і враз захолоне тепла згадка, повисне павутинами у самотній кімнаті моя самотня туга... А надворі вже блукатиме беззмистовний сірий осінній ранок, нахабно й по-хозяйськи розглядатиме по кімнаті розкидані речі, сизими плямами підповзе до фотокартки, — і я засну... Із кутків линуть тінями мої згадки. Вони плазують по моїх книжках, по зів'ялій забутій квітці, лягають навколо, мов вірні пси.

Коли з острахом затріпотить останнє листя і змерзне на обрії небо, я поважно торкну струни мого смутку, і його акорди стиха звучатимуть уві сні — в моїх грудях усе ж житиме і квітнучиме Синя Волошка.

Таке наївне, хороше дівча... Дві безтурботні коси-халамидниці. Крізь серйозно-насуپлені по-дитячому брови дивляться дві сині волошки. Досі дивляться... (Б. Антоненко-Давидович).

Любов оспівана у віках!.. «...Ее порывы благотворны...» При цьому слід пам'ятати: «Не превозносись, получая, и не ропщи, когда отдаешь» (Марк Аврелій). Отже, любов — найприємніша залежність. Залежність людини від людини...

Зазвенело песней звонкой
Все, что я в душе таил, —
Бог любви свою ручонку
Здесь, конечно, приложил.

Он маэстро в театре сердца
Моего, — и каждый миг
Превращает в звуки скерцо
Дум и чувств моих язык.

Генрих Гейне

На жаль, як і всякому явищу, любові протистоїть і

НЕЛЮБОВ, АБО КІЛЬКА СЛІВ «НІ ПРО ЩО» («ДТ» 2. 02. 12)

Є одна сфера, у якій ми демонструємо гідну заздрощів працелюбність. Ми винятково небайдуже, заповзято і безкоштовно *не любимо* (м'яко кажучи) одне одного. Якщо добряче замислитись, ця нелюбов в наші дні стає все загадковішою. І небезпечнішою...

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НЕЛЮБОВІ

Усна народна і письмова індивідуальна творчість дарує нам багату палітру свідчень нелюбові українців одне до одного. Наші уявлення про життя села літ так з двісті тому рясно скроплені батальними полотнами за участю міцно нетверезих кумів, чи безсмертними мізансценами із задиранням спідниці в напрямку ганку нелюбої сусідки. Ну і «нехай краще в мене корова здохне...» і т. ін. Це зворушливе любове-чублення має свою міцну побутово-матеріальну основу. Не любилися, бо а) хтось комусь «насолив» особисто; б) хтось комусь заздрить; в) хтось комусь земельку (морги) «вкрав». Ніби і некрасиво, але в цілому зрозуміло і персоніфіковано.

Ця споконвічна ідилія переселилась до багатоповерхівок у дуже обрізаному вигляді. Натомість те, що нині часто змушує нас люто ненавидіти

абсолютно незнайомих нам людей, на тверезу (у прямому і переносному сенсі) голову скидається на божевілья. Чому нас доводять до сказу (а не просто міцно тривожать) і змушують ненавидіти ближнього теми, від яких не залежить безпосередньо ані наш добробут, ані здоров'я нашої сім'ї? Політика (прости, Господи), мова (Господи, прости ще раз), сепаратизм (три рази), регіональні «розклади», культурні вподобання, статеві преференції, просто погляди на «життя»... Цікаво, що в цьому процесі нам менш важливо відстояти *свою* точку зору, аніж обплювати і об-«теє» точку зору іншого.

Наша хата якось стала «зкраю», лише коли щось громадсько-корисне, або громадянсько-хоробре необхідно здійснити. Воювати одне проти одного (в ідеалі — проти «своїх» і заочно) ми рвемося із відважно закритими забралами. І доводимо це до межі. Бо на зміну формально-фольклорному «Щоб ти здох/здохла...» прийшли сотні і тисячі «моментів» на форумах з приводу трагедій людей, яких лише з велетенською натяжкою можна назвати особистим ворогом. Навіть ще моторошнішим від «моментів» є те, що ті з нас, котрі ніколи б такого не зробили, іноді змушені відганяти підсвідомо-схвальні думки з їх приводу....

НЕЛЮБОВ БЕЗ РОЗРАХУНКУ

Ми, зрозуміло, переконані, що живемо у ворожому світі і всі довкола намагаються нас використати, обманути і обікрати (завжди успішно). До речі, кумедно те, що ми спокійніше ставимося до ситуацій, коли знаємо, *як саме* нас обдурюють. Ми починаємо страшно «дьоргатись», коли нам незрозуміло, *як* нас дурять (бо ж так, щоб не дурили — не буває). Наше завдання — вижити у високоагресивному конкурентному середовищі. Але ми не любимо одне одного якось без сенсу. Вдалі і не дуже приклади створення цікавої форми нашого співжиття у містах — ОСББ (об'єднання співвласників багатоквартирного будинку) дають матеріал для роздумів. Якщо вже не любити одне одного, то це можна робити з користю для себе. Замість, або окрім того, щоби не любити сусіда по сходовій клітині, можна колективно і згуртовано не любити сусідню будівлю, «стройку», ЖКГ і т.д. Заради власних інтересів. Правильно зорієнтована нелюбов може стати нам у нагоді.

Нашу нелюбов використовують всуху доблесні «публічні». Тут — звиняйте — ми самі собі винні. З якого «бодуна» ми прислуховуємося до верещань мікроцефалів-провокаторів по обидві-обитри-обичотири сторони

політичних і громадських барикад? Абсолютна більшість з нас безкоштовно, зрозуміло. Ми ж знаємо, навіщо вони це роблять. Ми — не вони. Вони не такі як ми, не лише тому що, успішно нас використавши, скористаються усіма ласощами привілеїв прихиленого нашою виборчою безвідповідальністю неба. Вони не такі як ми — бо ними спровоковані, ми так і триматимемо одне одного за горло. А вони в більшості своїй потримуються за грудки на камеру, а потім чаркуються і в ясна цілуються в кулуарах. За наші, небайдуже одне одного нелюблячі гроші, зрозуміло. Те саме робитимуть і ті, що на разі не потрапили в об'єкти камер.

І всі без винятку тикатимуть пальцем в нас — «а ми що, ми — представники народу...». Бо вважають, що це ми їх «покликали».

«НЕ ТА РОЗМОВА, НЕ ТІЇ СЛОВА»

Наша більш чи менш прихована взаємна ворожнеча має один, і може мати другий надзвичайно загрозливі *системні* наслідки.

По-перше. Слухайте, ми колись будемо готові почути (навіть без лапок) одне одного? Ми у більшості випадків майже не сприймаємо аргументів і думок, ми миттєво з'ясовуємо — а хто сказав? Хто він/вона «такой»? І бездарні, і окрилені ідеї можуть тавруватись як окрилені і бездарні відповідно, в залежності від того, що ми думаємо з приводу особи промовляючого. Якщо цей-ця — свята правда, щоб не казали. «Божа роса». Якщо ці — ясно дело "шо"... Порівняно неупереджено ми в стані читати лише написи на паркані, коли в першу чергу полемізуємо з приводу написаного, а не руки, яка це нашкрябала. І вже в залежності від тексту визначаємося, компліменти з якого лексикону використовувати на адресу автора.

Ми часто скиглимо з приводу браку «об'єднавчої ідеї», колективного порозуміння щодо об'єкту національної гордості всіх без винятку жителів України. Що справді проблема. Але як нам почати спілкування з цього приводу, якщо для найкращих з нас, аби дібратись до суті того, що ми кажемо одне одному, через липке павутиння нашого ставлення до автора сказаного, потрібна неймовірна кількість часу?

Далі — гірше. Нелюбов один до одного в доленосних питаннях на кшталт того, з якого боку розбивати яйце, може, як свідчить історія людства, перерости в «діалог» з використанням полемічного інструменту іншого рівня

— насильства. Як водиться, чим віддаленішою від раціонального і реального світу є підстава для конфлікту, тим жорсткішими стають прояви насильства. І, як водиться, всі вони освячені загостреним відчуттям *справедливості*. В Україні вже палають автомобілі. Коло чієї машини комусь заманеться негайно встановити справедливість наступного разу? Навіть коли дуже кортить похвалити пацанів, не брешімо собі — сучасна нам ненька в якості месників спроможна породити далеко не Робін Гудів і навіть не Юріїв Деточкіних з культового «Берегись автомобіля». Хоч він, як відомо, теж не був застрахований від помилок. Помножмо це на той факт, що відважні українські опришки сьогодення переважно в першу чергу б'ють «по своїх» (бо так безпечніше), і маємо привід злегка побоюватися народних справедливців...

ПОМСТА «ЛОХІВ»

Ми різні. Нам часто дискомфортно разом. Ми живемо в умовах постійної конкуренції одне з одним, ірраціональної, емоційної, безжальної. Ми знаємо, що ніколи не досягнемо возвишених ідеалів всеохоплюючої любові до ближнього. Ми виживаємо, намагаючись встановити такі-сякі правила гри.

Вони повинні бути *нашими* правилами гри. Хай «справедливо борці» з-під усіх без винятку прапорів і кольорів, які апелюють до нашої совісті, регіональної гордості і т. д. сходять в... Не їм розповідати, якими нам бути і кого ненавидіти. Хай пакують свої черева в дорогі непатріотичні авто, катають у свої кабаки і припиняють маніпулювати нашими емоціями.

Нас обдурили. Борці «за» і «проти» — публічні, вуличні, фейсбучні і т.д. — створили атмосферу, коли будь-хто, хто проявляє поміркованість у поглядах, толерантність і готовність цивілізовано спілкуватись з приводу *будь-якого* питання — це лох/лошиця/лошара для всіх без винятку сторін «суспільної дискусії».

Давайте *ми* їх обдуристо цього разу. Давайте їх «загубимо» для себе. Ментально перфорована країна, у якій ми маємо необережність проживати, завжди перебуватиме в передкризовому стані, якщо у вічно жевріюче відчуття нелюбові одне до одного підкидати популістських легкозаймистих дрів.

Ця розмова — не лише про наше виживання. В цьому всьому ми виховуємо наших дітей. Хочеться сподіватися, що переважна більшість з нас прагне виховати їх порядними, людяними, доброзичливими і гордими. Хочеться побажати, аби всі з *цих нас* знали відповідь на запитання: а маємо ми моральне право робити наших дітей «білими воронами» у *такій* країні?.. (Напис-На-Паркані).

Я б не сказав, що «нелюбов» притаманна лише українцям. Зі мною згідний і Генріх Гейне (німець):

«Да не будет он помянут!»
 Это сказано когда-то
 Эстер Вольф, старухой нищей,
 И слова я помню свято.

Пусть его забудут люди
 И следы земные канут,
 Это высшее проклятье:
 Да не будет он помянут!

Сердце, сердце, эти пени
 Кровью течь не перестанут;
 Но о нем — о нем ни слова:
 Да не будет он помянут!

Да не будет он помянут,
 Да в стихе исчезнет имя —
 Темный пес, в могиле темной
 Тлей с проклятьями моими!

Даже в утро воскресенья,
 Когда звук фанфар разбудит
 Мертвецов, и поплетутся
 На судилище, где судят,

И когда прокличет ангел
 Оглашенных, что предстанут
 Перед небесными властями,
 Да не будет он помянут!

Любов і нелюбов, правда і неправда... Багато в сутності розуміння їх ще не усвідомлено, особливо якщо враховувати такі ствердження:

Нема в світі Правди, Правди не зискати,
 Що тепер Неправда стала панувати.
 Уже тепер Правда стоїть у порога,
 А тая Неправда сидить кінець стола...

Семен Клімовський

Любов і нелюбов, свобода і несвобода... Як це тісно пов'язано між собою. А тому словами кардинала Любомира Гузара:

ПРО СВОБОДУ («ДТ» 16.02. 2013)

Господь Бог дав нам Україну. Ми самі її не здобули, крові не пролили. Ніхто з людей нам її не дарував. То була воля Господня, ласка Божа. Обставини мусять описувати історики. Але Україна постала, вона є. Я переконаний, що інакше бути не могло.

Проте чи всім нам подобається нинішня Україна? Кого слід картати, що вона не є такою, якою ми воліли б її бачити? Як сталося, що Україна не стала осідком достатньої кількості вільних людей, що є неодмінною ознакою справді вільної держави? Багато хто все ще боїться свободи. Хтось давно відзвичаєний від неї, хтось, навпаки, досі не при звичаєний. Більшість людей про свободу не думають. Бо виховані в іншому світогляді. Багато разів я чув з різних вуст, що ми, українці, є колосальними індивідуалістами. Маєш свій хутір, маєш родину, землю, сад — власне, що ще потрібно, аби не думати про те, що за парканом, про тих, хто за парканом? Земля така багатюща, що добрий господар ладен самотужки розбудувати щось на кшталт власного самодостатнього світу. Це створювало хитку ілюзію свободи для кожного й не примушувало змагатися за свободу для всіх. Мрії про волю не заважали кожному ставати невільником власного клаптика землі.

Історики кажуть: українці поставали насамперед як рільники, тому їхня звичка до колективної співпраці є недостатньо природною. Світ змінював обставини й характери, проте закладена традиція все одно давалася взнаки.

Після Другої світової війни я жив у таборах біженців на території Австрії. Дуже повчально було спостерігати, як поводитися українці, а як — литовці. Литовці вміли свої справи розв'язувати спільно, українцям це давалося тяжче. Звісно, вихідці з Литви, на відміну від нас, мали за плечима щонайменше 20 років незалежності. Але чи тільки в тому була причина?

Часом ми добре працюємо гуртом. З історії відомо, що українські військові формації в різні часи були досить вправними. Проте, коли йдеться про життєві проблеми, нас напрочуд важко переконати, що треба співпрацювати. Життя при звичайно мешканців нашої землі боронитися, але не навчило спільно розбудовувати навколишній світ, коли загрози немає. Складно відчувати себе спільнотою, коли відсутній спільний ворог. То невже нам неодмінно треба ворогів, аби відчути себе справжньою родиною, не

роз'єднаною парканами особистих прагнень, дрібних острахів та нісенітних забобонів?

Українців на певний час може об'єднати шляхетна ідея, прекрасна мета, велика боротьба. Заради цього багато хто спроможний віддавати останнє, йти до в'язниці, ризикувати здоров'ям, жертвувати життям. Натомість речі не менш важливі, але зовні більш буденні, марудні, не в змозі пробудити таку ж пристрасть, такий же запал, таку ж схильність до жертвності. Ми здатні боротися за чітко окреслену героїчну мету, але нам не властиво налаштувати себе на копітку, щоденну спільну працю.

Наведу приклад із власного досвіду: дуже легко розбудовувати парохію, особливо коли зводиться Храм Божий. Тою справою опікується ціла громада, кожна людина щиро намагається бути дотичною до здійснення мети. Та коли храм збудовано, то стимул зникає. Нащо зайво турбуватися, як воно вже постало? Але ж життя парохії не припиняється відтоді, як Храм Божий зведено. Воно, власне, тільки починається.

Який зв'язок я вбачаю між спільною працею та свободою? Дуже простий. Свобода не є сама в собі цінністю. Свобода — це обставина бути людиною. Свобода — це лишень право творити добро. Свобода не в тому, щоби робити що заманеться. Свобода — то змога служити людям. Чим більше людей усвідомлять таку свободу як природну потребу, тим більше добра вони здатні спільно створити одне для одного, а отже, для цілої країни. Свобода є умовою, вона не є ціллю. Держава може почуватися вільною лише тоді, коли вона спирається на людей, які почувуються справді вільними. Водночас тільки у вільній державі народ може почуватися свободним. Ми спільно повинні збудувати державу, де вільна людина має бути на першому місці. Повна свобода цілої України має складатися з частинок свободи кожного з нас.

Якби мене запитали, що означає бути свободним, я би не відповів одразу, хоча вважаю себе вільною людиною. Але ж не відчуваю захищеним. Бо живу в країні, де завтра мене можуть заарештувати. Або влаштувати мені дорожньо-транспортну пригоду, буцімто випадкову. Раптом хтось на високих щаблях влади подумає, що нижчепідписаний заважає владі, що він говорить дурниці, що псує людей? Раптом хтось вирішить, що варто такої людини позбутися? Бути вільним і наражатися через те на небезпеку — доказ того, що живеш у країні, яка не є вільною.

Справжні велети духу спроможні бути вільними і в невільній державі. Василь Стус навіть за ґратами лишався вільною людиною, саме тому його смерть у неволі перетворилася на безсмертне утвердження справжньої свободи. Власне, наявність таких людей дозволяла вважати наш народ волелюбним. Але брак таких людей не давав змоги цілому народові стати вільним. Ми справедливо пишаємося часами козацької держави, але надто ідеалізуємо той період, який не був аж таким беззастережно світлим. Невільники-кріпаки ставали вільними козаками, тікаючи до свободи. Але вони її не втримали.

Ми час від часу отримували можливість ствердити свою незалежність, але завше цю можливість марнували. Напевно, не варто виправдовувати хиби тільки зовнішніми чинниками та несприятливими обставинами. Якби весь народ був справді волелюбним, то чому він не підтримав вільного духом Івана Мазепу? Хіба в Україні на кожного Мазепу не знаходився свій Кочубей? Не варто боятися ставити неприємні запитання, не слід боятися шукати відповіді на них. Подібна властивість є ознакою вільної людини.

Наш шлях до свободи виявився довшим, аніж мріялося декому, на те воля Господня. Зрештою, кожна зупинка на тому шляху — це Божа підказка, варто тільки навчитися тими підказками керуватися. Господь завжди випробовує тих, кого любить.

Знову пошлюся на поширену думку — мовляв, українцям не властивий природний потяг до демократії. Буцім ми ладні підкорюватися комусь, хто спроможний обдарувати нас добром, здатний зробити за нас нашу спільну роботу. Чи насправду то є так?

Вочевидь, фахову відповідь на це запитання мають дати знавці — соціологи, історики, філософи. Та в Україні, певно, існує потяг до твердої руки, до мудрого диктатора. Одвіку ми прагнули доброго князя, гетьмана чи президента, який узяв би на себе тягар всеохопної опіки, який робив би добро для нас за нас. Нам легше, коли знаходиться вправний провідник, що вміє зорганізувати, розв'язати, настановити, навести. Це з одного боку. З іншого — ми мріємо про ідеального очільника, тому далеко не кожен, хто на подібну місію претендує, нас цілковито влаштовує. Суперечливість людської природи: ми не користуємося правом розв'язувати проблеми власноруч, але, зазвичай, відмовляємо в цьому праві іншому, допоки його зверхність достеменно не доведена. Що це, як не наочний вияв внутрішньої несвободи?

Зрозуміла симпатія певної частини суспільства до опозиції: той, що при владі, не впорався, він не гідний, то, може, його наступник впорається із завданням? Світ Божий не є чорно-білим. Не всі, хто при владі, — чорти, але, й не всі, хто в опозиції, — янголи. Особисто я не бачу нині суттєвої різниці між ними. Опозиція поки що виглядає надто слабкою, аби відчувати до неї довіру. Є серед опозиціонерів достойні люди, але, на жаль, їх одиниці. Часто чуємо закид, що люди при владі — злодії. Здавалося б, що так. Але кожен має поставити собі запитання, а що він зробив, аби влада була іншою, а країна була вільною. В усіх смислах того слова: вільною від злодіїв, від бідності, від упереджень, від страхів, від легководухості.

Ми стоїмо перед поважною проблемою. Мусимо зупинитися і добре подумати, що нам робити, окрім як нарікати. Позбувшись чинної влади, Україна не стане вільною.

Навіть мудрішим з провідників складно встояти перед спокусою всевладдя. Пастир може перетворитися на фарисея, коли паства німа. Властолюбець не буде виховувати свободолюбних людей. Він мудрий і досвідчений, він воліє думати за всіх. Він є початок і кінець усього. Він може щиро вітатися тим, що він для них робить. Він може зажадати від людей вдячності, аби йому співали славу, а може робити свою справу безкорисливо. Але в кожному разі він, свідомо чи несвідомо, спокушає людей, позбавляючи їх віри у власні сили. А зневірені люди не в змозі побудувати вільну державу. Мусимо сходитися, аби разом думати, як будувати країну, яку ми хочемо. А не покладатися на когось, хто її буцімто збудує за нас. Не збудує.

Влада боїться свободи в серцях набагато більше, ніж голодного бунту. Бо голодного можна купити, а вільного — тільки вбити.

Невже потрібен тільки батіг? Чому задля згуртування необхідний або спільний ворог, або батіг провідника? Нам іще належить навчитися співпрацювати без примусу. Інколи свобода народжується як відсіч примусові, але побудувати свободу під примусом не можна.

Поважний дисидентський рух був відважною боротьбою «проти». Люди любили Україну, терпіли за неї, змагалися за неї. Та що сталося, коли після повалення Радянського Союзу до влади прийшли люди, що потерпіли від радянського режиму? Сталася справжня людська трагедія. Багато хто з тих людей, насправду гідних пошани за свою боротьбу, не витримав випробування. Одні не витримали випробування працею, спричинивши

своїми діями великий хаос. Інші не витримали випробування владою і почали наслідувати своїх переслідувачів, заходилися будувати собі палаци, захопилися різноманітними вигодами. Люди, зіпсовані школою радянського життя, здебільшого поранені духовно. То є гірка правда.

Ми не маємо усталеної традиції любові до свободи, тож мусимо її творити разом просто зараз. Треба усвідомити: нам іще тільки належить збудувати справжню, вільну Україну, підмурком якої слугуватимуть внутрішня свобода кожного та повага до свободи кожного. Свобода нам потрібна для того, аби ми нарешті стали собою. Не тими, ким є нині, а ким покликані бути.

То є колосальним викликом. З Божою поміччю маємо впоратися з тим. В Україні є достатньо людей, що не тільки почуваються вільними а й усвідомлюють необхідність побудови вільної країни. Треба лишень переступити через власні лінощі, страхи, легкодухість. Треба йти до людей, передовсім, до молоді, зацікавлювати свободою, пояснювати її переваги, переконувати не боятися свободи. Цьому, безумовно, мають зарадити церква, школа та науковці. Я вважаю, що всі ми, кому не байдуже майбуття України, покликані розпочати велику кампанію, провідниками якої слугуватимуть люди, що мають достатній суспільний авторитет. Мають бути взірці — ті, хто здатен власним життям довести, що таке бути вільним.

Нехай цих людей буде стільки, скільки є. Нехай сотня, нехай навіть менше. Треба робити це просто зараз. Завтра буде більше. Не варто чекати доброї нагоди, ліпших обставин. Якщо шукати привід для зволікань, то кращі часи не настануть ніколи.

Не слід складати розлогі плани, як хутко змінити одразу всю Україну. Слід змінювати людей, повсякденно й наполегливо. Власним прикладом, переконливим словом. Не треба лякатися, що це триватиме довго. То політики обіцяють облагодіяти всіх і негайно. А от пастир Божий дорожить кожною спасенною душею. Ми не змагаємося за мільйони, ми боремося за кожную душу. Кожний, хто ще вчора не думав про те, нащо йому свобода, але замислився над тим сьогодні, є кроком до великої перемоги.

Не погоджуюся з тим, що нинішня молодь уже необоротно зіпсована байдужістю, інертністю, індивідуалізмом, що їх отримала в спадок від попередніх поколінь. То не є правдою, молодь поранена, але вона жива. Вона втомилася від штучного, облудного, несправжнього, їй бракує щирого й

правдивого. Якщо знайдеться достатня кількість людей, чия віра в свободу виявиться справжньою і твердою, — віра ця неодмінно знайде відклик у серцях багатьох із тих, кому розбудовувати Україну майбутнього.

І це незважаючи на те, що

Так, ми раби, немає гірших в світі!
Фелахи, парії щасливіші від нас,
Бо в них і розум, і думки сповиті,
А в нас вогонь титана ще не згас.
Ми паралітики з блискучими очима,
Великі духом, силою малі,
Орлині крила чуєм за плечима,
Самі ж кайданами прикуті до землі.
Народ наш, мов дитя сліпее зроду,
Ніколи світа — сонця не видав,
За ворогів іде в огонь і в воду,
Катам своїх поводитрів оддав...

Леся Українка

«Великі духом, силою малі...» «Ні, ми не можемо мислити однаково — нас забагато, і ми надто різні. Але національна, регіональна, етнічна, культурна, філософська, яка там ще гордість — наш спосіб повірити в те, що ми зможемо зробити щось а) не лише за гроші; б) не лише з «кумом». Разом. І *пишались* тим, що ми разом не *всупереч*, а саме *тому що* ми — різні» (із статті Напис — На — Паркані «Особливості національної гордості, або кілька слів «ні про ніщо». «ДТ» 16. 02. 2013).

Ох, як усе складно! Я можу вигукнути лише гасло Петра Чаадаєва: «Горе народу, якщо рабство не змогло його принизити; такий народ створений, щоб бути рабом». «Да — я в ладье. Меня разлив не тронет! Но как мне жить, когда народ мой тонет?» (Саади).

Якби мені після всього цього хотілося б зробити

ВЫБОР С РАЗБОРОМ

Сделать выбор будь я вправе,
Сделать выбор был бы рад:
Я примкнул бы к Божьей славе
И воссел у райских врат!

Фридрих Ницше

Але, який вибір..., коли

В России (і в Україні — І. С.) чтут
Царя и кнут.

Александр Полежаев

Воно то так, хоча: «Я, конечно, презираю отечество мое с головы до ног — но мне досадно, если иностранец разделяет со мной это чувство» (Александр Пушкин). На превеликий жаль, багато українців тримається протилежних переконань, тримаючи протягнуту руку на Захід чи на Схід, волаючи про підтримку.

Я зовсім вже розговорився, і тому прошу вибачення в читача. Адже це можна пояснити:

Погода к осени дождливей,
А люди к старости болтливей.

Иван Крылов

І наступний приклад приємної залежності, залежності від дітей і, особливо, від онуків. Незважаючи на індивідуальну таку залежність кожної особистості, вона завжди є приємною та життєстверджуючою. Найбільш хвилюючою порою для мене сьогодні є приїзд на мою фазенду онуків чи то з Тернополя, чи то із Сум. Хвилювання завжди відрізняється душевним піднесенням та спокійним упокоренням, очікуванням нових відтінків відчуттів від появи молодих віток та квіток...

Колись і Саша, син (три рочки), був малим. Його привітність, відкритість, розкутість, щира посмішка не може залишити байдужим нікого, а що вже говорити про нас, батьків.

І, дійсно, «Перший крок дитини до свободи — народження. Дитина виривається у світ. Сама! Можливості її, спочатку майже нульові, раптом зростають у мільйон разів» (Симон Соловейчик).

Народився Олександр восени, коли був «Жовтий лист», 31 жовтня 1957 року, сьогодні ж він уже сивий:

1. Жовтий лист опустився в долоні,
Як безжалісно лине час,

І ріка течією стрімкою
Красне літо несе від нас. } 2 рази

2. Жовтий лист опустився в долоні,
Як прощальний осінній дзвін,
Про що хоче він нас запитати?
І про що сповіщає він? } 2 рази

3. Жовтий лист опустився в долоні,
А на скроні беріз — сивина,
І кружляє в осінньому вальсі
Твоя усмішка, як весна. } 2 рази

Слова і музика Наталії Іванюк

Якщо про наявність любові до неї чи до нього може тривало обговорюватися в дискусії, то любов до онуків і дітей однозначна. А бути залежним від неї — найбільша життєва насолода. І з кожним спілкуванням (через тиждень чи через місяці) ми виявляємо в своїх дітях, особливо в онуках, щось нове, яке вражає та приваблює. У пізнанні дитини, нового в дитині — і проявляться наша любов, наша залежність від цієї любові.

Світлані два рочки. Ось вона на фоні Железноводських гір та озера в серпні місяці. Погляд її не лише на чудові прояви природи, а й у своє майбуття...

У цей вік Світ[Лани] ми їй ще співали колискову:

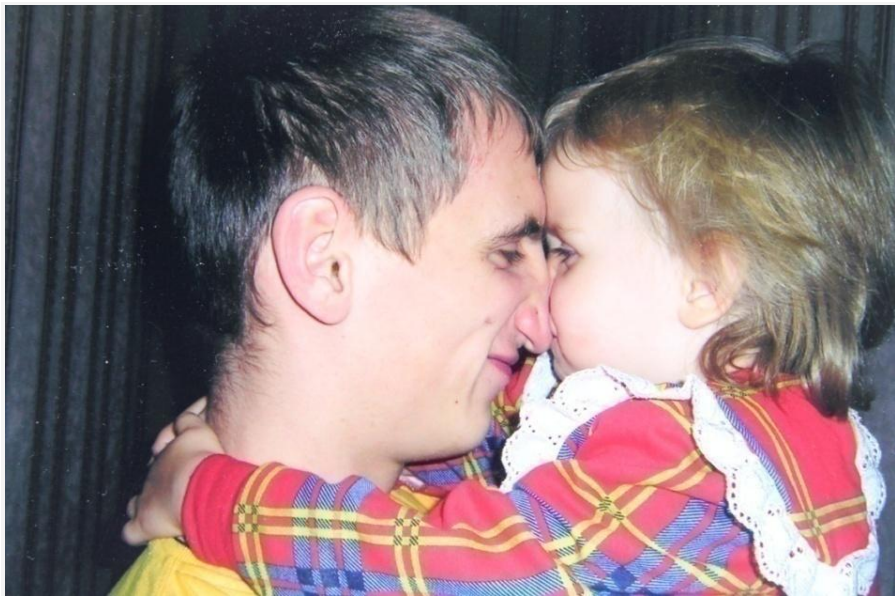
Е-е, е-е, люлі,
Налетіли гулі,
Та сіли на люлі.
Цитьте, гулі, не гудіть,
Спить дитина Лана, не збудіть!

А що вже говорити про онуків, головних життєвих стимуляторів дідуся та бабусі. Не буває дня, щоб ми не згадували про своїх крихіток, незважаючи на те, що двоє «крихіток» закінчили вузи.

Теперішні лікарі Івасик-телесик (стоматолог) та Катерина-бояриня (педіатр) на театральному майдані Тернополя. Щось трохи вони збуджені

під впливом дідусевого фотографування. І їхній вигляд нагадує, нам дорослим, що «Дитинство існує, щоб, повертаючись до нього, ми входили в життя своїх дітлахів. Дорослим повсякчас треба пам'ятати, що дитинство існує не на зло вихователям, воно — дар природи людині, щоб пізнавати неоссяжне» (Шалва Амонашвілі).

Братик і сестричка: Івасик-телесик та Вікуся-манюся бурно проявляють радість і любов споріднених сердець.

Спілкування з онуками та згадка про їхню «історію розвитку» (усі вони народилися в Тернополі) — неабиякі хвилі збурення життя стареньких дідуся та бабусі (тобто мого та моєї дружини Ліди), які закінчують своє крокування не завжди на рівній, але привітливій землі, яка зветься

ПЛАНЕТА ЗЕМЛЯ **(СЛОВА І МУЗИКА НАТАЛІЇ ІВАНЮК)**

Яка Земля наша маленька,
Яка беззахисна вона,
Нехай її обходить лихо,
Нехай мине її війна.

Приспів:

Нехай завжди сміються діти,
Хай квітнуть квіти навесні, 2 рази
Нехай завжди пісні лунають
Дзвінки, веселі, голосні.

Нехай завжди нам сонце світить,
Хай небо буде, як блакить,
Гукнемо разом: «Мир і дружба!»
Хай над планетою летить!
Хай над планетою летить!

3* Сміян І. С. Там перемога, де діти

Онуки завжди вітають нас зі всіма святами та днем народження по телефону чи безпосередньо, а то й письмово.

Що ж, мої дорогі та гаряче улюблені дітки й онуки!

Вже почалось, мабуть, майбутнє.
Оце, либонь, вже почалось...
Не забувайте незабутнє,
воно вже інешм взялось!

І не знецінюйте коштовне,
не загубіться у юрбі.
Не проміняйте неповторне
на сто ерзаців у собі!

Минають фронди і жиронди,
минає славне і гучне.
Шукайте посмішку Джоконди,
вона ніколи не мине.

Любіть травинку, і тваринку,
і сонце завтрашнього дня,
вечірню в попелі жаринку,
шляхетну інохідь коня.

Згадайте в поспіху вагона,
в невідворотності зникань,
як рафаелівська Мадонна
у вічі дивиться вікам!

В епоху спорту і синтетики
людей велика ряснота.
Нехай тендітні пальці етики
торкнуть вам серце і вуста.

Ліна Костенко

Дитинство... Дитина... «Не можна пізнати дитину, не люблячи її. Всі видатні педагоги минулого століття стали світочами педагогічної культури, людяності передусім саме тому, що вони любили дітей. Ян Амос Каменський, Песталоцці, Ушинський, Дістервег, Жан-Жак Руссо, Лев Толстой, Крупська, Шацький, Макаренко, Януш Корчак — ці імена завжди сяятимуть нам, як вічне горіння мудрої людської любові...

Мова йде не про інстинктивну любов, не облагороджену життєвою мудрістю, що завдає інколи дитині великої шкоди. Мова йде про мудру лю

с ь к у любов, одухотворену глибоким знанням людського, розумінням усіх слабких і сильних сторін особистості — любов, що застерігає від нерозсудливих вчинків і надихає на вчинки чесні, благородні. Любов, що вчить жити, — така любов не легка, вона вимагає напруження всіх сил душі, постійної віддачі їй...

...Вдивляюся в чорні, сині, блакитні, сірі очі, і здається, що кожна дитина відкрила зараз своє маленьке віконце в світ і дивиться, зачудована, на небо і землю, сонце і місць, квітку і пташку. І кожне віконце — неповторне, своєрідне. Один сприймає світ через музику природи — вслухається в спів пташок і гудіння джмеля, в шепіт трави і шелестіння листя. Перед другим світ відкривається у барвах і відтінках. Один бачить явище як єдине ціле, а інший вдивляється в деталі. Ось ми пішли до лісу. Одну дитину захоплює вся велична краса життя, цвітіння, а інших — вражає якась маленька стеблинка; одна зачудована багатоголосим співом птаства, а друга — не може відірвати очей від мурашки, що тягне вантаж, у кілька разів важчий за неї самої.

Чим більше пізнаєш оці тонкості дитячого сприйняття, тим більше любиш кожну дитину. Якби я не пізнавав усієї цієї багатогранності людського в дитині, якби кожен день не відкривав переді мною щось нове в кожній дитині, всі діти здавалися б мені схожими одне на одного — я не бачив би дитини. А той хто не бачить дитини, не може й полюбити її...» (Василь Сухомлинський. Вибрані твори. т. 5).

І це дозволяє мені продовжити наведену думку молитвою-піснею

ТИ, ДОРОГЕНЬКА ДИТИНО МОЯ

Ти дороженька дитина моя,
Образом моїм. Алилуя.
Повна життя. Алилуя.
Повна мого Світла. Алилуя.
В Духа печаті. Алилуя.
Жий в Святім Дусі, що даю тобі,
Жий ти в Мені, а Я живу в тобі.

*З книги «Молитовник дитини. Бог
завжди зі мною»*

«Жий ти в Мені, а Я живу в тобі». Чому? Тому що «Діти за природою своєю — оптимісти. Для них характерним є світле, сонячне, життєрадісне

світосприймання. Любити дітей — це значить любити дитинство, а для дитинства оптимізм — те саме, що гра барв для веселки; немає оптимізму — немає й дитинства» (Василь Сухомлінський там же).

І ще про любов, від якої залежимо. І, мабуть, найважливішу. Мамину любов... Яка назавжди залишається з нами, в кожного із нас...

Великое чувство! Его до конца
Мы живо в душе сохраняем.
Мы любим сестру, и жену, и отца,
Но в муках мы м а т ь поминаем.

Н. Некрасов

Моя мама в Трускавецькому парку. 1958 рік. Мама посміхається. Вона гостить у сина, сина Івана (у мене), невістки Ліди (моєї дружини) та щойно народженого її онука Олександра.

Мама... Як багато в цьому слові тепла, радості, сонячних промінчиків...
Якось парадоксальна реакція організму: чим більше мені літ, тим частіше
приходить на пам'ять моя мама, тим частіше

СПОГАД ПРО МАТІР

Червона вишня біля хати
Знов пригадалася мені.
Червона вишня ніби мати,
Що в українському вбранні.

Приспів:

Червона вишня, червона вишня,
Червона вишня — тішитесь душа.
Червона вишня до мене вийшла,
Немов матуся — рідна, не чужа.

Цю вишню видно з небокраю —
Там, де швидкий дитинства вік.
Згадав — і наче витираю
Зі смаглих вуст — вишневий сік.

Приспів

Червона вишня, як в намисті —
Краплини сонячних заглав.
В тих ягодах і в тому листі
Я згадку серця заховав.

*Вадим Крищенко
(муз. Т. Татарченка)*

Філософи і письменники, поети і політики, вчені і не зовсім вчені...
віками шукають квітку щастя для людини, людей, спільноти... І не можуть
знайти. А вона на поверхні: «Дайте мені кращих м а т е р і в, і ми будемо
кращими людьми» (Ж.-П. Рихтер). Адже «О, высокие чувства м а т е р и!
Ваша тень, даже слабый ваш отблеск делает сердце чистым и приближает
людей к ангелам» (Ч. Диккенс).

Тому що свята

МАТЕРИНСКАЯ ЛЮБОВЬ

— Геронда, а если человек отличается и любовью и предупредительными манерами, то это значит, что у него есть духовная чистота?

— Бывает по-всякому. Часто это бывает мирской вежливостью. Да, у многих людей есть доброта, они вежливы, но это не значит, что имеют духовное благородство, жертвенность. Добрые задатки у них есть, но речь сейчас идет не об этом. Тот, кто имеет мирскую вежливость и лицемерит, может натворить много зла. Потому что другой человек обманывается, раскрывает [перед ним] свое сердце и в конечном итоге транжирит свое благоговение. Это все равно, что давать золотые лиры тем, кому знакомы одни лишь бронзовые монеты. Не следует также бесцельно тратить свое время и духовно увещевать людей, которые находят удовольствие в мирских разговорах и в эгоистическом высказывании собственных мнений.

— Геронда, а если у кого-то есть какая-то проблема, он приходит и без конца говорит о ней, причем к тому времени проблема уже в какой-то степени улажена, то как нужно поступать?

— Когда он приходит в первый раз, у него есть оправдание: он должен выговориться и имеет право отнять у тебя много времени. В этом случае ты должен его выслушать. Если не выслушаешь, то человек станет думать, что он тебе надоел или что ты его не понимаешь. Однако, если после этого он продолжает повторять все время одно и то же, скажем ему: «Дело не в том, что я не могу тебя слушать, а в том, что тебе это не на пользу. Ты и из лета делаешь зиму. Но сейчас-то уже дела идут лучше, сейчас весна. Скоро и лето наступит. А ты летом думаешь о зимних холодах и зябнешь [от собственных помыслов]». Однако иногда даже в отношениях между людьми духовными наблюдается следующее: один идет рассказать о своей боли другому, а тот не хочет его слушать, чтобы не лишится своей радости. Он может притворяться спешащим или сменить тему беседы для того, чтобы пребывать в спокойствии. Это совершенно по-сатанински. Все равно что кто-то возле меня умирает, а я отхожу чуть подальше и распеваю песенки. А как же *«плачьте с плачущими»* (Рим. 12, 15)? Тем более когда речь идет о серьезных церковных вопросах. Если христианин [и тогда] не сочувствует чужой тревоге, то он не причастен [и] Телу Церкви.

— А если я не нахожу для других людей оправдания в каком-то их поступке, то это значит, что у меня есть жестокосердие?

— Не находишь оправдания другим, но находишь себе самой? Тогда пройдет совсем немного времени, и Христос не найдет оправдания для тебя. Если человек не внимателен, то его сердце может в одно мгновение стать жестоким, как камень. В одно мгновение оно может [опять] стать нежным. Стяжи материнское сердце. Знаешь, как чувствует мать: она все прощает и иногда делает вид, что каких-то шалостей не замечает. Терпи и оправдывай, снисходи к другим, чтобы и Христос снисходил к тебе.... (из книги «Духовное пробуждение». Старец Панасий Афонский).

Так, мама своє дитя любить безмежно. Ось як про це пише Олександр Довженко: — *Яка красива. Ну — лялечка! — ніжно і зворушливо промовила мати. — І позіхає, глянь. Голубонько ж ти моя сизенька, квіточка... На щасливому материному лиці, що сіяло і мовби світилося від радості, я побачив сльози.*

Ось це вищий вияв людської радості! Я переконаний, що таких емоційно виражених та змальованих в найкращі відтінки радуги переживань, якими наділена мама Господом, не може відчувати ні один чоловік. Це тому, що «Господь не може поспішати повсюди одночасно, і в зв'язку з цим він створив матерів» (автор невідомий). А не чоловіків. Я завжди відчуваю недостатність своєї вдячності своїй мамі за її любов, стриману любов, постійну любов, любов зі сльозами на очах до мене, моєї дружини, моїх діток...

А тому

Свої гріхи ношу з собою,
Над ними плачу і сміюсь.
І, наче воїн серед бою,
Із негараздами борюсь.
Я маю жити, поки маю,
Поки люблю життя і світ.
Вдихаю теплий запах маю
І бачу сонячний зеніт.
А що гріхи? Вони — мізерні,
Якщо не вбив, не вкрав, не мстив,

А в людській душі сіяв зерно,
Які любов'ю освятив.

Василь Олійник

Так... Усім кращим, найкращим у собі ми зобов'язані мамі. Ще Марк Аврелій (121–180 рр.) говорив, що він зобов'язаний «Матери — благочестием, щедростію и воздержанием не только от дурных дел, но и от дурных помыслов. А также и простым образом жизни, далеким от всякого раскошества».

І сьогодні, на схилі літ, мене огортає журба і сум з приводу того, що, починаючи з 16 років, я проживав далеко від мами, періодично зустрічаюся із нею... І сьогодні

Хтось близький, близький приснився,
Хтось приходив уночі;
Хтось ридав і тихо бився
На моїм плечі.

Не згадаю слів тремтячих,
Хоч їх жар пече,
І в сльозах його гарячих
Все моє плече.

Хто ж ти, духу-брате рідний?!
Може, вік шукав
По світах мене ти, бідний.
І вві сні спіткав.

Олександр Олесь

Поговорили про залежність... Приємну залежність. Людина залежить не лише від людини, а й від усього навколишнього: води, повітря, сонця, дощу, снігу, річки, моря, рослинного й тваринного світу... Залежність — це життєва різнобарвність...

Я хотела по росе,
чтоб измокли ноги,
ты сказал:
— Пойдем, как все,
по прямой дороге... —
Я сказала:

— Круче путь, —
значит, дали шире... —
Ты ответил:
— Ну и пусть,
мы же все решили...
— У меня одна душа! —

я сказала плача,
повернулась и ушла,
не могла иначе.
Оказались не просты
спуски и подъемы,
разводить пришлось костры,
залезать в солому,
вброд идти через ручей,
ежится от ветра,
злые шорохи ночей

слушать до рассвета.
Все равно благодарю
свой характер вздорный
за чистейшую зарю
на вершине горной,
за цветов умытых дрожь,
за простор огромный...
Где-то ты сейчас идешь
по дороге ровной?

Вероника Тушнова

А потім... Хотілось написати: буденність. Але ні: несподіванка. У день мого народження, не ювілейного (2013) року, мені зателефонував наш губернатор та сказав, що я помітна своїми здобуткам особа в краї, побажав мені подальших звершень та просив мене звертатись до нього, якщо в цьому буде якась необхідність. Цей сюрприз був для мене приємний. Приємний тим більше, що днями одному лікарю в телефонній розмові, я достатньо серйозно сказав, що вже настав для мене такий час, коли можна повідомити: я ніхто і звати мене ніяк. Або щодо мене можна згадати байку Богдана Бастюка

МОВНЕ БАГАТСТВО

В селі Нивки газетяр
До селян чіплявся:
— Як колгосп ваш —
стоїть, лежить!..
Чи лише подався?.. —
Огинався люд, мовчав,
Врешті розходився:
— Упав колгосп!
— І сконав!..
— Ногами накрився!

— Луснув!..
— Репнув!..
— Тріснув!..
— Гавкнув!..
— Юшкою умився!..
— Бебехнувся!..
— Аж кавкнуло!..
— Аж носом зарився!..

Я це кажу з якоюсь часткою гумору, але в ньому (гумор) є завжди частка правди. І цим я хочу підкреслити, читачу, що чим старше вік людини, тим більше вона цінує увагу, тим більше у неї (людини) насаги до життя, тим вища її оцінка навколишнього середовища.

А це вже офіційне повідомлення:

Голова обласної державної адміністрації Валентин Хоптян привітав із Днем народження члена-кореспондента Національної Академії Медичних Наук України, професора кафедри педіатрії та дитячої хірургії Тернопільського державного медуніверситету Івана Семеновича Сміяна. Керівник області відзначив вагомий внесок І. Сміяна у розвиток медицини та побажав йому міцного здоров'я і реалізації всіх творчих задумів. Довідково: Сміян Іван Семенович (народився 10.01.1929 року), член-кореспондент Академії медичних наук України, за спеціальністю педіатрія, академік Академії вищої, доктор медичних наук, професор, Заслужений працівник вищої школи України, відмінник охорони здоров'я. Висококваліфікований педіатр, один з провідних вчених у галузі дитячої гастроентерології, нефрології та курортології. Автор понад 600 наукових праць, в тому числі 72 монографій, підручників, навчальних посібників, брошур, лекцій, а також 11 літературно-художніх творів. Підготував 4 докторів та 39 кандидатів наук. Про це повідомили у Тернопільській облдержадміністрації (Все новости / З сайту uzinform.com.ua та сайту Тернопільської обласної державної адміністрації)

Бач, як гарно все для мене виходить. Лише ці декілька сторінок, які наведені, свідчать про моє різнопланове спілкування: поет, письменник, вчений, владний муж... І це далеко не все. І це все є поштовхом для філософських роздумів про те, що «Саме життя і знання про нього за своїм значенням приблизно так співвідносяться між собою, як література і критика. Осягнути критикою геніальність літератури — марна справа. Навіщо ламати калейдоскоп? Насолоджуйтесь його прекрасними видіннями, не ламай його, тому що окрім безформних, тьмяних маленьких скелець ти там нічого не побачиш, а хотів знайти там щось ще більш прекрасніше від того, що ти бачив, дивлячись у дірочку на світло... Саме життя важливіше, аніж знання його сенсу, тому що шукання цього сенсу завжди приречене на невдачу» (Ілько Лемко).

Саме життя важливіше..., не дивлячись на

ВЕЧЕР

О счастье мы всегда лишь вспоминаем.
А счастье всюду. Может быть, оно

Вот этот сад осенний за сараем
И чистый воздух, льющийся в окно.

В бездонном небе легким белым краем
Встает, сияет облако. Давно
Слежу за ним... Мы мало видим, знаем,
А счастья только знающим дано.

Окно открыто. Пискнула и села
На подоконник птичка. И от книг
Усталый взгляд я отвожу на миг.

День вечереет, небо опустело.
Гул молотилке слышен на гумне...
Я вижу, слышу, счастлив. Все во мне.

Иван Бунин

І, за традицією, («традиція — це лише ностальгія, яка гуляє прилюдно в святковому вбранні» — Ендрю Марр) я переходжу до наступного послання:

Доброго дня, шановний
Іване Семеновичу!
Переїздивши книги, надіслані
до нашого шкільного музею,
не змігши не написати Вам.
І, Мамико подумавши бачити
вчительську українську любов та
літературну працю в школі
23 роки. Іване Семеновичу ви
навіть не уявляєте, яку користь
приносите, надсилаючи нам
книги. Ось наприклад, я готу-
вала умів на конкурс ора-
торського мистецтва, переїз-
тала безліч літератури, але
хотілося, щоб так знайти,
щоб зацікавила всіх. І тому
Лідія Лесківська запропонувала
мені взяти ваші книги.
Здоровся, що я з вами пово-

рика і ви мені підказали як
йому зупинитися. Я зупинилося
на оповіді "Коралівська порода".
Виступ мого урешті отримав
найвище.

І з того часу йду на уроки
літератури. Я беру до рук
одну з ваших книг і зачи-
тую. Аналізую класичні та
мудрі поради, рядки поезії.
З Остапів, збірки, ядрюки
розпочали, реєстрово про
"Анарку из Копкабана", на
перших уроках після канікул
я не залишила нікого. Багато
дити замислюється над за-
дачами, що треба для життя?
Є. Венігезіе, ваш опис,
Іван Селенівич, за те що
ви не забуваєте рідний край,

рідну школу, землесів.
Я вчора був у батьків (с. Мик-
тивка) мої батьки не:

Зубаха ^{Борис} ~~Павло~~ Трохимович
Зубаха Анна ^{Іванівна} (Доктор)

і розповіла їм про ваші досяг-
нення, про книги які я перечита-
ю, то ви мені зачитали
чи не таї не Сиди, що су-
мнів мовляком? То ж як буде
моїм вибачити капишме.

Ви пишете, що якісь ва-
шого життя покращує опун-
я мене те є вчора і звання
Калина. Так от у поперед-
них книгах я мовляком
як ви її виховуєте, виши.
То ж і ми, гаювачам Корею.
мені, задоволю вамі робаче
І я вчора теж читав ваші

сподоби)
Шановний, Іване Семеновичу,
величезні Вам спасибі, незвичайні
укліки від учителів нашої шко-
ли, друзів. Дай Бог Вам здо-
ров'я, творчої насни, і
всього найкращого.
Личніть нам, будемо чекати
З повагою Л.Маленко
22.01.2013 р.

Доброго дня, шановний Іване Семеновичу!

Перечитавши книги, надіслані до нашого шкільного музею, не змогла не написати Вам. Я, Маленко Людмила Борисівна, вчителька української мови та літератури, працюю в школі 23 роки. Іван Семеновичу, ви навіть не уявляєте, яку користь приносите, надсилаючи нам книги. Ось, наприклад, я готувала учнів на конкурс ораторського мистецтва, перечитала безліч літератури, але хотілося щось таке знайти, щоб зацікавило всіх. І тут Лідія Леонідівна (зав. музею — І. С.) запропонувала мені взяти ваші книги. Здалося, що я з вами говорила і ви мені підказали, на чому зупинитися. Я зупинилася на оповіді «Королівська подоба». Виступ моєї учениці оцінили найвище.

Із того часу, йдучи на уроки літератури, я беру до рук одну з ваших книг і зачитую старшокласникам такі мудрі поради, рядки поезій. З останньої збірки, яку ви розпочали легендою про «Старуху из Копакабаны», на перших

уроках після канікул я не залишила нікого байдужим. Діти замислились над запитанням: що треба для щастя?

Величезне Вам спасибі, Іване Семеновичу, за те, що ви не забуваєте рідний край, рідну школу, земляків.

Я вчора була у батьків (с. Микитівка). Мої батьки це: Зубаха (знайоме прізвище — І. С.) Борис Григорович, Зубаха Анна Іванівна (Донець). І розповіла їм про ваші досягнення, про книги, які я перечитала, та вони мене запитали чи не той це Сміян, що служив моряком? То як буде можливість, напишіть (на флоті служив підводником мій старший брат у 1937–1962 роках. — І. С.).

Ви пишете, що якість вашого життя покращує онучка. У мене теж є внучка, її звати Каміла. Так от у попередніх книгах я любила, як ви її виховуєте, вчите. То ж ми з чоловіком Колею тепер згадуємо ваші повчання (я вдома теж цитую ваші спогади).

Шановний Іване Семеновичу, величезне Вам спасибі, низький уклін від учителів нашої школи, учнів. Дай Бог Вам здоров'я, творчої наснаги і всього найкращого.

Пишіть нам, будемо чекати.

З повагою, Л. Маленко.

22. 01. 2013 р.

У кожного сприйняття своє, можливо тому, що все оточуюче нас не має меж своїй красі, своїй динамічності, своїй вічності. Я це до того, що зміст листа Людмили Маленко надзвичайно значимий, насамперед, для мене, вихідця із с. Білки, де пройшло моє дитинство та юність. Де все омріяне, побачене й почуте огортає мене теплом, теплом, насамперед, натружених рук мами. І нерідко мене відвідують

НОЧНЫЕ МЫСЛИ

Как вспомню к ночи край родной,
Покою нет души больной;
И сном забыться нету мочи,
И горько, горько плачут очи.
Проходят годы чередой...
С тех пор, как матери родной

Я не видал, прошло их много!
И все растет во мне тревога...
И грусть растет день ото дня.
Околдовала мать меня:
Все б думал о старушке милой, —
Господь храни ее и милуй!

Как любо ей ее дитя!
Пришлет письмо — и вижу я:
Рука дрожала, как писала,
А сердце ныло и страдало.

Забуть родную силы нет!
Прошло двенадцать долгих лет —
Двенадцать лет уж миновало,
Как мать меня не обнимала.

Крепка родная сторона,
Вовек не сломится она;
И будет в ней, как в оны годы,
Шуметь леса, катиться воды.

По ней не стал бы тосковать,
Но там живет старушка-мать;
Меня не родина тревожит,
А то, что мать скончаться может.

Как из родной ушел земли,
В могилу многие легли,
Кого любил... Считать их стану —
И бережу за раной рану.

Когда начну усопшим счет,
Ко мне на грудь, как тяжкий гнет,
За трупом бледный труп ложится...
Болит душа, и ум мутится.

Но слава Богу! В тьме окна
Зарделся свет. Моя жена,
Ясна, как день, глядит мне в очи
И гонит прочь тревоги ночи.

Генрих Гейне

Минуло багато-багато років, як я покинув отчий дім, а мене й тепер не покидає згадка і про садок вишнево-сливово-грушевий... коло хати, і про невеличкий струмок річеньки, яка протікала посередині нашої садиби, і про клуню, наповнену сіном та соломою, і про вічно працюючих маму, тата, сестричку, братика, і про невгамовних курочок на чолі з півнем, постійно хрюкаючу свинку, всеїдну та доброзочливо-молокопостачаючу для всієї сім'ї Зорьку... А городина... Буяє, зеленіє, квітне, вкривається різноманітними соковитими плодами, притягує до себе. Ти можеш годинами милуватися зеленим-презеленим, напруженим та соковитим огірком, якого знайшов під розпуклими та пишними листками; рожевими, червоними, жовтими, різноманітної форми помідорами, які «самі» потрапляють у рот, надаючи різноманітні відтінки насолоди... А вечір, вечір суботи та неділі. Вечір весною, літом. Тихий вечір... І все замовкло навкруги, тільки дівчата... Так, так, так... Тільки дівчата не замовкають, а співають. Співають завжди, крім періоду геноциду українського народу (голодомору). Мені й сьогодні вчуваються дівочі голоси, які лунають над нашою левадою. Там співали мої сестри Настуся, Дарина, Любов. Там співала

МАРУСЯ ЧУРАЙ

Є прадавні скарби, що намертво лежать у землі, і є живі скарби, що йдуть по землі від покоління до покоління, огортаючи глибинним чаром людську душу. До таких національних скарбів належить і наша лірична пісня.

Погортайте сторінки сивих часів, вчитайтесь в прості і хвилюючі слова пісень, віднайдіть золоті ключі мелодій — і вам відкриється багато поетичних тасмниць, ви почуєте голоси великих творців, імена яких розгубила історія, і ми навряд чи знайдемо багато сіячів, чия поетична нива, ставши народною, квітує по всій землі українській.

І тільки тоді, крізь тумани часу, окреслиться схожа на легенду постать творця. До таких славнозвісних постатей і належить народна поетеса Маруся Чурай.

Народжена для любові, вона не знала її радощів і всі свої надії, все своє любляче серце по краплині сточила в неперевершеній пісні, що й зараз бентежно озиваються в наших серцях і вражають нас глибиною і щирістю висловленого в них почуття, чарівністю мелодій.

І зацвіла, закрасувала калиною на луках нашого мелосу творчість народної поетеси.

Три віки ходить пісня Марусі Чурай по нашій землі, три віки любові вже подарувала дівчина людям. А попереду — вічність, бо велика любов і велика творчість — невмирущі (М. Стельмах).

Весняні та літні вечори, українські вечери, неповторні, як і сама краса природи... Вони не мають аналогів у світі...

Зацвіла в долині
Червона калина,
Ніби засміялась
Дівчина-дитина.
Любо, любо стало,
Пташечка зраділа
І защебетала...

Тарас Шевченко

Бачите, Людмилу Борисівну, як зміст вашого листа розворушив моє серденько. Чим більша тривалість мого життя, тим впевніше я можу сказати, що своєю творчістю я, насамперед, зобов'язаний спілкуванню з іншими Homo sapiens. Ось чому «Пора не только согласовывать свое дыхание с окружающим воздухом, но и мысли со всеобъемлющим разумом. Ибо разумна сила так же розлита и распространена повсюду для того, кто способен вбирать ее в себя, как сила воздуха для способного к дыханию (Марк Аврелий).

І на «До побачення», Людмилу Борисівну, вам, вашим колегам та учням заспіваю білоруську народну пісню в перекладі О. Новицького:

БУВАЙТЕ ЗДОРОВІ

Бувайте здорові,
Живіте багато,
А ми вже поїдем
До нашої хати.

До нас заїджайте,
Ми раді вам будем
І вашої ласки
Повік не забудем.

У вашім колгоспі
Широкеє поле,
Нехай же на щастя
Цвіте ваша доля.

Нехай в ваших ріках
Шумлять буйні води,
Щоб плавали з криком
Гусей хороводи.

Хай жито у полі
Хвилює, як море,
Хай буде доволі
І сала в коморі.

Щодня у капусті,
Щоб плавала шкварка,
А часто до шкварки -
Траплялась і чарка.

І ще вам бажаєм
Прибутків у хаті —
Хай буде щороку
У вас по дитяті.

Коли ж вам на щастя
І двоє прибуде —
Ніхто вас не скривдить,
Ніхто не осудить.

Дорогу ми знаєм
До вашої хати
І будемо в гості
До вас наїджати.

Чи то на родини,
Чи то на весілля,
Возить короваї,
Як сонечко, білі.

Спілкуванню, спілкуванню в людському житті немає кінця, до речі, як і початку. Адже «Все совершающееся совершается согласно справедливости; если будешь наблюдать внимательно, то убедишься в этом. Все совершается,

говору я, не только согласно определенного порядка, но и согласно справедливости, точно кто-то распределил все сообразно достоинству. Продолжай же начатое тобою наблюдение и, что бы ты не делал, делай с той мыслью, чтобы стать хорошим в истинном значении этого слова. Храни эту мысль во всех твоих начинаниях» (Марк Аврелий).

Так, відбувається... І ось я отримав п о с л а н н я, послання надзвичайної важливості для мене. Для мене, який є єдиним цілим організмом духовно і фізично з медициною, якій я віддав все своє життя. Можливо, вірніше не віддав життя, а вона (медицина) була сутністю мого життя. Вона мене надихала, вона мене збагачувала, вона прикрашала моє життя... А тому не я їй віддав життя, а вона постійно підтримувала вогонь моїх творінь. Більше того, я скажу: моя вдячність медицині не має меж; вона мене заряджала позитивними життєвими чинниками; вона змушувала мене творити, і таким чином, доставляти мені велику насолоду від життя; вона оволоділа серцями моєї дружини, сина, доньки, онука та онучки, і це ще не кінець; вона (медицина) — це

ДОРОГА БЕЗ КОНЦА

Я слышу, сверстники твердят: «Уже не те года,
Не разбежаться, не взлететь проведать небеса».
Меня же с юностью сплела навек моя судьба,
Вступив на трудный, славный путь — дороги без конца.
Люблю студентов вечный бег, халатов белизну,
Их лица, юмор, дружный смех и лекций тишину,
Таков удел — во мне живет студенчества пора,
Которая мне силы шлет в дорогу без конца.
Вот стал на этот долгий путь мой сын, и потекла
В другом ключе, в родной душе дорога без конца.
И этим дочь теперь живет, пришла ее весна,
Так будет жизнь идти вперед — дорогой без конца.

*Анатолій Антонов
(доцент Донецького медичного вузу)*

Таке моє враження, що цей вірш написав не Анатолій Антонов, а я. Настільки він (вірш) мені близький.

На лекції для студентів п'ятого курсу в аудиторії обласної лікарні в 70-ті роки минулого століття.

Вони (лекції) завжди викликали в мене велике задоволення. Я не лише читав лекцію, а завжди в цей час спілкувався зі студентами. І цей діалог, я так думаю, надавав натхнення як мені, так і студенту. У своїх лекціях я використовував й навички моїх професорів в студентські роки. Так, професор Альошин (гістолог) під час лекції завжди не лише підкреслював досягнення науки по даній темі, що було мені, студенту, дуже цікаво, а багато часу приділяв висвітлюванню питань, які необхідно вирішувати в майбутньому. Так і я робив, коли читав лекцію. Мій учитель, член-кореспондент АМН СРСР, професор Белоусов В. О. під час лекції демонстрував хвору дитину, відображаючи зв'язок теорії та практики. Я також так чинив. Професор Рафаїл Синельников під час лекції з анатомії людини раптом відходив від теми та дуже коротко говорив про соціальні проблеми суспільства. Про це я також пам'ятав. А оскільки я багато років був проректором і ректором, то

володів великим фактичним матеріалом щодо свого студентства, життя міста, області, країни, що й використовував на лекції, практичному занятті, клінічному обході... На лекції я бачив очі студента, я чув його відповіді на мої запитання за темою лекції, я відчував сприйняття студентом мотивації щодо мого фаху... Лекція була основним моїм чинником самовдосконалення. Адже я прискіпливо готувався до неї: для мене було обов'язковим прочитати з теми «свіжі» монографії, статті в усіх журналах(!), дібрати для демонстрації профільного хворого, зробити клінічний аналіз власного досвіду... Я, можливо, через свою консервативність, не можу погодитися, що ж и в у лекцію можна замінити лекцією з Інтернету... Важливо, коли є двостороннє (студент-лектор) відчуття важливості оволодіння фахом, двостороннє взаєморозуміння та поваги до людських цінностей...

Біля ліжка хворого...

Біля ліжка хворого формується медична етика і естетика, формуються практичні навички діагностики, диференційної діагностики, напрямки

обстеження та лікування хворої дитини. Це є найголовнішим в оволодінні професію лікаря. І не лише. Це є й найголовнішим у постійному власному самовдосконаленні лікаря протягом всього життя.

Спілкування Вчителя з Учнем в змозі довести важливість та ефективність психічних та духовних чинників в лікуванні та профілактиці захворювань, що неможливо передати через інтернет, тести... *«В 1848 году, когда Маркс отрицал то, что люди обладают бессмертной душой, психосоматическая медицина считалась предрассудком. Сегодня широко распространено мнение, что организму можно вернуть здоровье не только с помощью химических средств, но и с помощью разума и духа. Последние исследования, которые ведутся по всему миру, показывают, что в процессе исцеления присутствует тесное взаимодействие тела и разума, смертного и бессмертного. Все больше и больше врачи говорят об «исцеление пациента» в добавление к «излечению заболевания». Последнее можно осуществить с помощью медикаментозного лечения и физиотерапии, в то время как первое требует психических и духовных лечебных средств, которые не всегда доступны в системе традиционного здравоохранения. Полное здоровье нельзя свести только к материальным факторам» (Джон М. Темплтон «Смиранный поход»)*. Хто з цим не згідний, читачу, підніміть руку! Думаю, що таких немає.

Підбиття підсумків роботи наукового гуртка з педіатрії.

Активній участі в науковій роботі я, насамперед, завдячую науковим пошукам у студентські роки протягом усіх 6 років навчання. На третій день свої роботи як лікаря після закінчення медичного інституту я визначив тему свого дисертаційного дослідження. Через півроку — перша доповідь на республіканській науково-практичній конференції; через 3 роки — перша книга (брошура) за темою дисертації; через 4 роки — захист кандидатської дисертації; через 4,5 роки — перша монографія в центральному видавництві (Москва, «Медгиз») за темою дисертації; через 10 років — захист докторської дисертації... Воистину «Поскольку человек — создание разумное и мыслящее, то нет в его жизни ничего более достойного, нежели должное направление и применение его мыслей, ибо именно от этого зависит как его польза для общества, так и его собственное настоящее и будущее благополучие» (Уильям Пенн). Я додам і таке: лише праця з насолодою може слугувати найкращому психологічному сприйняттю життя до його останніх кроків. Сьогодні я щодня творчо працюю — і це є основою мого життєрадісного життя в старості. Це мій хрест!

КРЕСТ ХРИСТОВ

Крест Христов нам жизнь и сила;
Кровь Господня всечестная
Древо жизни обратила
В древо жизни, в ключ от рая.

Бажанов

Ось так, тепер можна сказати к о л и с ь, проходив іспит з педіатрії: я і студент. Студент формує вміння висловлення своїх думок та знань; я, професор, підсумовую наслідки роботи — своєї та колективу кафедри. Я бачу та чую кожного студента...

Наведу два приклади:

1. Студентки Катерина Посохова та Галина Павлишин на іспитах з педіатрії проявили настільки високі знання й уміння орієнтуватися в діагностиці та призначенні лікування, що в мене склалося враження: вони, крім педіатрії, нічого не вивчали. Обидві ці дівчини були рекомендовані для праці в інституті, обидві вони стали докторами наук, професорами, завідувачами кафедр.

2. Один зі студентів, відчуваючи, що отримає незадовільну оцінку, просить мене: «Іване Семеновичу, поставте мені трійку, і я піду працювати педіатром (це свідчить, що педіатрія не була й не є престижним фахом)». Я кажу: «Якщо ви пообіцяєте не працювати педіатром, ви отримаєте трійку». Він пообіцяв, а тому отримав трійку.

Викладач — дитина (здорова і хвора) — книга — студент... І цього замало: необхідно постійно спілкуватися з «собі подібними» і викладачу, і студенту...

І не треба перетворювати суто людські відносини педагога і студента в

ДЕЛА

Дела!

Меня замучили дела — каждый миг, каждый час,
каждый день, —

Дотла

Сгорело время, да и я — нет меня — только тень,
только тень!

Ты ждешь...

А может ждать уже устал — и ушел или спишь, —

Ну что ж, —

Быть может, мысленно со мной говоришь...

Теперь

Ты должен вечер мне один подарить, подарить, —

Поверь,

Мы будем только говорить!

Опять!

Все время новые дела у меня, все дела и дела...

Догнать,

Или успеть, или найти... Нет, опять не нашла, не нашла!

Беда!

Теперь мне кажется, что мне не успеть за судьбой —

Всегда

Последний в очереди ты, дорогой!

Теперь

Ты должен вечер мне один подарить, подарить, —

Поверь
Мы будем долго говорить!

Подруг
Давно не вижу — все дела у меня, без конца все дела, —
И вдруг
Сгорели пламенем дотла все дела, — не дела, а зола!

Весь год
Он ждал, но дальше ждать и дня не хотел, не хотел, —
И вот
Не стало вовсе у меня дел.

Теперь
Ты должен вечер мне один подарить, подарить, —
Поверь,
Что мы не будем говорить!

Владимир Высоцкий

*На з'їзді педіатрів України: у президії секції «Гастроентерологія» професор
Маргарита Денисова (інститут педіатрії, акушерства та гінекології НАМН
України) та я.*

Усе справи та й справи... З рання до пізнього часу... Ось лише необхідно пам'ятати поради діда Анрія Ворона: «Сонце сходить і заходить — для тебе. Робота спориться після сходу сонця. Звикни до цього — і буде міцним тіло і здоровий дух. А мозок найліпше відпочиває і яснішає у вечірньому сні. Так чинять монахи і вояки. І мають силу служити» (із кнги Мирослава Дочинець «Многії літа. Благії літа»).

У холі приміщення, де проходить конгрес педіатрів СНД: академік Віталій Майданник та я. Ділимося враженнями щодо конгресу, де вже виступили і я, і Майданник. Ніяк не можемо відповісти на питання: Quid est veritas? (Що є істина?).

Напередодні конгресу педіатрів СНД, ми з академіком Росії (Москва), видатним та всесвітньовідомим педіатром В'ячеславом Таболіним, моїм давнім другом, обговорюємо організаційні питання цього зібрання.

Наше багаторічне спілкування (з 1970 року) приносило не лише фахове задоволення, а й суто людську насолоду. І сьогодні, коли В'ячеслава Олександровича вже немає, я процитую Олександра Пушкіна, де він пише, що у нас

ОБЩАЯ СУДЬБА

Во ржи был василек прекрасный,
Он взрос весной, летом цвел
И наконец увял в дни осени ненастной.
Вот смертного удел!

А це вже м. Рівне. У відомому діагностично-лікувальному центрі. Справа наліво: головний лікар центру, доктор медичних наук, професор Віктор Поліщук; проректор з лікувально-профілактичної роботи нашого вузу, професор, Леонід Ковальчук (1996 рік) та я.

Під час цієї зустрічі вирішувалася доля центру: він став навчально-методичної базою нашого вузу, на якій була утворена кафедра Тернопільського медичного інституту (тепер університету) на чолі з Віктором Поліщуком, нашим випускником, співкурсником мого сина. Віктор Миколайович Поліщук рано загинув (в ДТП), але зробив дуже багато для медицини, для здоров'я людей взагалі (він був і начальником обласного управління охорони здоров'я), а для Рівненщини, зокрема. Він працював невпинно, як бджілка, як

КОСАР

В поле вийшов косар на світанні,
Ждуть його обважнілі жита,

Дзвонять радістю далі туманні,
Мов перейдені весни й літа.

Пристає косар до роботи,
Скісся блискає і співа.
Чисті краплі солоного поту
Ваговиті мов чесні слова.

Встало сонце і впало в очі,
Хмари втому зняли з плечей —
Служать людям ці руки робочі,
Сонце людям гріє з очей.

Стали копи рядами на чати,
Залицяється колос до губ —
Так свій полудень зустрічати
Вміє щирий косар-працелюб.

Хай тим стане оце за диво,
Хто під регіт і плач жоржин
Йде косить поетичну ниву,
Позичаючи мозку в машин.

Буде, мабуть, повік «кустарно»
Оброблятися нива оця —
Там пускати машину марно,
Де працюють людські серця.

Устає косар до роботи,
Скісся блискає і співа.
Ніби краплі солоного поту,
Світять чесні його слова.

Василь Симоненко

Ну, а тепер перейдемо до змісту дорогого для мене послання:

Шановний Іване Семеновичу!

Прийміть теплі сердечні привітання та найкращі побажання з нагоди
Вашого дня народження!

Ваш славетний трудовий шлях видатного талановитого лікаря і вченого,
наповнений корисними добрими справами, вагомими професійними

здобутками і науковими досягненнями, є взірцем самовідданого й сумлінного служіння медицині для багатьох поколінь лікарів.

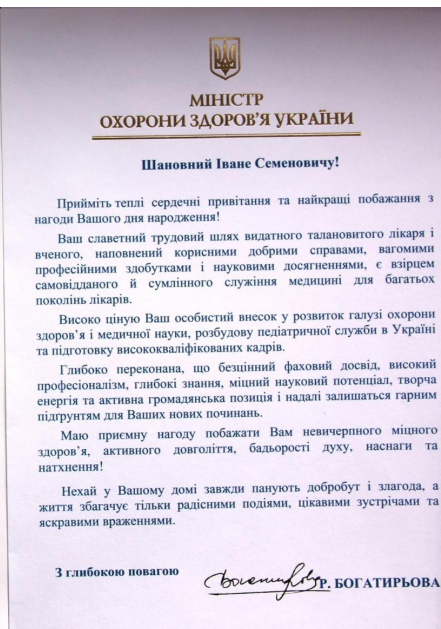
Високо ціную Ваш особистий внесок у розвиток галузі охорони здоров'я і медичної науки, розбудову педіатричної служби в Україні та підготовку висококваліфікованих кадрів.

Глибоко переконана, що безцінний фаховий досвід, високий професіоналізм, глибокі знання, міцний науковий потенціал, творча енергія та активна громадянська позиція і надалі залишаться гарним підґрунтям для Ваших нових починань.

Маю приємну нагоду побажати Вам невичерпного міцного здоров'я, активного довголіття, бадьорості духа, наснаги та натхнення!

Нехай у Вашому домі завжди панують добробут і злагода, а життя збагачує тільки радісними подіями, цікавими зустрічами та яскравими враженнями.

З глибокою повагою підпис Р. БОГАТИРЬОВА

1. Я переконаний, що жоден лікар (не лише в нашій країні, і не лише лікар) не отримував такого щирого, добросердного, надихаючого на нову творчу роботу листа від свого Міністра, як я. Та ще й від Міністра — жінки, єдиної за всю історію України. Та ще й у моєму віці. З приводу цього листа я б сказав словами Вольтера: «Завойовника бояться, мудреця поважають; але добродійник чарує і його одного люблять; один він лише цар. Його слава завжди чиста, його незаплямоване ім'я досягає майбутніх поколінь. Хіба необхідні інші подвиги тому, хто змушує любити себе?».

І я кажу:

Деревья, только ради вас,
И ваших глаз прекрасных ради,
Живу я в мире в первый раз,
На вас и вашу прелесть глядя.

Мне часто думается, — Бог
Свою живую краску кистью
Из сердца моего извлек
И перенес на ваши листья.

И если мне близка, как вы,
Какая-то на свете личность,
В ней тоже простота травы,
Листвы и выси непривычность.

Борис Пастернак

2. Ось уже 85-й рік (коли ця книга вийде, буде вже 86-й) я спілкуюсь із сонцем. «О сонце! Око і душа безмежної вселенної!» (Дж. Мільтон). О С о н ц е! А який чудовий твій (мій)

РАНОК

От на березах і листях затупотіло проміж себе, що й воно, за ласкою Божою, буде красуватись на ясному сонечку. Схаменулась травонька, як скропила її небесна росочка; піднялися стебелинки, розпускались цвіточки і надихали на всю долину таким запахом, що, почувши його, забудеш про все і тільки здихнувши, подумаєш: «Боже милосердний! Отець наш небесний! І все се, що тільки є на землі, у воді, під небесами, се все ти тільки по єдиному милосерді своєму для чоловіка сотворив еси?»

От і ріднесенький туманець пав на річеньку, мов парубок приголубився до дівчиноньки і вкупі з нею побігли ховатись між крутими берегами. Далі і хмарочки стали розходитись, порідшали і стали згортатись купками, мов клубочки, розступатись, щоб дати дорогу для якогось пишного, важного гостя, ніби царя якого, діючого добро всьому миру, і покотилось геть-геть на круті гори, щоб тільки відтіля дивитися на те, що тут буде! Ось і зачервоніло на тій дорозі, де йому треба йти далі, неначе срібні цвіткі по ньому хто посипав; а тут і вся путь стала мов золотим піском по червоному полю посипана. Зазолотились і верхів'я дерев по лісам, і ось золотий по них пісок сиплеться по дереву нижче, все нижче, нижче. Усе стихло. Чогось жде! Стало винирять із-за землі... що? І світ, і вогонь, і краса... І вже й на крайок його не можна зиркнути оком, що ж буде, як усе явиться миру? І золоті промені від нього обсіпали всю землю, і самі небеса стали ніби кращі. Усе мовчить, жажда, щоб швидше явилась в повноті краса миру! Іде, викотилось зовсім, озернуло землю і неначе повеліло: «Хваліте Господа, що создал і мене, і вас». Тут ізнову пташечки защебетали, усе мов знову ожило, чоловік знов прийнявся за своє діло. І весь мир ізрадовався! (Г. Квітка-Основ'яненко).

Я все це привів з метою засвідчити, що і людина здатна надіслати соняні промінчики радості, як це зробила Раїса Василівна відносно мене, щоб забарвити моє суспільне

ОДИНОЧЕСТВО

Как страшно жизни сей оковы
Нам в одиночестве влачить.
Делитъ веселье — все готовы:
Никто не хочет грусть делить.

Один я здесь, как царь воздушный,
Страданья в сердце стеснены,
И вижу, как, судьбе послушно,
Года уходят, будто сны;

И вновь приходят, с подзлащенной,
Но той же старою мечтой,
И вижу гроб удененный,
Он ждет: что ж медлит над землей?

Никто о том не покрушится,
И будут (я уверен в том)
О смерти больше веселиться,
Чем о рождении моем...

М. Ю. Лермонтов

3. Незважаючи на надзвичайно напружене життя Раїси Василівни, вона, як мало хто, зберегла людяність, розуміння життєвої сутності, бажання прикрасити буття ближнього... Я впевнений, що не лише мого. І я впевнений, що Раїса Василівна пам'ятає

ПРО ОДНУ ХИБУ НАШОГО ЖИТТЯ

Мій святої пам'яті батько, людина (хоча він спирався тільки на досвід і здоровий глузд) надзвичайно ясного розуму, казав мені колись, що йому хотілось б, аби в кожному городі було певне місце, куди сходились би всі, кому щось треба, і нотувати свої схотінки у спеціального урядовця. Наприклад, хочу продати перла, хочу купити перли; такий-то шукає подорожанина, щоб укупі податися до Парижа; такий-то — служника, привченого до такої-то і такої роботи; такий-то потребує вчителя; такий-то — ремісника; такий-то те, такий-то се, словом, що кому треба. І таке взаємне оповіщення, либонь, пішло б на користь повсюдним стосункам; адже люди шохвили бувають потрібні одне одному і не можуть порозумітися, на превеликий свій жаль.

Я знаю, що, на превелику ганьбу нашого віку, на наших очах загинули, не маючи ризиків в роті, двоє наукових світил: Лілію Грегорію Джиральді в Італії та Себастьян Касталіон у Німеччині. Я певен, на світі є тисячі людей, які взяли б їх у дім на дуже добрих умовах або, принаймні, спомогли б у їхній власній садибі, якби відали про їхню нужду. Світ не так зледащів, щоб не знайшлося людини готової свої успадковані від батьків кошти (поки фортуни ще не заманулося відібрати їх у неї) ужити від щирого серця на те, щоб рятувати від убогства осіб рідкісних і славетних у якійсь галузі науки, бо іноді доля скидає їх на саме дно. Така людина радо створила б їм таке життя, що якби хтось із них і зостався невдоволеним, то хіба що з браку тямі... (із книги Мішель Монтеня «Проби», т. I, 2005).

Пам'ятає, а тому, по мірі можливості, впроваджує в життя з надією, що

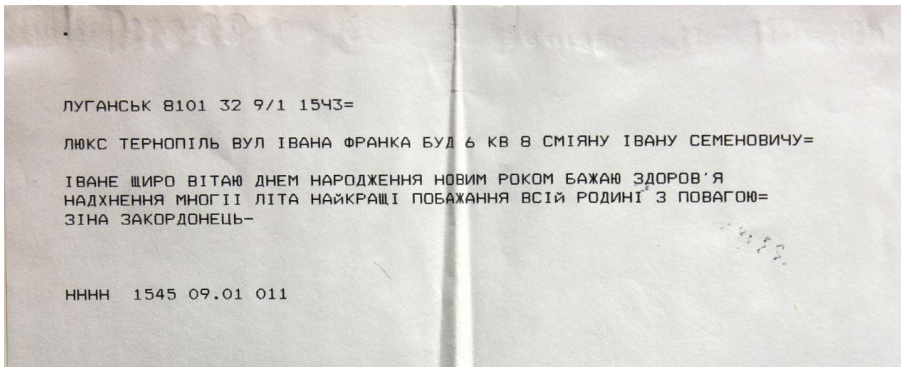
Все злучиться в цілість — природа і люди,
що є, що минуло, що сталося, що буде,
і рідне й чуже поєднається щільно
і житиме в думці моїй нероздільно,
затихнуть на вік ворожнеча і болі,
не буде діяти вже й ганьба неволі...

Леся Українка
(із вірша «Legende des siecles»)

Мене завжди тішить те, що я завжди спілкувався й спілкуюсь зі всіма регіонами України. Спілкуюся в злагоді та добрі. Більше того, я не можу знайти навіть будь-яких дрібниць, які породжували б антагонізм. Мені близькі колеги та друзі з Тернополя і Києва, Львова, і Донецька, Івано-Франківська і Луганська, Чернівців і Сум, Сімферополя і Ужгорода, Дніпропетровська і Харкова...

Про це свідчать всі мої книги, про це свідчить і телеграма із Луганська моєї колеги (педіатра) та товариша по Харківському медичному інституті (тепер університет) Зіни Закордонець:

Іване щиро вітаю днем народження новим роком бажаю здоров'я натхнення багаті літа найкращі побажання всій родині з повагою Зіна Закордонець

Ось в цьому людська любов до ближнього, ось з цього приводу я цитую Генріха Гейне

ПРОЛОГ

Часто вижу я героя
На картинах мастеров:
Щит и меч он взял для боя
И разить врага готов.

Но проказники амуры
Отнимают меч и щит,
И стоит наш рыцарь хмурый,
Весь цепями роз обвит.

Так и я: никак сорвать я
Не могу любви цепей,
Между тем как бьются братья
В грозной битве наших дней.

А брати наші в постійні борні! Дорогі брати мої, вийдіть в поле, ліс, на берег річки... та подивіться навколо, і ви здивуєтесь вічній любові природи: рослин і пташок, річок і озер, моря, неба і землі, сонця і місяця... А для нас, людей, нерідко притаманні такі

ПОМИНКИ

На Оленя в лісі напали Вовки.
Роздерли в потісі його на шматки,
А потім завили у страсі на мить:
— Ой, ми согрешили, нам Ліс не простить!
— Хутчій до барлоги, — вив старший, — біжіть!
Просіть допомогу. Дасть раду Ведмідь...
Звелів Клишоногий: «Пишіть некролог,
Що красень дворогий... в аварії здох».
У друк Сіроманці здали дифірамб:
«Не гуляю, а праці небіжчик був рад,
До нашого дому не раз він ходив.
Ні кривди нікому, ні зла не чинив.
Мав друзів багато — усіх не злічить.
За ним, як за братом, нам серце болить.
Ще горя такого не знали віки...» —
Строчили у лігві скорботні Вовки.

А потім на тризні зібрався їх штат...
З Бурмилом догризли із Оленя шмат.

*Не треба в цій байці
Шукати мораль:
Її Сіроманці
Не люблять, на жаль.*

Юрій Шип

Воно то всяк буває, але сила Небесна сприяє тому, що добро та світло переважало і переважає в природі взагалі і в людському житті, зокрема. Раптом якась піщинка, якийсь камінчик... відводить зло. Як ось, наприклад: «Кромвель мав спустошити весь християнський світ; королівська родина загинула б, а його власна навіки панувала б, якби маленька піщинка не застрягла в його сечоводі. Сам Рим мав трепетати перед ним. Але цей камінчик дістався туди, Кромвель помер, родина його впала, скрізь настав мир. І король знову посів трон» (із книги Блез Паскаля «Думки». Київ. 2009).

Цей яскравий життєвий приклад може слугувати кожному з нас: наші дії і, навіть життя, далеко не завжди залежать лише від нас. Куратори і модератори, керівники і шахраї, директори і ректори, олігархи і безбатченки,

МЕДВЕДЬ И ЛИСИЦА

Эта басня изобличает лихоимцев, лицемерных и тщеславных.

Медведь расхвастался, будто он любит людей и потому не трогает их трупов. Лиса на это отвечала: «Уж лучше бы ты терзал мертвых, да живых не трогал» (Эзоп).

А то, як наслідок таких дій ведмедя, і не одного, у нас виходить така

СУМНА ГЕОГРАФІЯ

Каже дідові старому
Третьокласник Яшка:
— Географію, дідусю,
Вивчити не важко.
Все на карті, всю планету
Можу показати.
Це, дідусю, Україна,
А оце — Карпати.
Дід голівку кучеряву
Ніжно гладить Яшці:
— Ото тільки й України,
Що є на бумажці...

Павло Глазовий

А я повертаюся до добра.

Шановні Ліда Василівна та Іван Семенович!

З Новим роком і Різдвом Христовим щиро вітаю Вас!

Бажаю Вам постійно відчувати милосердя від внуків і дітей, родинного тепла, благодаті від Всевишнього, здоров'я, радості й добра.

Смачної куті усій родині на Святвечір!

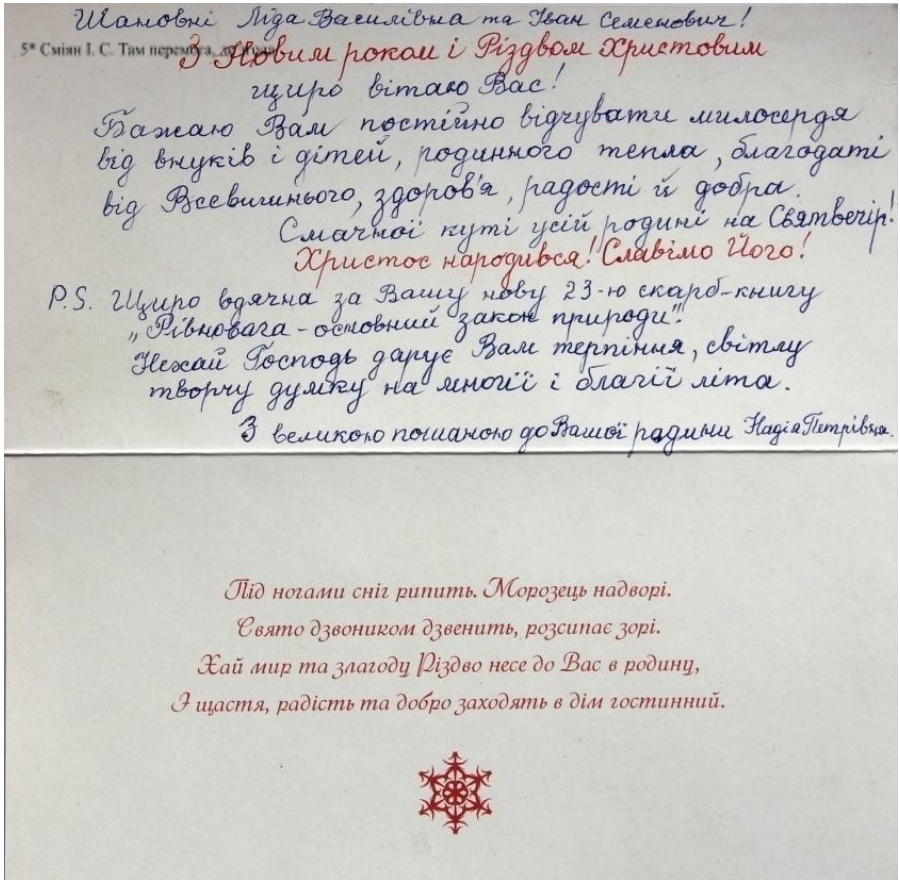
Христос народився! Славимо Його!

P.S. Щиро вдячна за Вашу нову 23-ю книгу «Рівновага — основний закон природи».

Нехай Господь дарує Вам терпіння, світлу творчу думку на многії і благії літа.

З великою пошаною до Вашої родини, Надія Петрівна.

Під ногами сніг рипить. Морозець на дворі.
Свято дзвоником дзвенить, розсипає зорі.
Хай мир та злагоду Різдво несе до Вас в родину,
А щастя, радість та добро заходять в дім гостинний.

Надія Петрівна! Ідеал вчительки моєї онуки Вікусі. Вчительки, яка поступово, цікаво та натхненно вела по перших сходинках пізнання букв, слів, цифр, шкільного світу... Раніше ми спілкувалися з Надією Петрівно безпосередньо, а тепер ще й письмово. Дивіться, які приємні побажання виказала нашій родині та мені особисто Надія Петрівна. Я доходжу висновку:

чим старша людина, тим більше вона випромінює добра, тим ширший діапазон його розповсюдження, тим глибінна її мудрість, тим з більшим відчуттям оцінюється краса життя... Краса... «...Краса невіддільна від істинного щастя. Подеколи таємнича й незбагненна, вона — чи не основна складова щастя. І саме задля пізнання істинної краси потрібно подбати про утвердження належного виховання з ранніх літ. Етика і естетика — вічні супутниці... Так само й зі щастям, як ви вже знаєте: його неможна знайти зовні — ані у грошах, ані у розкошах, а тільки у своєму люблячому серці, удостоєному Благодаті Божої...» (із статті Віктора Грабовського «Економіка щастя» «ЛУ» 21. 02. 2013). І такі переконання притаманні Надії Петрівні, яку, разом зі мною, огортає

ДУМА ПРО ШЛЯХ

Мій дикий коню, норовистий коню!
Все так би ти й іржав, все так би ти летів.
А я тебе спиню і розсупоню
на роздоріжжі всіх оцих світів.
А от постій. А от не бий копитом.
Закинем геть хомут і остроги.
Хтось буде кпити. Схоче хтось купити.
А чайка все кричатиме: киги!

А ми з тобою обминемо торжища,
де гендлярі вимахують пером.
Не дам тебе плескати і которгати.
Ходім, я напою тебе Дніпром.
Я нагодую очі твої степом.
Могили України покажу.
Ніяких віжок на тобі не стерплю,
в Чумацький Віз — і то не запряжу.

Правічний шлях ковтатимуть яруги,
чіпкі примари схоплять з-за плечей.
Пахуче сіно скошеної туги
жуватимеш із рептуха ночей.
А потім я візьму тебе за повід
та й поведу по зоряній соші.

Самі до себе прийдемо на сповідь
і всі дрібниці витрусим з душі.

Гривастий грім, лоша моє невкоськане! —
цвістиме в зорях ніч, як бульденеж.
І що нам шум, і всі оті стовковиська?
Отишимо ходу. Не вийдем на манеж.

Хай там без нас гуде азартом траса.
Це все рекорди — втоптаних орбіт.
Реве глядач. І ставить на Пегаса.
Поет стає жокеем — і привіт.
Замкнулось коло. Вихід замурований.
Квапливий старт. І в мислях метушня —
чи сам себе жокей пронумерований
пережене, умиливши коня?

А що від того у віках зостанеться?
Хто наше поле вивершить в стоги?
У нас, мій коню, шлях, а не дистанція.
А чайка все кричатиме: киги!..

Ліна Костенко

І що я можу сказати сам собі після наведених теплих-претеплених слів,
сказаних на мою адресу? Хіба що процитувати Богдана Мельничука:

Не втихомирюйся, [Іване — І.С.],
Підходячи до ночі життя —
Кипить
І та вода,
Що простояла довго.

Ну як вона, вода (життєва енергія), не закипить, якщо ти отримуєш таке
послання:

Вельмишановний Іван Семенович!

Ректорат Вінницького національного медичного університету
ім. М. І. Пирогова щиро вітає Вас з Днем народження!

Ми цінуємо Вас, як прекрасну людину, талановитого організатора та
громадського діяча.

Ваша мудрість, гострий розум, організаторський талант поряд з людяністю, доброзичливістю, готовністю прийти на допомогу заслуговують високої поваги та любові.

Прийміть, дорогий **Іван Семенович**, наші щирі вітання та побажання міцного здоров'я, щастя, сімейного благополуччя, творчих успіхів на благо народу України.

Зі щирою повагою,

Ректор Вінницького національного
медичного університету ім. М. І. Пирогова,
академік НАМН України

підпис

В. М. Мороз

THE UKRAINIAN MINISTRY
OF PUBLIC HEALTH

Ukraine National Pirogov Memorial
Medical University, Vinnitsa

21018, Ukraine, Vinnitsa, Pirogov str, 56

Tel.(0432) 35-43-20 Fax (0432) 67-01-91

35-05-63, E-mail: admission@vsmu.vinnica.ua

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
УКРАЇНИ

Вінницький національний медичний
університет ім. М.І.Пирогова,

21018, Україна, Вінниця, вул. Пирогова, 56

Тел.(0432)35-43-20. Факс: (0432) 67-01-91

35-05-63, E-mail: admission@vsmu.vinnica.ua

10.01

**Члену-кореспонденту НАМНУ,
професору Тернопільського державного
медичного університету
СМІЯНУ Івану Семеновичу
Майдан волі, 1
м. Тернопіль,
46001**

Вельмишановний Іван Семенович!

Ректорат Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова щиро вітає Вас з Днем народження!

Ми цінуємо Вас, як прекрасну людину, талановитого організатора та громадського діяча.

Ваша мудрість, гострий розум, організаційський талант поряд з людяністю, доброзичливістю, готовністю прийти на допомогу заслуговують високої поваги та любові.

Прийміть, дорогий **Іван Семенович**, наші щирі вітання та побажання міцного здоров'я, щастя, сімейного благополуччя, творчих успіхів на благо народу України.

Зі щирою повагою

Ректор Вінницького національного
медичного університету ім. М.І. Пирогова,
академік НАНМ України,
професор

В.М. Мороз

Як тут, після такого листа, не охопить тебе (мене) безмірне піднесення та благодать, як у «Саду божественних пісень» Григорія Сковороди:

Вышних наук саде святой,
Лист розовый и цвет твой красный,
Прійми на тя весенний вид!

Се возсія день твой благій!
Озарил тебе свет ясный, —...

Поза сумнівом, такі щирі слова Василя Максимовича Мороза, мого давнього колеги і друга, активно сприяють посиленню позитивних життєвих відтінків в старості:

«Обычно полагают, будто удел старости — болезнь и скука. Первая совсем не составляет ее существенной принадлежности особенно если человеку суждено дожить до глубокой старости: ибо «с возрастанiem жизни возрастают и здоровье, и недуг». Что же касается скуки, то я разъяснил выше, почему старость повержена ей даже меньше, чем молодость, — и она совсем также не является необходимой спутницей одиночества, навстречу которому старость, конечно, ведет нас, по легко понятным причинам: скука неизбежна лишь для тех, кто не знал иных удовольствий, кроме чувственных и общественных, не позаботившись об обогащении своего ума и развития своих сил. Правда, в глубокой старости убывают и умственные силы: но где их было много там все еще останется достаточно для борьбы со скукою. Затем, как показано выше, благодаря опыту, знанию, практике и размышлению, воззрения наши продолжают становиться все правильнее, суждение изошряется, и связь вещей становится ясной: мы во всем приобретаем все более и более связанное представление о целом. При таких условиях, благодаря все новым комбинациям накопленных знаний и обогащению их при каждом случае, наше собственное сокровеннейшее саморазвитие продолжает еще по всем вопросам идти вперед, занимая, удовлетворяя и вознаграждая ум. Все это до некоторой степени возмещает помянутую убыль. К тому же, как сказано, время на старости лет бежит гораздо быстрее, а это противодействует скуке. Ослабление телесных сил мало приносит ущерба, если человек не нуждается в них для заработка...» (Артур Шопенгауер).

Бачите, читачу, як я з допомогою Артура Шопенгауера заспокоїв старість і себе, насамперед. А вже пізніше словами Прометея Гете урізнобарвив наше життя:

Вот я — гляди! Я создаю людей.
Леплю их
По своему подобию,

Чтобы они, как я, умели
Страдать, и плакать,
И радоваться, наслаждаясь жизнью,
И презирать ничтожество твое,
Подобно мне...

Василию Максимовичу! Я зміг переконатись, що Ви в своєму житті керуєтесь побажаннями Марка Аврелія:

«Не иди по стопам цезарей и не позволяй себя увлечь — ведь это бывает. Старайся сохранить в себе простоту, добропорядочность, неиспорченность, серьезность, скромность, приверженность к справедливости, благочестие, благожелательность, любвеобилие, твердость в исполнении надлежащего дела. Употребь все усилия на то, чтобы остаться таким, каким тебя желала сделать философия. Чти богов и заботься о благе людей. Жизнь коротка; единственный же плод земной жизни — благочестивое настроение и деятельность, согласная с общим благом. Во все будь учеником Антонина. Подражай его настойчивости в деятельности, согласной с разумом, никогда не изменившей ему уравнищенности и благочестию, ясности его чела, вежливости в обращении, презрению к суетной славе и рвению в познании вещей. Он никогда не проходил мимо чего-нибудь, не рассмотрев его внимательно и не отдав себе ясного отчета. Как терпеливо переносил он несправедливые упреки, не отвечая на них тем же! Как ни в чем не обнаруживал он опрометчивости и как невосприимчив он был к клевете! Как тщательно исследовал он характеры и поступки! Как далек он был от желания все хулить, от пугливости, подозрительности и софистики! Как скромны были его требования, когда подымался вопрос о помещении, ложе, одежде, еде, услугах и как он был трудолюбив и сдержан! Благодаря своему простому образу жизни, он мог остаться в одном месте до вечера, а естественные нужды удовлетворять лишь в определенные часы. Как он был верен и ровен в своих дружеских отношениях! Как терпеливо выслушивал он тех, которые откровенно высказывались против его мнения, если кто-нибудь предлагал лучшее. Как он был благочестив и в то же время чужд суеверия. Пусть свой последний час ты встретишь с такой же спокойной совестью, как он!»

А тепер, Василю Максимовичу, давайте насолоджуватись світом Божим, наповненим сонячним світлом та добром:

Знову на білім світі
Райські настали дні:
Як молоком облитий,
Тьохкає сад пісні.
Знову над нашим хутором
З хмари, що йде на Крим,
Склавши долоні рупором,
Пробує голос грім...

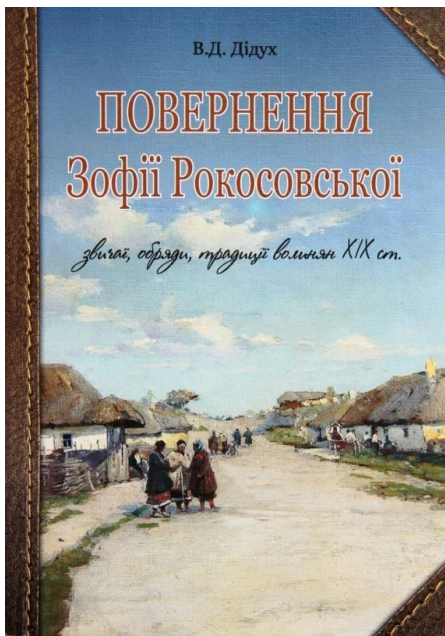
Анатолій Качан (із «Райські дні»)

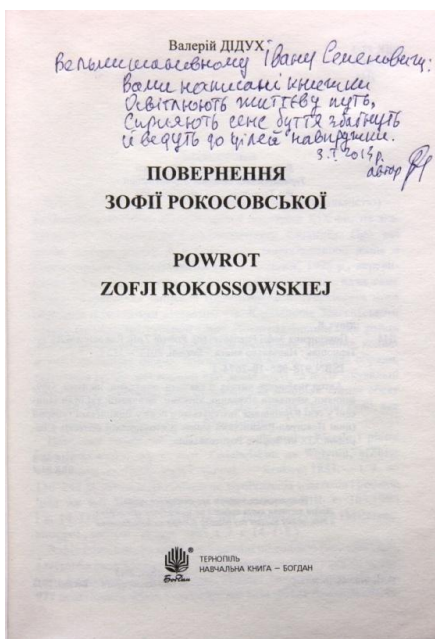
Настав час і про Тернопіль згадати, згадати незлим, тихим словом... Словом Валерія Дідуха, доцента кафедри фізики... нашого медичного університету, який своїм золотим пером славить свій рідний край, частину квітучої України: віршами, оповідками, загадками, прислів'ями, піснями, історичними знахідками... Чергова його книга «Повернення Зофії Рокосовської» (2013) знайомить читача зі святами, обрядами, піснями, віруваннями, методами лікування, казками, загадками..., які були записані у селі Юрківщина Звягельського повіту Волинської губернії (нині Новоград-Волинський район Житомирської області) у середині XIX ст. Зофією Рокосовською.

В.Д. Дідух

ПОВЕРНЕННЯ Зофії Рокосовської

звичаї, обряди, традиції волинчан XIX ст.

Його дарча посвята гласить:

Вельмишановному Івану Семеновичу:

Вами написані книжки
Освітлюють життєву путь,
Сприяють сенс буття збагнуть
Й ведуть до цілей в навпржки.

І. 03. 2013 р.

Автор підпис

Безумовно, мені приємно, що у нас немало творчих людей, які своєю працею звеличують свій рід, свою Україну... Це покликання до свого майбуття, незважаючи на те, що

Трубить Трубіж:
ми вийшли на рубіж.
Позаду — смерк.
Попереду свобода.

За Трубежем примружилися орди.
І хан на око приміряє ніж.

Хан тиче пальцем за своє плече
І цідить:
«— Ну, проб'єш мої застави,
А там на тебе вже давно двоглаво
Єдиновірний павутиння тче.

О, він по-царському ладнає сіть!
Не на годину —
на віки, гетьмане.
Вона заглине і тебе,
Богдане,
І рід, і люд,
і одчайдушну Січ.

Я знаю: ти будитимеш мечі,
Аби на волю видобуть ключі, —
і, може, й вирвешся на мить з кошари,
Однак тебе на першій же межі
Іще меткіше, ніж мої татари,
Назад, в загін, завернуть яничари,
Самі ж наймуться у наглядачі.

Я знаю, Хмелю, ти і по кончині
Стоятимеш за волю України,
І, може, й вистоїш.
Але затям:
Коли, нарешті, в горніх небесах
В двадцятім віці, в радісних сльозах!, —
Державний стяг онукам завесніє,
І під урочі подзвони Софії
Свободу возвістить універсал,
І «Слава!» — юно вирветься з грудей, —
Затям, Богдане: саме в ту хвилину
Новий хазяїн світового чину
Твій рід і люд наївний, мов курей,
Заманить вміло в імпорتنу торбину,
І Україну нарече... Юкрейн.

То чи не ліпше повернуть навспак
І розійтися мирно по господах?
Чи варт платити кровію і родом
Лише за те, щоб зватися народом?
А чи, як досі, одягти сіряк,
І хай — без імені, зате — з приплодом?
Життя ж одне, Богдане, як-не як! —»

*Борис Олійник
(із поеми «Трубить Трубіж»)*

Життя-то одне... А може тому, що одне, українці по-своєму увічнюють його своїм творчим натхненням, про яке йдеться й у книзі Валерія Дідуха — маленьку частку з написаного наводимо:

Коровай красний
Як на небі місяць ясний;
Зліпите з шишочками
Як на небі місяць з зірочками.

Щось-бо то за гостонькі,
Силою на двір лізуть,
Шаблями вогонь крешуть,
Калиною розкладають
І Мотрусю підмовляють.
Наша калина у лузі,
Наша Мотруся в тузі,
Як буде ласка наша,
То буде Мотруся ваша.

Ми у тебе, пане свате, вчорай не були,
Ми твоєї горілочки не пили.
Тепер нам хотіте,
Цебром горілку носіте.
Цебром, не цебром, хоть відром,
Бо забрали Мотрусю з добром.

В лузі червона калина,
Доброго батька дитина.
Хоча й вона й по ночам ходила,
Проте калину не згубила.
Купували купчикі — не продала,
Просили хлопці — не дала.
Шовком ніжкі зв'язала,
Для свого Іванка здержала.

Нова рада, як на небі хвала,
Звізда ясна по вертепам світом осіяла,
Як убогій чоловік, в пелени сповився.
Пастушкі с остатком перед тим Дитятком
На коліна припадають, Бога вихваляють,
Небесному Царю приносили дари,
Даруй літа щасливії цьому господару.

Колядка

Ой в полі, полі, там плужок оре,
Щедрий вечор, добрий вечор
Добрим людям на весь вечор.
За тим плужком сам Господь ходить,
Святий Павло поганяє,
Божа Мати їсти носила,
Їсти носила, Бога просила:
«Оріть синки, оріть долинкі,
А з колосочка — то й жита бочка.
А зо жмінік — то й штири міркі,
А з колосниці — мірка пшениці»

Щедрівка

«Весно наша, весно,
Що ж ти нам принесла?» —
«Старим бабам по кійочку,

Молодицям по серпаночку,
А дівчатам по віночку».

Веснянка

ЛЕГЕНДА

Раніше колоски збіжжя були такі довгі, як стебло, тому хліба на світі було вдосталь.

Одного разу Бог прогулювався по Землі і побачив жінку, яка шматочком хліба витирала дитині брудні сіднички. Обурений Бог вирішив відібрати хліб у людей і почав зішмигувати зерна з колосся знизу догори. Пес і кіт випросили у нього трохи зерна для себе. Відтоді люди тримають котів і собак, пам'ятаючи про те, що вони зробили для них. А кіт і собака стали ворогувати, бо кожен із них вважає, що саме він випросив тоді збіжжя у Бога.

Валерій Дідух підтверджує необмежений моральний і розумовий рівень українського народу. Адже «Небо бачить, але бачить очима народу. Небо чує, але чує вухами народу. Н а р о д є те, що над усе благородніше на світі; після нього йдуть в рахунок сильні світу цього і останній з них государь» (Менг-Тсеу).

Отже, Валерію Дмитровичу, своїми літературними доробками ви не лише прикрашаєте своє життя й життя своїх близьких, а й дозволяєте читачу усвідомити власну причетність до незворотності історії українського народу. Я можу лише вигукнути: слава фізікам-лірикам!

І не лише фізікам. Медикам також. От почитайте уважно послання Тамари Воронцової — багаторічного практичного педіатра, а пізніше — кандидата медичних наук, доцента... І ви, читачу, переконаєтесь, як багато талановитих людей навкруги нас. Якщо вірити стародавнім афоризмам Індії, то «Жінки вчені від природи, чоловіки — від книг».

*Гарних, яскравих подій у житті!
Радості, щастя та здійснення мрій!
Хай цвітуть наче, маки червоні,
квіти віри, надії й любові!*

Шановний Іван Семенович!

Ваш День Народження об'єднаний з найулюбленішими святами — Новим Роком і Різдвом Христовим. То ж дозвольте привітати Вас не лише з Вашим днем народження, а й цими зимовими святами.

Сегодня в Новый год всем вам желаю счастья я.
Храни вас всех Христос от всякого ненастья,
от злого языка, от болей и недуг,
от умного врага, от мелочного друга,
и дай вам всем Господь, коль это в его власти,
здоровья, долгих лет и снова счастья!!!

А оскільки 10 січня для мене і ще одне свято — це день народження мого сина — Олексія, то ці зимові дні завжди для мене є особливими. Очікування цих свят нагадує дитинство — завмирає серце, а душа прагне чудес. Спочатку Новий рік з ялинками, кольоровими ліхтариками, подарунками, потім Різдво з чудесами Святої вечері, святістю нічного Богослужіння. Підходячи до завершення цих прекрасних свят, **наступають** дні народження людей, які змінили моє життя — Ваше, Іван Семенович, і мого сина.

Хочу подарувати Вам вірші Володимира Рильцова, які передають мої почуття і побажання:

Нам Жизнь свою не повторить никак.
Осталась молодость за гранью где-то...
Бывало — попадали мы впросак...
Но песня наша до конца не спета,
И есть ещё возможность изменить
Всё-то, что Нам не удалось когда-то.
И нужно продолжать Мечтать и Жить,
И не корить Судьбу, что виновата.
Ведь было в Жизни много и Добра,
И светлых Дней, и страстных Увлечений!
И унывать еще Нам не пора —
Ждет впереди немало Приключений!
Мы Молоды Душой — и в этом суть!
И хоть, порой, бывает очень сложно,
И Годы Юности назад Нам не вернуть,
Но в этой Жизни все еще возможно!
А, в общем, Жизнь, конечно, Удалась!

Мы прожили не зря все Годы эти!
Любви Огромной Мы узнали Сласть,
И есть Прекрасные Друзья и Дети!
И мы еще Романтики в Душе,
Способные и Плакать, и Смеяться!
И хоть давно не Юные уже —
Ещё нам долго Жить и Наслаждаться!

Бажаю Вам і надалі розвиватися у літературному жанрі і підкорювати нові й нові острови літературної творчості, і щоб Ваш фрегат письменника завжди був на плаву!

З повагою і любов'ю, Воронцова Тамара і її сім'я. 10. 01. 2013 р. підпис

*Тарних, яскравих подій у житті!
Радості, щастя та здійснення мрій!
Хай цвітуть, наче маки червоні,
квіти віри, надії й любові!*

Шановний Іван Семенович!

Ваш День Народження об'єднаний з найулюбленішими святами - Новим Роком і Різдвом Христовим. То ж дозволяю прийняти Вас не лише з Вашим днем народження, а і з цими зимовими святами.

*Сьогодні в Новий рік всім вам желаю счастья и.
Храни нас всех Христос от всякого нечестья,
от злого языка, от боли и недуга,
от умного врага, от мелочного друга,
и дай всем всем Господь, коль это в его власти,
здоровья, долгих лет и снова счастья!!!*

А так як 10 січня для мене і ще одне свято - це день народження мого сина Олексія, то ці зимові дні завжди для мене є особливими. Очікування цих свят нагадує дитинство - замирає серце, а душа прагне чудес. Спочатку Новий рік з ялинками, кольоровими ліхтариками, подарунками, потім Різдво з чудесами Святої вечері, святістю нічного Богослужіння. Підходячи до завершення цих прекрасних свят, наступають дні народження людей, які змінили мого життя - Ваше, Іван Семенович, і мого сина.

Хочу подарувати вам вірші Володимира Рильова, які передають мої почуття і побажання:

*Нам Жизнь свою не повторить никак.
Осталась Молодость за гранью где-то...
Бывало - попадали мы в просак...
Но Песня Наша до конца не спета,
И есть ещё возможность изменить
Всё то, что Нам не удалось когда-то.
И нужно продолжать Мечтать и Жить,
И не корить Судьбу, что виносата.
Бедь было много в Жизни и Добра,
И светлых Дней, и страстных Улеченый!
И унывать ещё Нам не пора -
ждёт впереди немало Приключений!
Мы Молоды Душой - и в этом суть!
И хоть, порой, бывает очень сложно,
И Годы Юности назад Нам не вернут,
Но в этой Жизни всё ещё возможно!
А, в общем, Жизнь, конечно, Удалась!
Мы прожили не зря все Годы эти!
Любови Огромной Мы узнали Счастье,
И есть Прекрасные Друзья и Дети!
И Мы ещё Романтики в Душе,
Способные и Плакать, и Смиряться!
И хоть давно не Юные уже -*

Ещё нам далеко Жить и Наслаждаться!

Бажаю вам й надалі розвиватися у літературному жанрі і підкорювати нові й нові острови літературної творчості, і щоб ваш фрегат письменника завжди був на плаву!
З повагою і любов'ю - Воронцова Тамара і її сім'я.

10.01.2023р.

Тамара

Тамара Олександрівна, як мені здалося, бере приклад з мене, щодо літературних потуг. Я ж до неї дотягнутися не в змозі: вона і малює, і вишиває... Ось які талановиті мої учні!

Послання Тамари Воронцової викликало в мене посмішку задоволення життям та розслаблення від повсякдення. Посмішка і сміх — супутники сонця, промінчиків сонця... А тому

ОТ УЛЫБКИ СТАНЕМ ЗДОРОВЕЙ

...Кстати, о смехе... Проведя целый ряд исследований, ученые пришли к выводу, что смех благоприятен как для нашего душевного состояния, так и для физического здоровья. Смех продлевает нашу жизнь — эта истина уже неоспорима сегодня. Причем смех любой — как с поводом, так и без него. Поговорка «Смех без причины — признак дурачины» давно устарела. Ее пора заменить на более прогрессивную: «Без причины смех — мудрости успех!» Тем более что это даже можно научно обосновать, ведь существуют важные аргументы в пользу смеха.

Во-первых, смех (особенно тот, от которого живот надывается) производит хороший массаж внутренних органов, что очень благотворно для их работы.

Во-вторых, смех — одно из самых эффективных и, к тому же, приятных дыхательных упражнений. Ведь глубокий, активный выдох во время смеха хорошо очищает легкие. Кстати, смехотерапия в клиниках Японии является признанным методом лечения бронхолегочных заболеваний. А в Израиле, к примеру, обучают клоунов для работы с больными детьми в больницах. И такие специалисты там очень востребованы, ведь результаты их работы, как говорится, налицо. А все потому, что во время смеха в мозге человека активно вырабатываются эндорфины (гормоны счастья), которые оказывают существенное обезболивающее действие, а также значительно повышают иммунитет.

А еще ученые обнаружили, что смех понижает уровень гормонов стресса в организме человека. После нескольких минут смеха естественно приходит расслабление и умиротворение. Потому немудрено, что он является хорошей профилактикой и лечением многих заболеваний. Кстати, так называемый истерический смех — это защитная реакция организма, ведь больше всего мы нуждаемся в смехе, как оказалось, на пике стресса.

Ученые также заметили, что веселые люди способны концентрировать внимание значительно лучше, чем печальные и угрюмые. А потому и успехи в работе у них лучше.

Возможно, вы подумаете: «Аргументы-то хороши, но что делать, когда совсем не до смеха, когда плакать хочется?» В таких случаях психологи советуют поплакать, причем навзрыд. Через некоторое время за слезами появится улыбка, а затем и смех, точно также, как в природе после дождя появляются солнце и радуга. А еще психологи советуют поискать что-то смешное в стрессовой ситуации, дистанцироваться от нее, взглянуть под другим углом, представить, как вы все это воспримете спустя несколько лет. Я проверяла эти рекомендации на практике. Работают! Кстати, чем чаще вы смеетесь, тем легче вас рассмешить, ведь порог смеха понижается от многократного повторения (это как с тренировкой мышц получается).

Теперь немного об улыбке — сестрице смеха. Она не менее целебна. Причем для ее появления повод совсем не обязателен. Достаточно просто захотеть улыбнуться, вспомнить об улыбке, как она тут же появится на вашем лице. А подарить ее можно и близкому человеку, и прохожему на улице, и пушистому котенку во дворе или просто себе любимой. Конечно, можно по-разному улыбнуться. Восточные целители, к примеру, считают, что добрая, лучистая, искренняя улыбка очень благотворна для каждого из нас. А состоит ее целительная сила в способности формировать и поддерживать здоровый гормональный фон, который так необходим для хорошего самочувствия.

Работая в больнице, я обращала внимание на то, что улыбчивые врачи и медсестры пользуются необычайной популярностью у больных. Это и понятно, ведь у них, помимо уколов и таблеток, есть еще и улыбка — одно из ценнейших лекарств.

Улыбка — это уникальное мимическое упражнение, которое заряжает энергией и оптимизмом все наше существо. Кстати, восточные врачи, которые включили улыбку в арсенал своих лечебных приемов уверяют, что настоящая целительная улыбка живет в душе, а в глазах и на губах мы видим лишь ее отблеск. На Востоке также очень распространено одно нехитрое, доступное и очень полезное упражнение под названием «целительная улыбка». Для его выполнения нужны лишь наше желание и воображение.

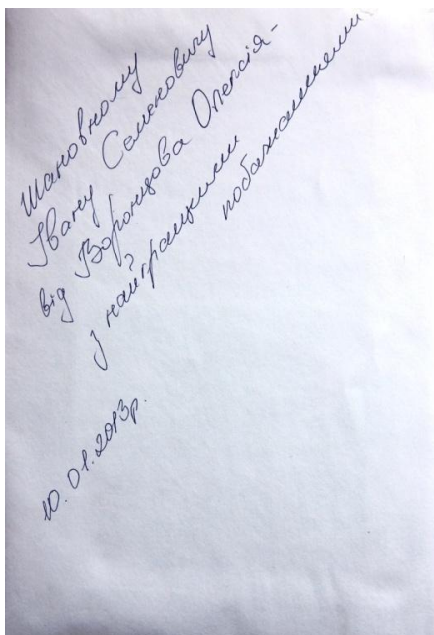
Сядьте удобно или прилягте, закройте глаза и расслабьтесь. Представьте лучистую, светлую улыбку на своих губах, представьте, как озарилось ваше лицо под ее воздействием. Затем мысленно перемещайте улыбку во все части своего тела, сверху вниз, задерживая ее подольше в жизненно важных органах (сердце, легких, печени, почках...) и в проблемных местах тела. Представляйте, как под ее воздействием вытесняются болезни и каждая клеточка наполняется светом, здоровьем. Это упражнение занимает всего несколько минут в день. Выполняя его регулярно, вы значительно оздоровитесь и при этом станете оптимистичнее, увереннее и успешнее. Попробуйте — и вы сами в этом убедитесь. И пусть не только праздники, но и будни проходят радостно, во благо вашему здоровью! (Т. И. Логвиновская. Ж-л «Азбука здоровья» № 2, февраль 2013).

Я не лише приязно усміхнувся, прочитавши послання Тамари Олександрівни, а ще більше по моєму організму розповсюдилося світло здоров'я, коли я отримав в подарунок від сина Тамари Воронцової Олексія книгу Дмитра Донцова «Хрестом і Мечем» з написом: «Шановному Івану Семеновичу від Воронцова Олексія — з найкращими побажаннями».

АМИТРО ДОНЦОВ

ХРЕСТОМ І МЕЧЕМ

Хочете, читачу, вірте, хочете — ні: весь час, коли тримав в руках цю книжку та читав надпис, приязна посмішка не покидала моє обличчя. Моя здібна учениця... і її дорослий по розуму син... Історія з географією... Життя продовжується.

Я б до посмішки, сміху — оздоровлювачів нашого духа і тіла — відніс би й пісню. Тож

СТАВАЙМО В КОЛО ПІСНІ

Уклін вам, добрі люди, хто завітав на пісню,
Хто хоче притулитись до щирості й краси.
Нам з піснею не сумно, нам з піснею не тісно,
Нехай вона лягає на різні голоси.
У час людської скрути, зневіри зі сльозами,
Коли очей привітних, буває, не знайдеш,
Хай буде пісня з вами, хай буде пісня з вами,
А ви брати і сестри, із нею будьте теж.

Приспів:

Ставаймо друзі,
У коло пісні —
Збираймо зорі у росі,
В годину ранню,
В годину пізню
Нехай її почують всі.
Ставаймо, браття,
У коло пісні —
В ній воля і душа жива.
І сильним голосом
Провісним
Нам Україна підспіва.

Уклін вам, добрі люди, спасибі вірні друзі.
За лагідну усмішку, за крапельку сльози.
Хай нас єднає пісня у радості і тузі,
Не кидаймо долю на хиткі терези,
Бо долі нашій, браття, ще суджено радіти
І засіватись рясно, щоб квітло і цвіло.
Спасибі, що поклали і оплески, і квіти,
Поклали добре серце ви пісні на крило.

*Вадим Крищенко (муз. В.
Корепанова)*

Яке різнобарвне життя! Навіть тоді, коли тобі впевнено пішов 85 рік. На вулиці яскраве сонце, сніг кучугурами лежить на подвір'ї, городі та й навкруги, китиці калини не лише пишаються красою, а й доставляють мені смакову насолоду, Ярик не відходить від мене, зазираючи господарю в очі та коливаючи пишним хвостом... Навкруги неймовірна тиша, лише я та Ярик рухаємося... Так мені здається. Але рух завжди був, є і буде. Адже основою життя мого, твого та й Всесвіту є

ДВИЖЕНИЕ

Движенья нет, сказал мудрец брадатый.
Другой смолчал и стал пред ним ходить.
Сильнее бы не мог он возразить;
Хвалили все ответ замысловатый.
Но, господа, забавный случай сей
Другой пример на память мне приводит:

Ведь каждый день пред нами солнце ходит,
Однако ж прав упрямый Галилей.

А.С. Пушкин

Видатні поети не лише розумні, а й геніальні! Колись я читав і Пушкіна, і Шевченка, і... Але лише тепер я їх читаю повільно та дивуюся їх пророчим думкам. Я написав про вчорашній сонячний, привітний день... Але кучугури снігу звідкись-то взялись... І ми з моєю дружиною (більшість часу ми буваємо наодинці) знаємо, який ще зовсім не давно був

ЗИМНИЙ ВЕЧЕР

Буря мглою небо кроет,
Вихри снежные крутя;
То, как зверь, она завоет,
То заплачет, как дитя,
То по кровле обветшалай
Вдруг соломой зашумит,
То, как путник запоздалый,
К нам в окошко застучит.

Наша ветхая лачужка
И печальна и темна.
Что же ты, моя старушка,
Приумолкла у окна?
Или бури завываньем
Ты, мой друг, утомлена,
Или дремлешь под жужжаньем
Своего веретена?

Выпьем, добрая подружка
Бедной юности моей,
Випьем з горя; где же кружка?
Сердцу будет веселей.
Спой мне песню, как синица
Тихо за морем жила;
Спой мне песню, как девица
За водой поутру шла.

Буря мглою небо кроет,
Вихри снежные крутя;

То, как зверь она завоет,
То заплачет, как дитя.
Выпьем, добрая подружка
Бедной юности моей,
Выпьем с горя; где же кружка?
Сердцу будет веселей.

А. С. Пушкин

З віком швидкість життєвого часу збільшується в рази... Але є фактори, які помірно гальмують цю швидкість. І серед них головний — спілкування з рідними, друзями, колегами, природою... Вони, ці фактори, як би пролонгують (продовжують) та надають нові якісні відтінки життю. Хіба такий лист не змусить призупинитись, поміркувати, відчутти насагу життя:

Дорогий Іване Семеновичу!

Дозвольте засвідчити Вам своє велике шанування та прийміть мої щирі вітання з нагоди Вашого дня народження. Від душі бажаю Вам міцного здоров'я, щастя, благополуччя, невичерпної енергії та нових професійних перемог!

Вже стало приємною традицією отримати від Вас у подарунок до Новорічних та Різдвяних Свят Ваше чергове видання, які із задоволенням читаю не відриваючись. Дуже дякую Вам за цей чудовий цикл книг споминів та роздумів Великого Вчителя та Вченого. Це плідна подвижницька робота, яка на довершеному рівні представляє Вашу професійну майстерність організатора охорони здоров'я і освіти та душевну щирість і мудрість.

Ваші праці, які поєднують медицину, освіту та унікальне філософське осмислення минулого та сьогодення, мають надзвичайно велику виховну та історичну цінність для нинішніх та майбутніх поколінь лікарів і науковців нашої країни. Низький уклін Вам від нас усіх!

З великою пошаною, Олександр Волосовець

січень 2013 року

Дорогий Іване Семеновичу!

Дозвольте засвідчити Вам своє велике шанування та прийміть мої щирі вітання з нагоди Вашого дня народження, від душі бажаю Вам міцного здоров'я, щастя, благополуччя, невичерпної енергії та нових професійних перемог!

Вже стало приємною традицією отримувати від Вас у подарунок до Новорічних та Різдвяних Свят Ваше чергове видання, які із задоволенням читаю не відриваючись. Дуже дякую Вам за цей чудовий цикл книг споминів та роздумів Великого Вчителя та Вченого. Це плідна подвижницька робота, яка на довершеному рівні представляє вашу професійну майстерність організатора охорони здоров'я і освіти та душевну щирість і мудрість.

Ваші праці, які поєднують медицину, освіту та унікальне філософське осмислення минулого та сьогодення, мають надзвичайно велику виховну та історичну цінність для нинішніх і майбутніх поколінь лікарів і науковців нашої країни. Низький уклін Вам від нас усіх!

З великою пошаною, Олександр Волосовець
січень 2013 року

підпис

Щирість та доброзичливість Олександра Петровича мене вражає. Мене вражає й те, що він неабияк шанує стариків-педіатрів взагалі, і зокрема свого Вчителя Віктора Сидельникова та й мене, цим посланням й іншими листами, в тому числі і

НА БОГОЯВЛЕННЯ

Йордан-ріка. Христитель
над водами стоїть,
хрещенням покаюння
він грішників христить.

Аж тут між ними станув
Святіший від святих,
і, мов одного з грішних,
Йоан Його христить.

І диво — за покору
прослава від Отця:
для Нього отворились
висоти-Небеса.

А Дух Святий на Нього
у хвилі тій зійшов,
Отець врочисто Сином
Його проголосив.

Прийдемо у покорі
до вод Йорданських всі,
що душі наші часто
заплямили в грісі.

У щирім покаюнні
обмиймо бруд гріхів,
щоби Господь ласкавий
прийняв нас за синів.

*с. Серафима Сало,
ЧСВВ «З вірою через віки»*

А тепер про те, як

Волосовець Олександр Петрович народився 26 вересня 1961 року у м. Львові в сім'ї лікарів. В 1962 році разом із сім'єю переїхав до м. Києва. У 1978 році із золотою медаллю закінчив середню школу № 48 м. Києва.

У 1978 році вступив, а у 1984 році з відзнакою закінчив педіатричний факультет Київського медичного інституту. Протягом трьох років Волосовець О. П. був головою студентського наукового товариства педіатричного факультету Київського медичного інституту. У 1987 році спільно з

професором І. П. Козяріним ним був організований інститутський клуб «Юний медик», де школярі міста Києва оволодівали азами медичних знань. Нині це починання трансформувалось в Український медичний ліцей Національного медичного університету, який став ефективним шляхом довузівської підготовки молоді.

Протягом 1984–1986 рр. навчався в клінічній ординатурі за фахом «педіатрія» на кафедрі дитячих хвороб №2 КМІ. Після її закінчення на протязі року працював старшим лаборантом на тій же кафедрі. Пройшов післядипломну підготовку в медичній школі Університету Пенсильванія та дитячий лікарні м. Філадельфія (США). У 1986 році брав участь в евакуації дитячого населення із зони відчуження, учасник ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

Учень члена-кореспондента Російської АМН, НАН України, АМН України, Заслуженого діяча науки України, доктора медичних наук, професора Віктора Михайловича Сідельникова. Фундатор щорічних «Сідельниковських читань» — Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні питання педіатрії».

У 1990 році захистив кандидатську дисертацію «Оценка сократительной способности миокарда по данным ультразвуковой доплеркардиографии», в якій докладно описав особливості функціонування серця при різноманітній набутій патології у дітей за допомогою аналізу серцевої діяльності, що ґрунтується на ефекті Допплера. Зокрема, О. П. Волосовець один з перших на терені колишнього Союзу докладно дослідив питання діастолічної дисфункції у дітей при серцевій недостатності.

З 1987 р. по 1992 р. — асистент госпітальної педіатрії КМІ. У 1993 році обраний доцентом кафедри госпітальної педіатрії Українського державного медичного університету. 27.11.1997 Вченою радою НМУ був обраний на посаду завідувача кафедри педіатрії № 2, яка була визнана як опорна з фаху «педіатрія» серед вищих навчальних закладів.

У 1998 році захистив докторську дисертацію «Стан серцево-судинної системи у дітей із зон екологічного неблагополуччя» (клініко-експериментальне дослідження), у якій обґрунтував і довів багатофакторний вплив екотоксичних факторів та радіонуклідів на стан міокарду у дітей, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС. О. П. Волосовцем створена концепція багатофакторного впливу

екотоксичних факторів, важких металів та радіонуклідів цезію-137 на розвиток екологічно обумовленого синдрому дезадаптації системи кровообігу та вторинних кардіоміопатій у дітей, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС. Наукові розробки Олександра Петровича Волосовця вирішили цілу низьку важливих завдань сучасної педіатрії — він започаткував новітній напрямок в екозалежній педіатрії й створив концепцію аналізу та мінімізації наслідків поєднаного впливу різноманітних факторів зовнішнього середовища на стан кардіоваскулярної системи. Створений такий окремий напрямок в медицині дитинства як екологічна педіатрична кардіологія. У 2000 році йому присвоєно звання «професор» по кафедрі педіатрії Національного медичного університету.

Є головним позаштатним спеціалістом МОЗ України зі спеціальності «дитяча кардіоревматологія» з 1997 року. Наукова школа професора Волосовця О. П. в галузі дитячої кардіології охоплює важливі для галузі праці з аритмології — вивчені явища ендотеліальної дисфункції та можливості їх корекції, показники гемодинамічних зрушень при різних варіантах дизритмій тощо. Ним розроблена система лікування та реабілітації на до- та післяопераційному етапі природжених вад серця, доведено роль ендотеліальної дисфункції в генезі порушень серцевого ритму. Наукові розробки Волосовця О. П. широко впроваджені у практичну охорону здоров'я — опубліковано 20 методичних рекомендацій. Його дослідження лягли в основу державних Протоколів лікування кардіоревматологічних хвороб у дітей, які затверджені наказом МОЗ України.

Член Європейського товариства кардіологів. Віце-Президент Асоціації ревматологів України. Член правління Асоціації педіатрів України. За наукові досягнення Волосовець О. П. нагороджений Дипломом Президії АМН України та медаллю ім. М. Д. Стражеско. Лауреат Української премії імені доктора Г.-Г. Рекевега.

Професор О. П. Волосовець — висококваліфікований педагог та організатор вищої медичної освіти та педіатричної охорони здоров'я, має понад 600 наукових праць, 15 патентів на винаходи, 40 підручників, навчальних посібників та 9 монографій, серед них підручники та посібники «Дитячі хвороби», «Неонатологія», «Пульмонологія дитячого віку», «Навчальний посібник з дитячої ендокринології», «Медична генетика», «Невідкладні стани в педіатрії», «Врожденные пороки сердца у детей» та

інші, монографії «Антибиотики в поликлиническом и начальном стационарном этапе лечения бактериальных поражений дыхательной системы у детей», «Врожденные и приобретенные TORCH-инфекции у детей», «Диференціальна діагностика синдромів порушень фізичного та статевого розвитку у дітей», «Цефалоспорины в практике современной педиатрии», «Хламидиоз у детей», «Макролиды в практике современной педиатрии», «Кишеньковий довідник педіатра і семейного лікаря» та інші. Є розробником низки Типових програм підготовки студентів медичних факультетів з педіатрії, які затверджені МОЗ України. Створив власну наукову школу — підготував 9 кандидатів та 2 докторів наук. Основні напрямки наукових досліджень О. П. Волосовця — дитяча кардіоревматологія та алергологія, проблеми екологічної педіатрії, ультразвукова діагностика в педіатрії. Під його керівництвом працюють клініки дитячої кардіології, алергології, неонатології, невідкладної допомоги Київської міської клінічної дитячої лікарні №2. Будучи експертом з питань GCP, професор Волосовець О. П. є керівником ряду міжнародних мультицентрових наукових досліджень.

Є начальником Управління освіти і науки МОЗ України. В Міністерстві охорони здоров'я України працює з листопада 2002 року. Має 5 ранг державного службовця. Відмінник освіти (2008). У 2006 році закінчив факультет менеджменту в охороні здоров'я у Харківській медичній академії післядипломної освіти. Він забезпечує реалізацію державної політики у галузі управління медичною освітою та наукою. Працює над виконанням наукового супроводу державних програм, бере участь в підготовці проектів Законів, Указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів, наказів МОЗ України щодо питань розвитку медичної освіти та науки.

Волосовцем О. П. було розроблено, науково обгрунтовано та впроваджено систему підготовки фахівців для охорони здоров'я, яка базується на принципах єдиної безперервної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців, управлінні якістю їх підготовки. Науково обгрунтовано основні положення, принципи та методики формалізації і трансформації медичних знань, запроваджені механізми та інструменти оптимізації безперервного професійного розвитку лікарів та забезпечена технологічність систем контролю професійної компетентності фахівців з використанням інформаційних технологій. Здійснює аналіз стану і тенденції

розвитку галузі медичної освіти та науки, безпосередньо приймає участь у реформуванні вищої медичної освіти. Автор Концепції розвитку медичної освіти. Велику увагу приділяє питанням педіатричної освіти на до-, післядипломному етапах та під час безперервного професійного розвитку лікаря, впровадженню наукового супроводу організації навчального процесу та адаптації євроінтеграційних процесів в діяльність вітчизняної системи підготовки педіатричних кадрів.

Волосовець О. П. — голова Комісії МОЗ України з оцінки якості освіти (з 2002 року), заступник Голови Експертної ради з медицини та фармації Державної акредитаційної комісії України (з 2003 року). Заступник Голови Вченої медичної ради МОЗ України (з 2007 року). Заступник Голови Науково-методичної комісії з медицини МОН України (з 2005 року). Заступник Голови Координаційної ради з післядипломної освіти Міністерства охорони здоров'я України (з 2004 року). Член Державної комісії з питань Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави. Неодноразово залучався ЄвроБюро ВООЗ у якості експерта з кадрових ресурсів. Член Національної комісії України у справах ЮНЕСКО. Член Спеціалізованої вченої ради Д. 26. 003.04 при при Національному медичному університеті ім. О. О. Богомольця.

Заступник головного редактору журналів: «Здоров'я дитини», «Сучасна педіатрія», «Медична освіта», «Проблеми медичної освіти та науки». Член редколегії Всеукраїнських журналів «Педіатрія, акушерство та гінекологія», «Вестник физиотерапии и курортологии», «Перинатологія та педіатрія», «Дитячий лікар», «Мистецтво лікування», «Науковий вісник НМУ імені О. О. Богомольця», «Серце та судини», «Нова медицина», «Медична інформатика та інженерія», JACC (Journal of the American College of Cardiology, українське видання) та ін. Є активним учасником наукових форумів з педіатрії в Україні та закордоном, був на стажуванні у Пенсильванському університеті (США), в провідних університетах Нідерландів, Німеччини, Італії та Великої Британії.

Нагороджений Почесними грамотами МОЗ України (2001, 2002, 2007), Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України (2007), Дипломом Президії АМН України (2006), Подякою Міністра охорони здоров'я (2006), Подякою Міністра освіти і науки України та Президента АПН України (2006), Подякою Київського міського голови (2003).

Заслужений діяч науки і техніки України (2009). У 2010 році обраний членом-кореспондентом Національної Академії Медичних Наук України.

Бачите, читачу, яка неординарна людина вітає мене. Ну як мені тут не розбундючитися!? Адже «Дзеркало краси може засліпити» (Любов Гонтарук). Намагаюся стриматись. Прагну сповільнити та упокорити емоційне піднесення. Тим більше, що ось-ось розквітне весна, яка є значною насагою для всього люду, а особливо для людей похилого віку, коли з весною пов'язується спалах надій... Коли

Вже час покинув одяг свій
Із вітру, холоду, негоди.
І одягас, повен вроди,
Убрання з сонця і надій.

Озвавшись в хатці весняній,
І звір, і птах серед природи.
Вже час покинув одяг свій
Із вітру, холоду, негоди.

В прозорій хижі весняній
Річки, і глибина і броди
Несуть свої сріблясті води.
Уся земля в красі новій.
Вже час покинув одяг свій
Із вітру, холоду негоди.

*Карл Орлеанський — 1394-1465;
переклад з французької Миколи
Тереценка)*

На долю Олександра Волосовця випала особлива відповідальність за удосконалення медичної освіти в Україні, за фаховий рівень майбутнього лікаря, фармацевта, середнього медичного працівника... І таким чином, за якісне надання медичної допомоги населенню нашої країни. Ось як він це бачить:

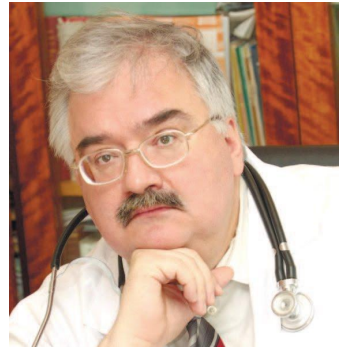
ЯК ПІДГОТУВАТИ ЛІКАРЯ НОВОГО ПОКОЛІННЯ?

(«ВАШЕ ЗДОРОВ'Я» 7 ВЕРЕСНЯ 2012)

1 вересня — день, який просто зобов'язує будувати плани на майбутнє і рахувати: що посіємо, а що пожнемо. Коли тисячі молодих людей вперше у житті одягають білий халат і дають клятву Гіппократа, варто подумати, як через кілька років вони реалізують свої обіцянки спрямовувати «режим хворих на їхню користь згідно з моїми силами і моїм розумінням». Якими буду ть ці сили і розуміння, залежить не лише від сумління і вірності обраній професії з боку майбутніх лікарів, а й від того, чого і як навчатимуть їх на студентській лаві. Час стрімко змінює ться, а з ним — уявлення і підходи медичної науки, яка чи не щодня дивує нас своїми новими відкриттями. Тож сьогодні ми говоримо про потребу підготовки лікаря нової генерації. Чи справимося з цим завданням, чи є для цього всі необхідні умови, і хто він, лікар майбутнього — про це роздумують наші експерти.

ОЛЕКСАНДР ВОЛОСОВЕЦЬ: МОЛОДЬ ВІРИТЬ У МАЙБУТНЄ МЕДИЦИНИ

Про те, як розвивається система додипломної освіти в Україні, які має проблеми і перспективи — наша розмова із заступником Директора департаменту роботи з персоналом, освіти та науки, начальником відділу освіти та науки МОЗ України, членом-кореспондентом НАМН України, професором Олександром ВОЛОСОВЦЕМ.

— На часі зробити підсумки, якою видалася цьогорічна вступна кампанія у медичних закладах країни...

— На думку МОЗ, вона відбулася успішно. Конкурс до медичних ВНЗ був значно більшим, ніж минулого року, і досяг 12,4 особи на місце. Навіть на місця понад план держзамовлення конкурс сягав до 3 осіб на місце за спеціальністю «лікувальна справа». Всього до наших вищих медичних навчальних закладів надійшло 92 тисячі заяв, що практично в 1,4 разу більше, ніж у 2011 році. Це означає, що молодь вірить у нашу медицину, у її

майбутнє. Вірить у те, що вона прийде в абсолютно оновлену галузь охорони здоров'я, у центрі уваги якої буде людина та її здоров'я. І ми сподіваємося, що підготуємо для країни достойне нове покоління медичних і фармацевтичних працівників.

— Раніше йшлося про перспективу збільшення держзамовлення у зв'язку з нинішнім кадровим дефіцитом галузі.

— Така потреба безумовно існує. Але на це потрібні значні кошти, яких за нинішніх соціально-економічних умов вишукати вкрай тяжко. За довгостроковими прогнозами потреба в лікарях, яких готуватимуть за держзамовленням, — 6,8 тисяч, а нині ця кількість є дещо більшою 4,5 тисяч. Тож особливістю цьогорічної кампанії стало те, що ми вперше провели розподіл місць держзамовлення серед ВНЗ відповідно до потреб регіонів та показників забезпеченості лікарями, які є досить різними. Передусім за рішенням Конкурсної комісії МОЗ України збільшено держзамовлення для вузів пілотних регіонів — Вінниччини, Дніпропетровщини, Донецчини (столиця теж має найбільше держзамовлення — 750 місць). Пріоритет було надано і тим регіонам, де маємо кількатисячний дефіцит кадрів.

— Я так розумію, основний акцент було зроблено на «лікувальників».

— Так, це ще одна особливість цьогорічної кампанії. Уперше за всю історію країни за спеціальністю «лікувальна справа» зараховано 3,5 тисячі осіб, які навчатимуться за кошти держзамовлення. Адже нинішній прийом — це нові кадри охорони здоров'я 2020 року, коли буде проведено повну переорієнтацію на сімейну медицину. Водночас зменшено держзамовлення на спеціальність «медико-профілактична справа» — відбувається реформування цієї служби і відповідно її кадрові потреби зменшуються. Дещо зменшено прийом на педіатрію, оскільки у 2020 році основний тягар роботи в первинній ланці візьмуть на себе лікарі загальної практики / сімейної медицини. Саме тому була зроблена така важлива переорієнтація.

— Часто можна почути докори, що наші медичні виші не зорієнтовані на підготовку фахівців нових спеціальностей, які «рухають» медицину в майбутнє (наприклад трансплантологів, репродуктологів тощо).

— Фахівці з таких високотехнологічних лікарських спеціальностей готуються на післядипломному етапі, переважно у клініках наших відомих

закладів — Національній медичній академії післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика та Запорізькій медичній академії післядипломної освіти. Це абсолютно інший рівень підготовки, інша система. Додипломна ж освіта є базовою. «Втиснути» все, що стосується вузьких спеціалізацій, у навчальний план студента — неможливо. А вислів «лікар вчиться все життя» — аксіома. Адже нині знання в медичній галузі оновлюються кожні три роки більше ніж на половину. І хоч як би ми не навчали студента, без постійного поповнення знань він не стане хорошим спеціалістом. Нашим молодим фахівцям є в кого вчитися, було б бажання. Свідченням визнання рівня нашої додипломної підготовки є й те, що у медичних ВНЗ України нині навчається понад 20,5 тисяч іноземних громадян на всіх формах підготовки з 127 країн світу, де українські дипломи визнають і де-юре, і де-факто.

— Як можете оцінити процес євроінтеграції вищої медичної освіти України?

— Віце-прем'єр міністр України — Міністр охорони здоров'я Раїса Василівна Богатирьова поставила завдання щодо підготовки нової генерації наших лікарів за сучасними стандартами, які відповідають світовим міжнародним вимогам. Тож ми повністю модернізували план підготовки лікарів (його було розроблено на базі 40 кращих планів країн Європи і США). Тож наш випускник отримає європейський додаток до диплома, який і в Європі, і в США «зрозуміють» і за назвами дисциплін, і за системою оцінювання, і за кредитно-модульною системою навчання. У цьому аспекті ми практично повністю інтегровані. До того ж у наших ВНЗ впроваджено англomовне навчання, тож якщо молоді лікарі мають бажання знайти себе в іншій країні, вони можуть його задовольнити. Хоча я завжди нагадую своїм студентам слова Тараса Шевченка: «Де народився, там і згодився». І наше завдання — зробити так, щоб молодь, яка вірить у нашу медицину, відчувала свою захищеність та необхідність у рідній країні. Заробітна плата лікарів останнім часом зростає. Раїса Василівна Богатирьова звернулася до регіонів із закликом щодо запровадження системи місцевих стимулів — це прозвучало і в соціальних ініціативах Президента України. Молодий спеціаліст має відчувати до себе увагу комунальної громади та місцевої влади, він має бути впевненим, що отримає не тільки зарплату, а й регіональну надбавку, гідне житло та належні умови праці. Коли люди це

відчують, зменшиться і плінність медичних кадрів усередині країни та й еміграційний відтік із галузі.

— **Клінічна база — важлива умова якості підготовки майбутніх лікарів. Які справи у цьому напрямку?**

— Хочу відзначити, що останнім часом значно посилено взаємодію освітніх закладів із науковими установами НАМНУ. Свідченням успішної співпраці є останній наказ МОЗ, де всім науковим інститутам Академії, які мають клініки, надано статус клінічних. Академічні клініки — це кращі бази, де зосереджено обладнання, цвіт нашої науки і практики. Регіональні управління охорони здоров'я також створюють умови для підготовки студентів на базі кращих обласних та міських лікарень. Наприклад, Донецьке клінічне територіальне медоб'єднання за рівнем оснащення не поступається науково-дослідному інституту, особливо в галузі нейрохірургії, кардіохірургії. Тож не випадково студенти Донецького НМУ за результатами незалежного аудиту МОЗ — системи ліцензійних інтегрованих інститутів «Крок», традиційно посідають перші місця. Наявність власних університетських клінік у Запорізькому та Кримському державних медуніверситетах і Дніпропетровській медичній академії теж сприяє досягненню високих показників їх випускників. До речі, Україна першою серед країн східної Європи впровадила систему «Крок» 10 років тому. І нині наші сусіди звертаються до нас по досвід.

— **А як щодо ідеї університетських клінік: вона то оживає, то завмирає...**

— Ця ідея ніколи не завмирала, над нею ми постійно працюємо. Однак це непростий шлях. Донецький НМУ має кілька своїх клінік і науково-дослідних інститутів. Одеський НМУ теж у числі перших створював таку клініку. Прекрасні стоматологічні центри є у НМУ імені О. О. Богомольця та Львівського НМУ імені Д. Галицького. До речі, в Одесі завдяки ініціативі ректора університету, академіка В. М. Запорожана буде відновлено історичну справедливість — закладу повернуть його клініки, які відкрилися понад століття тому, коли засновувався медичний факультет Новоросійського університету — на це є відповідне рішення міської ради. І населення міста, і студенти від того тільки виграють. НМУ імені О. О. Богомольця постійно працює над реалізацією такої ідеї. У Луганську також заплановано передати одну з міських лікарень Луганському медуніверситету.

Маємо також досвід створення навчально-науково-лікувального комплексу «Тернопільська університетська лікарня», створеного Тернопільським медуніверситетом спільно з місцевою владою на корпоративних засадах. Словом, робота у цьому напрямі постійно триває. Зараз свої університетські клініки або стоматологічні центри мають 10 ВНЗ, у 2000 ж році їх були одиниці. Це дуже важливо, адже коли майбутній лікар не бачить процесу лікування пацієнтів, сучасного обладнання, новітніх технологій, він ніколи не стане відмінним фахівцем.

— **Які головні проблеми в системі додипломної освіти вбачаєте на нинішньому етапі?**

— Вони спільні для до- і післядипломної освіти. Передусім це якість освіти. Хоча і зроблено в цьому напрямку чимало — створюються клініки, впроваджено систему ліцензійних інтегрованих іспитів, ми повернулися до проведення державних іспитів біля ліжка хворого (практично орієнтовані іспити відповідають європейській системі ОСКІ). Це дуже хороші «фільтри», через які щороку приблизно 200 випускників медичних ВНЗ, включаючи й іноземних студентів, не допускаються до лікарської діяльності, вони не отримують дипломів, знову навчаються на 6-му курсі і повторно складають державний іспит. Зрозуміло, це брак вищої освіти. Але країні потрібні хороші фахівці.

Я хотів підкреслити й таке. За всю історію вищої медичної школи не було такого часу, коли б не було пошуків її вдосконалення, незважаючи на різнобарвність політичних гасел. Запитайте ректора будь-якого медичного вузу про надбання в царині удосконалення освіти, і він наведе цілий ряд новин, своїх і запозичених. Ось лише два приклади з практики Тернопільського медичного університету:

1. Задokumentовані цими фотографіями новачії:

У день відкриття консультативно-лікувального центру при Тернопільському медичному університеті: зліва направо: священник; ректор вузу, професор Леонід Ковальчук; голова обласної адміністрації Василь Коломійчук; міністр охорони здоров'я Віталій Москаленко, міський голова Анатолій Кучеренко; начальник обласного управління охорони здоров'я Михайло Буртняк. Сьогодні це вже історія, а в той час це була визначна подія. Отож — рух є критерієм прогресу.

Один із навчально-практичних центрів первинної медико-санітарної допомоги, які побудовані на Тернопіллі за ініціативи та безпосередньої участі нашого вузу при активному сприянні місцевої влади та МОЗ України. Центри мають необхідне обладнання з житлом на другому поверсі. Це дуже

важлива установа, яка надає первинну медичну допомогу з участю студентів старших курсів та інтернів.

*А це миттєвість урочистого відкриття даного закладу. Зліва направо:
ректор, професор Л. Я. Ковальчук та губернатор нашої області В. Хонтян.
І сільська школярка радо вітає поважних гостей... та декламує:*

ГОСТЯМ

Ваш прихід у наш дім
Зробив честь нам усім,
А ваш блиск кожна річ
Украсив, прояснив
Найтемнішу ніч.

Тим-то я свій дім пристрою,
Пахощами наповню,
З ладанового вогню,
Що ніколи не почхне,
Нехай рожами все пахне,
Модусом і камфорою.

А це, як сповіщає напис на цьому будинку, «Тернопільська університетська лікарня. Медичний університет ім. І. Я. Горбачевського».

Такої установи до цього часу не було на Тернопіллі. Отже, тепер наука і практика є єдиним організмом покращення здоров'я людей нашої області.

Служащій многим многи труды.

Несть он свой и всех имат аки уды.

Всем служит и всем дает совет здравый

О всех бодрствуя, аки страж жоравый, —

*Чижевський Д. «Український літературний барок: нариси».
Харків, 2003.*

2. Видання численних навчальних посібників та підручників для студентів у видавництві «Укрмедкнига» Тернопільського медичного університету, у тому числі й книг колективів педіатричних кафедр. Нижче наводиться фото останнього на сьогоднішнього навчального посібника (2012 рік), виданого за моєї ініціативи та участі.

**СХОДИНКИ ДО
ОВОЛОДІННЯ
ПРОФЕСІЄЮ ЛІКАРЯ
(“Крок-2” – педіатрія)**

Тернопіль
ТДМУ
“Укрмедкнига”
2012

Що ж, Олександрє Петровичу, дерзайте! Я лише бажав би, щоб факх (педіатр) в усіх Ваших починаннях та діях домінував. Тому що без дитинства не буває юності, молодості, старості... Тому що здорове дитинство — це ще й живильне та цілюще джерело всього майбуття, з періодичними, так необхідними, грозовими вибриками...

Пекучий день... лісів солодка млява...
смага стежок, сонливиці левад...
Іде гроза дзвінка і кучерява
садам замлілі руки ціловать.

Краплини перші вдарили об шибку.
Кардіограма блиснула крива.
Вітри з розгону поламали скрипку,
гуде у сосен буйна голова.

Тремтіння віт, і жах, і насолода,
шаленство злив у білому вогні!
Ну, от і все. Одплачється природа.
Їй стане легше, певно. Як мені!

Ліна Костенко

Постскриптум мені хотілося підкреслити таке: коли цими днями талановитого телеведучого попросили назвати найкрасивішу жінку... Він назвав Ліну Костенко. Зупиніться на мить... І з радістю подумайте — яка багата Україна... Неповторними людьми!

Неповторними зустрічами! Ну хто б зміг наважитися стверджувати, що добрі та дружні відносини між окремими людьми можуть функціонувати багато десятиліть? Мало хто. Зазвичай, з різних причин час згладжує таке спілкування. А це виняток. Ми з Тетяною та Семеном (на жаль, його вже не стало) Двужилковими підтримуємо дружні відносини з 1970 року, майже півстоліття! Нижче наводжу лист з далеку (Железноводськ Ставропольського краю):

Пусть добрый рождественский ангел
в ладонях своих принесет
надежду и светлую радость,
и будет счастливым весь год!

Дорогие друзья, Лидия Васильевна, Иван Семенович!

Поздравляю с очередным Новым Годом!

2013 год...

Очень хочется, чтобы он был добрым, без печалей, все были здоровыми, счастливыми и богатыми (в настоящее время это важно).

Я стала прабабушкой (у Андрея родился сын Ромочка), а Леня еще холостой, собирается на Новый год приехать ко мне. Это главные новости, а в остальном живем по-старому.

Обнимаю, целую. Татьяна Константиновна

Дорогие друзья,
Лидия Васильевна,
Иван Семёнович!

Поздравляю с октябрьским
Новым годом!

2013 год...

Очень хотел, чтобы
он был добрым, без
нужды, все были
здоровыми, счастли-
выми и богатыми
(в настоящее время
это важно)

Я стала пробабужкой
(у Андрейки родился
сын Ромошка), а Лёня
еще хохотой собирается
на Новый год приехать
ко мне. - Это главные новости
я востановил кавал по телефону
обнимаю, люблю, татыке Кончаю

Пусть добрый
рождественский ангел
в ладонях своих принесет
надежду и светлую радость,
и будет счастливым весь год!

Це спілкування є джерелом спогадів Желєзноводського періоду нашого життя, народження доньки, підготовки та захисту докторської дисертації, доброзичливої співпраці у ліжка хворого з педіатрами курортів Желєзноводську, П'ятигорську, Єсентуків, Кисловодську, селища Іноземцево, проведення науково-практичних конференцій різного рівня, виконання наукових досліджень разом з практичними лікарями, підготовкою та виданням монографій, методичних рекомендацій, статей...

І все це не фоні чудових зелених гір Машука і Бештау, Змійки і Медової, Залізної і... На фоні всесвітньовідомих лікувальних мінеральних вод Смірновської і Слав'янської, Єсентуки 4 і 17, нарзану і...

І разом з тим,

Меж горных стен несется Терек,
Волнами точит дикий берег,
Клокочет вкруг огромных скал,
То здесь, то там дорогу роет,
Как зверь живой, ревет и воет —
И вдруг утих и смирен стал.

Все ниже, ниже опускаясь,
Уж он бежит едва живой.
Так, после бури истощаясь,
Поток струится дождевой.
И вот..... обнажилось
Его кремнистое русло.

А.С. Пушкин

На якому (руслі) приємно постояти або, навіть, посидіти... І в цей час тебе огортають думки про життя, про його нескінченність... У тому числі, навіть, сумні... Ну, що таке

АНТИХРИСТ

— Геронда, скажите нам что-нибудь об антихристе.

— Давайте сейчас поговорим о Христе... Будем как можно ближе ко Христу. А если мы со Христом, то отчего же нам антихриста бояться? Или, может быть, сейчас нет антихриста духа? Так или иначе зло творит антихристов дух. Если чудовище-антихрист рождается и наделает разных безумных дел, то в конце он [все равно] окажется посмешищем. Однако произойдут многие события. Возможно, что нам придется пережить многое из того, о чем говорится в Апокалипсисе. Потихоньку многое вылезит наружу. И я, несчастный начал вопиять еще сколько лет назад! Положение ужасно, безумно! Безумие перешло [все] границы. Наступила апостасия (отступление — греч.). [Мир] превратится в сумасшедший дом. Будет царит сущий разброд, среди которого каждое государство начнет творить, что ему

вздумается. Дай Бог, чтобы интересы тех, кто делает большую политику, были нам на руку. То и дело мы будем слышать что-то новенькое. Будем видеть, как происходят самые невероятные, самые безумные события. [Хорошо лишь], что эти события будут сменять друг друга очень быстро.

Экуменизм, общий рынок, одно большое государство, одна религия, сшитая по их мерке. Таковы планы у этих диаволов. Сионисты уже готовят кого-то в мессии. Для них мессия будет царем, то есть он будет властвовать здесь, на земле. Иеговисты тоже ждут земного царя. Сионисты представят своего царя, а иеговисты его примут. Все они признают его царем, скажут: «Да, это он». Произойдет великая смута. В этой смуте все захотят царя, который мог бы их спасти. И тогда они выдвинут человека, который скажет: «Я — имам, я — пятый Будда, я — Христос, Которого ожидают христиане, я тот, кого ждут иеговисты, мессия — евреев». У него будет пять я.

Евангелист Иоанн говорит в своем Первом Послании: *«Дети... антихрист грядет и нынче антихрист мнози быша»* (Ин. 2, 18). Он имеет в виду не то, что ожидаемый антихрист будет подобен гонителям Максимилианам и Диоклтианам, но что ожидаемый антихрист будет, если можно так выразиться, воплощением диявола. Он предстанет израильскому народу как мессия и прельстит мир.

Наступают тяжелые времена, нас ждут большие испытания. Христиане перенесут великое гонение. Между тем очевидно, что люди даже не понимают того, что мы уже переживаем знамение [последних] времен, что печать антихриста становится реальностью. Словно ничего не происходит. Поэтому Священное Писание говорит, что прельстятся и избранные (Мф. 24, 24). Те, в ком не будет доброго расположения, не получают просвещения от Бога и прельстятся в годы апостасии. Потому, что тот, в ком нет Божественной Благодати, не имеет духовной ясности, как не имеет ее и диавол.

— А сионисты, Геронда, верят ли в антихриста и в то, что связано с ним?

— Они хотят управлять миром. Для того, чтобы достигнут своей цели, они используют колдовство и сатанизм. На поклонение сатане они смотрят как на силу, которая поможет в осуществлении их планов. Стало быть, они хотят управлять миром с помощью сатанинской силы. Бога они в расчет не берут. Однако благословит ли их при этом Бог? Из всего этого Бог явит много

хорошего. Прежние сатанинские теории господствовали семьдесят лет, а эти не продержатся и семи.

— Геронда, слыша об антихристе, я ощущаю в себе страх.

Чего боишься? Что он страшнее дьявола, что ли будет? Он человек. От святая Мария отлупила дьявола, а святая Иустина скольких бесов поразила! Но [надо помнить] самое главное: мы пришли в этот мир не для того, чтобы поудобнее устроиться.

— Знамением того, что приближается исполнение пророчеств, будет разрушение мечети Омара в Иерусалиме. Ее разрушать, чтобы восстановить храм Соломона, который, как говорят, находится на ее месте. В восстановленном храме сионисты в конце концов провозгласят антихриста Мессией. Я слышал, что евреи уже готовятся к возведению храма Соломона.

— Геронда, почему же евреи, читая Ветхий Завет, не веруют во Христа?

— Что же ты не пойдешь и не скажешь им этого? Евреи искони имели фанатизм. Понимать-то они понимают, но их ослепляет егоизм. Будь они чуть более внимательны, никто из них не остался бы иудеем.

— Как они истолковывали прочитанное?

— Как они истолковывали и как толкуют? Духовные смыслы они превращают в вещественные. [Подойди], например, посмотри, как они истолковали слова пророка Исаии *«процветет пустыня Иорданова»* (Ис. 35, 2). Для того, чтобы показать, что пустыня «процвела», они повернули какую-то реку, сделали террасы, сады, насадили бананов, лимонов, апельсин, все озеленили, так что теперь говорят «Процвела пустыня!» И все они изъясняются подобным образом. Между тем эти слова пророка относятся к возрождению мира через Святое Крещение — «баню пакибытия».

— Сейчас они ждут земного царя?

— Да, антихриста. Раввины знают, что Мессия пришел и Его распяли. Я узнал от одного человека, что, когда еврей лежит при смерти, к нему идет раввин и говорит на ухо: «Мессия пришел». Видишь, их облегчает совесть, они чувствуют свою вину, но не смиряются.

— А какая польза от того, что эти слова говорят умирающему?

— Никакой. Они говорят это просто потому, что их искушает совесть. Думают, раз эти слова сказаны, то все в порядке.

— А другие этих слов не слышат?

— Нет, это на ухо говорится. И еврейская молодежь восстала против раввинов. «Мессия, — говорят они, — пришел, какого мессию ищите вы?» В Америке одна группа молодежи, изучающая Священное Писание с точки зрения истории, издает журнал в котором написано: «Мессия пришел. Тому, кто не верит в то, что пришел Мессия, мы бесплатно вышлем настоящий журнал, чтобы он уверовал. Если же он уверует, то пусть подпишется на журнал, чтобы мы посылали его другим и они становились верующими».

— Они евреи?

— Да, евреи.

— И стали христианами?

— Э, сейчас хотя бы то, что они уверовали, уже что-то значит.

— А могут ли раввины быть тайными христианами?

— Раввин и тайный христианин? Останется ли человек в раввинах, став христианином? Тогда что же, он будет учить евреев тому, что Мессия еще не приходил, а, когда они будут умирать, станет говорит им о том, что Он пришел?... (Старец Паисий Афонский. «Духовное пробуждение», т. II. Киев: 1998).

Думи не покидають людину ні на мить, думи — це філософія життя... І в кожного своя філософія життя, свої правила життя, в тому числі і такі:

ПРАВИЛО ЧЕРЕСЧУР ДЕЛИКАТНЫХ

На цыпочках лучше,
Чем на четвереньках,
В замочную скважину
Лучше, чем в двери!

Фридрих Ницше

...Філософія збагачення життя, Тетяно Костянтіновно, вкладає й у багатодесятирічне наше спілкування, в тому числі й моя філософія:

Невелике й моє зілля —
Як барвінок на весіллі,
Як на ріднім гробі рута,
В дробен листок розвинута.

Яків Головацький

І знову, і знову вперед. Вперед до Київа.

Хай щастя стукає у двері,
хай заходять до оселі
радість, злагода та спокій
і любов на довгі роки!

Вельмишановний Іване Семеновичу!

З Новим Роком
та Різдвом Христовим!

Бажаємо Вам міцного здоров'я, щастя, нових цікавих починань.

Нехай наступаючий рік буде світлим та радісним, а Вашими незмінними супутниками будуть вдача та гарний настрій.

З глибокою повагою,

директор ННЦ «Інституту кардіології

імені академіка М.Д. Стражеско НАМН України,

академік НАМН України, професор

підпис

В. М. Коваленко

Це вже наука стукає в мої двері... Інститут кардіології — всесвітньовідомий центр вивчення функціонування серця людини... Стукає і в прямому сенсі — в цьому центрі мені зроблено стентування судин серця, донька захищала докторську дисертацію..., і в переносному: участь колективу Київського науково-дослідного інституту в усіх міжнародних форумах кардіологічного, ревматологічного напрямків є неодмінною. Його (інституту) здобутки високо цінують як в нашій країні, так і далеко за її

межами. А тому вітання мого земляка Володимира Коваленка, я особливо ціную. Адже «...те, як ми називаємо одне одного, нарешті становиться тим, що ми думаємо друг про друга, — і це важливо» (Джін Дж. Кіпатрик). І свої почуття до мого земляка Володимира Миколайовичу я виражаю про рідне віршем Івана Франка:

ПРИВІТ

Підгір'я моє ти зелене,
Як чудно хороше еси!
Як дружно глядиш ти на мене,
Потужної повне краси!

Так широко, щиро, любовно,
Так ніжно мене обняли
Життям трепечущі обняття
І в жили вогню долили.

Так дружно, так щиро, як мати,
Так ніжно, як любка отсе
Ти 'д груді широкій, цвітучій
Гаряче притисло мене.

Я чую, як серце в ній б'ється,
Як кожда кровинка тремтить,
Я чую, що в кожній частинці
І радує, й тисне, й болить.

Весь безмір утіхи живої,
І руху, й тепла, і красок,
Весь безмір живучої болі,
І розкладу, смерті сплива,

Мов потік огнистої лави,
В розбурхану душу мою,
Всі змисли, всі пори, мов річки,
Раз в раз доливають огню.

Розширені груди всисають
Твій воздух, пахучий бальзам,
Заблукані очі шукають
Кінця твоїм темним лісам.

Заблукані очі ширяють,
Но все не находять часу,
Щоб мозкові всю передати
Твою ненаглядну красу.

Вітай же, вітай же, мій краю,
Безсмертная любко моя, —
Як довго, як болісно довго
З тобою не бачився я.

Понурії, камінні мури
Держали мене взаперті,
Морозили мозок і мислі, -
Я мучивсь, ридав в самоті.

Но нині пропало ридання,
Проч згадка о тім, що було!
Бо нині у груді ми море
Нового життя наплило!

Історія розвитку інституту кардіології, який тепер очолює Володимир Коваленко, його наукові здобутки, є прикладом медичної наукової установи, яка весь час намагається надати людям допомогу високої якості. І цій

установі, як і іншим науково-дослідним інституціям, мало заважає постійна політична колотнеча, що спостерігається навколо. Діяльність цього інституту не зупинялася ні на одну мить і підтверджувала давній східний вислів (Індія) про те, що «Гине знання без справи, гине людина без знання, гине військо без полководця, гинуть жінки без чоловіків». Далеко не всі згодні з такими моїми міркуваннями, і в цьому немає нічого дивного, адже різноманітність думок сприяє подальшому удосконаленню питання, яке обговорюється. Ось одна із достатньо контрастних думок сьогодення:

НЕРОЗСУДЛИВІСТЬ АБО ЧИЙСЬ ЗАДУМ?
(ДМИТРО ГРОДЗИНСЬКИЙ, АКАДЕМІК НАН УКРАЇНИ.
«ДТ» 22 ЛЮТОГО 2013)

Йтиметься про науку та її долю в нашій країні. Ця доля останніми роками незаслужено трагічна. Природно, вона насамперед залежить від того, хто визначає ставлення до науки, її матеріального та кадрового забезпечення. Тривожить думка про те, хто формує в країні ставлення до науки: це цілковиті невігласи, яким байдуже майбутнє України, або ті, хто, організовуючи повне вичерпання її природних ресурсів, готує неминучий крах надій країни на гідне майбутнє. І в першому, і в другому випадку, поза будь-якими сумнівами, наука залежить від дуже короткозорих тимчасових правителів, якими рухають лише наміри швидкого збагачення своїх вузьких кланів.

Роль науки в сучасній державі надзвичайно важлива, адже без її належного розвитку неможливо забезпечити інноваційний розвиток економіки, створення високих технологій, наукове прогнозування майбутнього, прогрес у галузі медицини та умов життя, збереження екологічного благополуччя та, звичайно ж, належного рівня освіти.

Ознаки деградації науки в Україні, які відбуваються внаслідок відверто вираженого негативного ставлення влади до цієї найважливішої форми діяльності, проявляються дедалі чіткіше. Рівень освіти катастрофічно знижується, престиж науки падає, найкращі молоді вчені тисячами їдуть назавжди з країни або йдуть із зовсім збіднілих наукових установ у сферу бізнесу, обладнання дослідницьких центрів не оновлюється, немає елементарних умов для проведення сучасних експериментів.

До речі, чи не здається дивним, що в різних суспільно-політичних журналах (наприклад, в «Кореспонденті»), де періодично друкують списки «Еліти України», серед сотні імен немає жодного вченого чи письменника? У складі Верховної Ради України минулих скликань було якесь число науковців, а в нинішньому парламенті їх ніби й зовсім немає. Чи не відбивається в цьому приниження вчених нашої країни, зневага до інтелектуального потенціалу нації? Чи не спотворюється мораль нації, коли правофланговими називають дуже далеких від інтелектуальної творчості успішних ділків або підспівувачів влади? Але ж іще англійський мрійник Томас Мор вважав, що управляти державою мають учені. Такі самі думки висловлював і Ж. Е. Ренан.

Сьогодні і економічні, і соціальні науки, оснащені потужною інформаційною системою, можуть знаходити безальтернативні розв'язання проблем розвитку країни, які не залишають місця політично заангажованим метанням. Може, одна з причин применшення ролі науки й полягає в тому, щоб змусити її не втручатися в існуючі «технології» влади. Тимчасовим правителям зовсім не потрібні довгострокові прогнози щодо долі нації, екологічного збідніння рідної землі, генетичного та інтелектуального стану свого народу.

Прикладів ущербності організації нашої науки можна наводити чимало. Наприклад, шестеро із семи підготовлених мною в останні десять років кандидатів наук працюють у США, Великобританії та Німеччині. Дуже різко скоротилося число випускників університетів, які хочуть вступити до аспірантури. Основна маса наукових співробітників — пенсіонери. Обладнання морально і технічно застаріло, реактивів немає, навички експериментальної вправності втрачаються... У бібліотек немає коштів на передплату наукових журналів. Участь у наукових конференціях дуже обмежена через брак тих самих фінансів. Стан бізнесу такий, що практично нема попиту на нові наукові розробки, а тому отримання грантів і виконання робіт за договорами з виробництвом є нереальними.

Наслідки цього тенденційно підтримуваного убозтва науки даються взнаки: з науки зникають цілі галузі знань, поглиблюється віковий розрив у наукових кадрах, коли на зміну вченим пенсійного віку не приходять молоді дослідники, багато галузей промисловості починають різко відставати від

світового рівня розвитку, і, відповідно, Україна втрачає позиції на світовому ринку товарів і послуг.

Відставання в галузі медичної науки супроводжується швидким скороченням середньої тривалості життя в Україні, зростанням дитячої смертності, залежністю практичної медицини від західних країн. Невже за такою страшною ціною можна купувати збагачення невеликої групи фармацевтичних магнатів?!

Нехтування законами наукового землеробства супроводжується втратами родючості наших знаменитих чорноземів. Систематичні порушення сівозмін, зневажливе ставлення до органічних добрив прирікають сільське господарство на убоге майбутнє, і, звичайно, за такого стану справ йому не потрібні жодні нові науково обґрунтовані технології. Коли ж згадати наростання природних катаклізмів, зумовлених глобальними змінами клімату, картина майбутнього сільського господарства України уявляється дуже гнітючою, якщо невідкладно не буде змінене ставлення держави до науки.

Наука в Україні має давню історію та сформовані традиції своєї організації, завдяки яким українські вчені змогли внести чимало нового у світову науку. Багато відкриттів українських учених заслуговували бути відзначеними Нобелівською премією, і тільки наявність «залізної завіси» ускладнювало їх міжнародне визнання.

Досить лише згадати відкриття в галузі біологічних наук. Відкриття подвійного запліднення в покритонасінних рослин, зроблене професором Київського університету, академіком Української академії наук С. Навашиним, засновником каріосистематики, відіграло дуже важливу роль у розвитку біології. Академік АН УРСР К. Гедройц створив учення про ґрунтовий поглинаючий комплекс — основу колоїдної хімії ґрунтів. Відтоді у багатьох мовах світу ґрунти називаються нашими назвами: чорнозем, підзол, сірозем так само звучать і англійською. Основу біоенергетики живої клітини — окисне фосфорилування відкрив академік нашої Академії наук В. Беліцер. Випускник київського університету Ф. Добржанський став всесвітньо визнаним генетиком-еволюціоністом ХХ століття.

Уперше залучив ідеї кібернетики до розв'язання проблем біології видатний фахівець у галузі еволюційної морфології академік Української Академії наук І. Шмальгаузен. Особливу зону водойм — поверхневий шар

води — гіпонейстон, у якому зосереджені зародкові форми біоти Світового океану, відкрив академік НАН України. І це відкриття відіграє дуже важливу роль у пошуках шляхів збереження продуктивності водних живих ресурсів. Складені українськими ботаніками та зоологами описи флори та фауни стали світовими зразками цього жанру досліджень. Засновник Академії наук в Україні В. Вернадський збагатив світогляд світу таким важливим поняттям, як ноосфера.

Можна було б продовжити перелік учених, імена яких прикрашають світову науку не тільки в галузі біології, але й у багатьох інших науках — математиці, фізиці, хімії, економіці, історії та техніці. Очевидно, першість наукової думки в Україні є результатом тривалого становлення тієї духовної атмосфери, особливого дуже тонкого настрою творчих пошуків, які роблять науковий процес ефективним, продуктивним за своїми технологічними втіленнями. І не може бути більшого зла для майбутнього країни, ніж приниження і, в остаточному підсумку, знищення цього осередку народження нового знання. А тим часом у сучасній Україні цілеспрямовано чи мимохіть усе робиться для того, аби наука перестала бути ефективним генератором нового знання, що підтримує рівень освіти і може революційно змінювати практику життя і виробництва.

Особливо гірко усвідомлювати це, розуміючи, які можливості зароджуються нині у науці. Це зцілення від багатьох раніше практично невиліковних хвороб шляхом використання генних технологій і управління розвитком стовбурових клітин; ефективна протидія старінню організму шляхом активації процесів репарації ДНК; нові матеріали, екологічно чисті джерела енергії, можливості нового століття, які важко перелічити. Майбутнє людства може бути для всіх яскравим і щасливим, а може стати апокаліптично жорстоким для країн, де панують невігластво, персональна жадібність і політична короткозорість.

Потрібно чітко розуміти сутність наукового процесу, що є суто індивідуальним, а тому не терпить ніякого насильства, зовнішнього втручання. Управління наукою не може досягатися грубим втручанням, масовим голосуванням або іншими формами примусу. Чи можна собі уявити, що в І. Ньютона, А. Ейнштейна або М. Вавилова вимагають показати «довідку про впровадження» наукових досягнень? Найчастіше велике дійство починалося зі спостережень, які начебто і не мають практичного значення.

Чи думав Л. Гальвані, вивчаючи електричні явища при скороченні м'яза жаби, про те, що електродвигуни стануть основою всієї техніки майбутніх століть? Чи думав український учений М. Холодний, який відкрив перший гормон у рослин, що в майбутньому виникне надпотужне світове виробництво гербіцидів? Чи передбачав Е. Галуа наслідки відкриття ним абстрактних алгебраїчних структур? Звичайно ж, не було таких передбачень, та й не могло їх бути.

Наука має розвиватися широким фронтом, ґрунтуючись на світових досягненнях у точках зростання перспективних напрямів. Основним чинником, що управляє розвитком науки, є наявність принципово нових ідей, які формуються на основі глибокого розуміння і, якщо хочете, відчуття нового в науці сьогодення.

В управлінні наукою головне — не злякати це відчуття нового, дбайливо, але строго, ставитися до нових наукових ідей, до пошуку шляхів у невідоме.

Очевидно, у стані науки є точки неповернення, перейшовши які, відновити вже нічого не вдасться. Хочеться сподіватися на те, що ми ще не вичерпали до дна терпіння верстви людей, котрі присвятили себе науці, яка так нарочито відторгається в наші дні суспільством. Однак дно це дуже близько, і якщо не піти назустріч велінню часу і не дати науці та освіті вищого пріоритету, буде надто пізно уникнути долі країн, які не розвиваються. І це ввійде в історію як велика ганьба: країна, що не розвивається, у центрі Європи!

Рецепти виправлення стану справ — елементарні. Насамперед, необхідно збільшити рівень фінансування, за якого була б гідною зарплата науковців (сьогодні старші наукові співробітники отримують удвічі менше, ніж середня заробітна плата по Києву, а стипендія аспірантів ледь дотягає до 1/3 середньої зарплати). Має бути повноваге забезпечення відновлення приладової бази науково-дослідних центрів, а також оригінального приладобудування. Наука не може зберегтися, якщо фінансування не в змозі забезпечувати виплату зарплат і погашення комунальних витрат, чим так відверто характеризуються останні роки.

Необхідно рішуче припинити розмови і задуми щодо структурного реформування науки. Університетська освіта та академічна наука огранювали свої структурні форми понад три сторіччя, і «гра у квартет» може тільки

завдати непоправної шкоди стану науки. Зближення академічної й університетської науки має відбуватися шляхом створення спільних кафедр або мультидисциплінарних центрів на рівні магістратури. Безсумнівно, конче потрібне прискорене становлення вищої освіти онлайн.

Потребують перегляду деякі «інноваційні» вигадки МОНМС, через які став неможливим розвиток багатьох наук в Україні. Наприклад, якщо в країні немає восьми докторів наук з певної спеціальності, то не можна мати і відповідної спеціалізованої вченої ради, а тому не можна відкривати й аспірантуру за галузями науки, слабо розвиненими в Україні. Вимога представляти у вчених радах тільки науку, зазначену в дипломі доктора наук, а не за списком наукових праць, як було раніше, призводить до втрати низки спеціальностей у країні. (Наприклад, мені за 20 років не вдалося домогтися появи в списку спеціальностей ВАК антропології).

Немає перспектив розвитку новітніх напрямів біології, які виникають в останні роки. Виступи по радіо і телебаченню про те, що нібито взагалі буде скасовано захисти звичних кандидатських і докторських дисертацій, дезорієнтують аспірантів і наукових співробітників. Кожна країна за довгі роки виробила свою систему атестації науковців та удосконалює її, нікого не наслідуючи і не потураючи якимсь туманним надіям «неостепенених» чиновників. З досвіду своєї роботи (підготував близько 70 кандидатів і 10 докторів наук) бачив, наскільки великий прогрес в ерудиції супроводжував підготовку дисертації. Адже для справжнього вченого важливо не тільки вміти проводити точні експерименти, але й чітко викладати свої думки.

Свербіж реформування заради процесу реформи вкрай шкідливий для науки, що має зберігати риси звичної консервативності за гострої революційності швидко оновлюваних ідей, дотримуючись логіки розвитку тієї чи іншої галузі знання. Наявність оригінальних ідей, підкріплених глибоким знанням, бездоганна чесність дослідника і розумна одержимість своєю роботою — ось основні риси, які повинен мати вчений.

Не можна обтяжувати вчених зайвими бюрократичними тягарями, не можна створювати такий спосіб життя, коли для думання залишається тільки час у громадському транспорті. Не можна змушувати бути хазяйновитим менеджером вченого-теоретика: він буде поганим менеджером, хоча й перестане бути теоретиком. Якщо кожен займатиметься справами виключно за своїм покликанням, швидко окреслиться коло баластових людей, які осіли

в науці, замаскувавшись у круговерті псевдороботи. Вони легко підуть в інші сфери діяльності.

Про організацію науки в Україні писалося багато різного — від намірів скопіювати стиль наукового життя якоїсь передової країни до дивних за своєю суттю пропозицій створювати при існуючих малоефективних колективах елітних незалежних утворень, які нібито «творитимуть справжню науку». Мені здається, що ці публікації не залишили відчутного сліду в нашому житті. Усе йде як і раніше: тобто стає дедалі гірше й гірше. Очевидно, необхідний рішучий перелом у поглядах на стан науки — далі так тривати не може.

Коли читаєш цю статтю, то, всупереч своїй свідомості, згоджуєшся з її твердженням. Але, коли зупинишся на мить, подумаєш, то... То легко переконаєш себе в іншому щодо медичної науки:

1. Наукова продукція за всі роки незалежності України не зменшувалася, а весь час збільшувалася.
2. Темпи підготовки кандидатів і докторів наук невинно зростали і були вищі, ніж в попередні роки.
3. Наукова база не зменшувалася, а, навпаки, збільшувалася. Було організовано та відкрито декілька нових науково-дослідних інститутів.
4. Була організована та активно діє Академія медичних наук України.
5. Активна співпраця з міжнародною науковою спільнотою, чого не було раніше, сприяла подальшому розвитку медичної науки та практики.
6. Колектив кожної науково-дослідної установи без особливих труднощів може довести ефективність своєї роботи за роки незалежної України.

Мені вбачається, що медична наука — це вірний слуга практики і значущі світові відкриття в цій галузі дуже обмежені — це:

1. Активна імунізація;
2. Асептика і антисептика;
3. Антибіотикотерапія...;
4. Щодо медичної генетики, то чим більше ми пізнаємо в цій галузі, тим більше виникає проблем негативного характеру. Але в цій діяльності наука також досягла неабияких висот.

Отже, у мене немає підстав стверджувати щодо трагічного стану нашої науки, хіба що:

1. Може, не трагічне, а гальмівне значення має штучне затримання на керівній науковій роботі людей д у ж е похилого віку. Але це гальмо легко звільнити при бажанні самих науковців, без «правителів».

2. Низька оцінка наукової діяльності, яка вже залежить від «правителів».

3. Значна заорганізованість наукої діяльності, що приводить до безвідповідальності.

4. Відсутність заохочування щодо індивідуальних ініціатив.

5. Авторитет науки в нашій країні не витримав конкурентної боротьби з владою грошей. Хоча наука без грошей — конання, гроші без людини — мертвятина. ^{8*} Гроші зуміли відсахнути значну частину здібної молоді від науки.

6. Погоджуючись з основними думками академіка Дмитра Гродзинського, я плекаю надію:

Все вже було, і те, що буде,
було також: незмінність драм,
незбутні сподівання чуда,
наси́льство, чвари, блуд і страм.

До скрині квапиться Пандора,
Олімп забав не припиня.
І те що діялося вчора,
й сьогодні зір наш припина.

І Кліо знов несе на таці
тіж страви людству на обід.
Тому й живі: Корнелій Тацит,
Плутарх, Тіт Лівій, Фулідід.

Володимир Базилевський

А тому найважливішим в науці було б впровадження в життя побажань Фр. Бекона: «Скільки не було б форм державного правління, в н а у к а х завжди була і буде лише одна — форма свободи». І крім того, наука буде себе відчувати комфортно, якщо суспільство переконається і в тому, що «Якщо б наука сама по собі не приносила ніякої практичної користі, то й тоді неможливо було б її назвати даремною, лише б тільки вона витончувала

розум і наводила в ньому порядок» (Фр. Бекон). Мене, як і усіх вас, читачу, не залишає передчуття перемоги світла та добра, в тому числі і в науці, в провідній зірці майбуття, символом якої може бути:

КАЛИНОВА СОПІЛКА

...Це усе — перекази. Я знаю.
Не було ні дива, ні плачу.
Просто вітер розійшовсь до краю
і нареготався до схочу.

Ту сумну мелодію до хати
чумаки внесли, мов на крилі,
здатну і журити, й чарувати,
і на світ вертатись з-під землі.

Вранці знову рушили в дорогу
(бурмотіли стомлені вози),
залишили пісню, і тривогу,
і надію в крапельці сльози.

Рано-пізно всі колись ми рушим —
будуть з нас калини брати сік!
Та чи стануть сопілками душі?!
А якщо і стануть, то чи всі?

Хто пройде, як чумаки, по світі
Й цю сопілку гордо пронесе?
Виростай, калино! Ми в одвіті
і за рідну пісню, і за все.

То дарма, що літо змінить осінь
і волошки втратять дивну синь, —
хто любив Вітчизну-матір досі,
той і далі проживе як син!

Так і ми з тобою, моя доле!
Поки встигне наступити ніч,
перейдемо це житейське поле,
встелене туманом протиріч.

Покладем, де того буде треба:
Я — життя, своє насіння — ти.

Та й гіллям потягнемось до неба,
До сопілки й пісні. До мети!

Восени, щоб не змерзли віти,
будем з грон розводити вогні!
Ця сопілка мусить відболіти
і тобі, калино, і мені.

Валерій Грасимчук

Поговорили про науку, а тепер перейдемо й до людей мистецтва...
Людей, які завжди збагачували людність, збагачували морально й духовно,
наповнювали кошик кожного з нас коштовностями пізнання світу...

Які чарівні слова надіслали мені та моїй дружині народний артист
України, Головний режисер нашого театру Олег Мосійчук та його дружина
заслужена артистка України Ярослава Мосійчук:

Вельмишановні Лідіє Василівно та Іване Семеновичу!

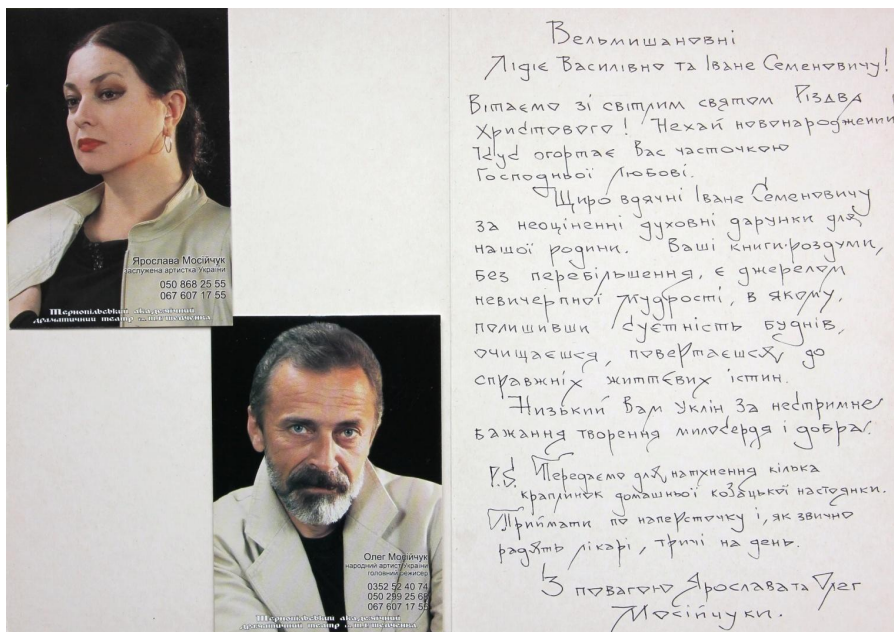
Вітаємо зі світлим святом Різдва Христового! Нехай новонароджений
Ісус огортає Вас часточкою Господньої любові.

Щиро вдячні Іване Семеновичу за неоціненні духовні дарунки для
нашої родини. Ваші книги-роздуми, без перебільшення, є джерелом
невичерпної мудрості, в якому, полишивши суєтність буднів, очищаєшся,
повертаєшся до справжніх життєвих істин.

Низький Вам Уклін за нестерпне бажання творення милосердя і добра!

P.S. Передаємо для натхнення кілька краплинок домашньої козацької
настоянки. Приймати по наперсточку і, як звично радять лікарі, тричі на
день.

З повагою, Ярослава та Олег Мосійчуки.

Бачите, читачу, які не лише симпатичні та розумні, а й ще дуже красиві артисти в нас на Тернопіллі. Я й до цього часу не можу збагнути, за що мені Господь Бог надає таке творче натхнення, таке незабутнє спілкування з чудовими людьми...

Кто я? Что я? Только лишь мечтатель,
Синь очей утративший во мгле,
Эту жизнь прожил я словно кстати,
Заодно с другими на земле...

Сергей Есенин

І декілька слів про славетного Олега Мосійчука...

**НАРОДНИЙ АРТИСТ З КОЛОК ОЛЕГ МОСІЙЧУК:
«НА ВОЛИНІ НЕБО ОСОБЛИВЕ, ПРОНИЗЛИВО
БЛАКИТНЕ...»**

(18.01.2010 ВСЕУКРАЇНЬСКА ГАЗЕТА «ВІСНИК+К»)

Олег Мосійчук народився 1960 року в селі Новопавлівці Межівського району Дніпропетровської області, але своєю малою вітчизною вважає Волинь, куди батьки повернулися із заслання.

— Як часто буваєте на малій батьківщині, Олеже Петровичу?

— На превеликий жаль, дуже рідко. Лише на Великдень збираємося всією родиною у батьківській хаті, а в інший час буваємо наскоками. Чую за собою велику провину, що Луцьк так близько, а вирватися туди частіше, ніж хотілось би, не вдається. Кожного разу, коли перетинаю «кордон» між Галичиною і Волинню, звертаю увагу на небо. Воно у нас особливе, пронизливо блакитне... Такого немає ніде, щиро кажу! Люблю Тернопіль — адже звідси родом моя дружина, тут народилася наша донька.

— Де Ви познайомилися з вашою дружиною Ярославою?

— Це було дуже давно, ще на першому курсі Дніпропетровського театального училища. Зустрічалися з 16 років, а одружилися, коли обом було по 24. Після розподілу вона поїхала до Тернополя, а я потрапив до Луцька. Ми по черзі виривалися одне до одного. Я, приміром, відігравав виставу о десятій вечора, встигав на нічний рейс на 23.15 до Тернополя, приїжджав туди о третій ночі, а вранці повертався до Луцька, щоб встигнути на ранкову репетицію. Слава теж моталася... Потім мене забрали до армії, і вже після служби ми нарешті одружилися. До 1985 року жили у Тернополі, потім мене запросили у Рівненський та Чернівецький театри, і ми працювали там разом. А у 2004 році знову переїхали до Тернополя і покидати його не плануємо. Дружина Ярослава — акторка Тернопільського театру, заслужена артистка України. Донька Анна — перекладач з англійської мови.

На щастя, не дивлячись на скрутні часи, труп Тернопільського театру, на відміну від багатьох інших, залишається стабільною, не розפורшилася по закордонах. Цей феномен — заслуга світлої пам'яті попереднього керівника театру Михайла Форгеля.

— Ви змалечку були певні, що будете актором?

— Мої перші усвідомлені спогади — це коли батько брав нас, трьох синів, на вистави, залучав до постановок. Робив це м'яко, ненав'язливо, і ми радо допомагали оформлювати сцену, щось ладнали, малювали... Одна з моїх перших ролей — старий кобзар Кирик у виставі «Назар Стодоля». Батько загнував мене так вдало, що коли я побачив себе у дзеркалі, то злякався. Першою ж роллю на великій сцені у Волинському театрі був Павлик у «Дикому ангелі». Коли мені було 15 років, тато приніс газету «Культура і життя» з оголошенням про набір студентів на акторський факультет Дніпропетровського театрального училища. Я сказав, що їду вступати. Батько мене відмовляв, він бачив мене художником. Та все ж я поїхав. Хоча деякий час мріяв стати журналістом чи письменником...

— Ваш батько серйозно потерпів від комуністів. Тема наруги режиму над особистістю, нацією часто піднімалася у вашій родині?

— Знаєте, ніколи не було такого, щоб батько сідав за стіл і починав ні з того, ні з цього згадувати про пережите. Його виховання було мудрим. Говорив про сибірське заслання, про голодомор лише при нагоді. І, дивна річ, ми ніколи не відчували у його словах озлобленості. Часом він казав лише: «Хлопці, зараз такий час, що можете зазнати всього у житті». Знаючи, скільки йому довелося перенести, я часом ловлю себе на думці, що я б так не зміг... Запам'ятався один випадок. Тато приїхав з гастролей, і ми, малі, почули, як він ділився з мамою: «Зустрів кагебіста, який мене садив. Він сказав: «Где бы ты ни был и что бы ни делал — пред родиной вечно в долгу». Через минулі «провини» батька чекісти переслідували і мою сім'ю. У 1982 році у Тернополі я з вагітною дружиною змушений був кілька ночей провести у міському парку Шевченка. Від мене вимагали, щоб я підписав папір про співпрацю з «органами». У центрі міста їхній працівник заявив: «Ты — сын врага народа, ищи себе работу в другом городе». Я чоловік вихований, але послав його подальше... Тривалий час мене «ламав» чекіст Медоев. Він назвав мені прізвища працівників театру, стукачів КДБ. Пропонував пристати до їхньої компанії, спокушав хорошим житлом, званнями. Слава Богу, ми з дружиною пережили все це.

— У грудні Указом Президента Вам присвоєно звання народного артиста України. Театральний глядач іде «на ім'я», і ваші постановки люблять не лише театри Тернополя, а й багатьох інших міст України. Про які нові вистави Ви мрієте?

— У мене є певні задуми. Є кілька дуже гарних п'єс, які хочу поставити, але стримує реалізацію задуманого брак грошей. Сподіваюся, з Нового року ситуація поліпшиться. Я завжди прагну працювати з п'єсами, які зачіпають душу за живе.

Світлана Клос, м. Тернопіль

Олег Мосійчук може пишатися своїм нелегким, але славетним життям. Олег Мосійчук — надзвичайно талановита людина, а «Талант, як і електронно-обчислювальна машина, — річ надто рідкісна і дорога. Може, навіть ще рідкісніша і дорожча. Тому для якомога більшої віддачі він, як і ота ЕОМ, і в день і вночі повинен працювати» (Валерій Герасимчук). Він так і робить: день і ніч працює. Головний режисер театру! Це дійсно звучить і звучало завжди гордо! У мене таке враження, що театр — це одне з найбільших людських досягнень. Чому? Тому що «Театр — канал, за допомогою якого ллється безпосередньо в народні маси те, що утворюють наука і знання» (Фр. Шиллер). Всі ми, і в цьому я переконаний, недостатньо цінуємо театральне мистецтво, а це необхідно робити. І знову чому? Тому що «Т е а т р не є країна реального: в ньому картонні дерева, полотняні маєтки, небо з ганчір'я, скляні діаманти, підробне золото, рум'яна на щоках, сонце, яке виходить з під землі. Театр в той же час — це країна істинного: на сцені — людські серця, за лаштунками — людські серця, глядацька зала — людські серця» (В. Гюго).

Ось що таке

СПЕЦИФІКА ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА (ВІКІПЕДІЯ)

Театральне мистецтво є синтетичним за своєю природою. Його твори містять у собі практично всі інші мистецтва: літературу, музику, образотворче мистецтво, хореографію й ін.; а також використовують численні досягнення найрізноманітніших наук й областей техніки. Так, наприклад, наукові розробки психології лягли в основу акторської й режисерської творчості, так само, як і дослідження в області семіотики, історії, соціології, фізіології.

Основою театральної вистави є драма, що визначає художні можливості й ідейний напрямок театру. При цьому літературний твір театр переводить в

область сценічної дії й специфічної театральної образності — характери, конфлікти драми втілюються в живих особах, вчинках. Найважливіший художній засіб, який театр бере від драми — слово, підкоряється законам драматичної дії. В одних випадках мова може виступати як засіб побутової характеристики персонажа, в інших — розкривати через словесну тканину ролі складні конфлікти свідомості й психології героя. Мова на сцені може мати форму великого висловлення (монолог), протікати як розмова з партнером (діалог), адресуватися глядачеві або звучати як міркування героя, його «внутрішній монолог» і т. д.

Театр — мистецтво колективне. Спектакль — твір, що володіє художньою єдністю, гармонією всіх елементів. Він створюється під керівництвом режисера й відповідно до режисерського задуму спільними зусиллями акторів, художника-сценографа, композитора, хореографа й багатьох інших працівників театру (освітлювачів, костюмерів, гримерів і т. д.). В основі спектаклю лежить режисерська інтерпретація п'єси, її жанрове, стилістичне рішення. Дія спектаклю організована в часі (темپ, ритм, наростання й спади емоційної напруги) і в просторі (розробка сценічного майданчику, принцип її використання, мізансцени, декорації, рух й ін.). Зоровий образ спектаклю створюється художником-декоратором засобами живопису, театральної конструкції, костюмів, висвітлення, театральної техніки. Декорація може нести як образотворчі, так і виразні функції, відтворювати обстановку дії або ж метафорично розкривати в зоровому образі задум режисера, бути реальної або умовної залежно від художніх завдань постановки, напрямку, стилю.

Головним носієм театральної дії є актор, у творчості якого втілена суть театру: здатність захоплювати глядачів художнім видовищем безпосередньо, що протікає в них на очах життя, творчим процесом її втілення. Акторський образ створюється на основі п'єси і її тлумачення режисером — постановником спектаклю. Проте актор залишається самостійним художником, здатним лише йому одному доступними засобами відтворити на сцені живий людський образ, передати складність і багатство людської психології. Характерною особливістю театального мистецтва є його неповторність у часі: кожен спектакль існує тільки в момент його відтворення. Якщо виконавське мистецтво з розвитком техніки аудіозапису одержало можливість фіксації й подальшого багаторазового відтворення,

ідентичного первісному, то адекватний відеозапис театрального спектаклю в принципі неможливий: дія нерідко розгортається одномоментно в різних частинах сцени, що надає об'єм дії, що відбувається й формує гаму тонів і півтонів сценічної атмосфери. При великих планах зйомки нюанси загального сценічного життя залишаються за кадром; загальні ж плани занадто дрібні й не можуть передати всіх деталей.

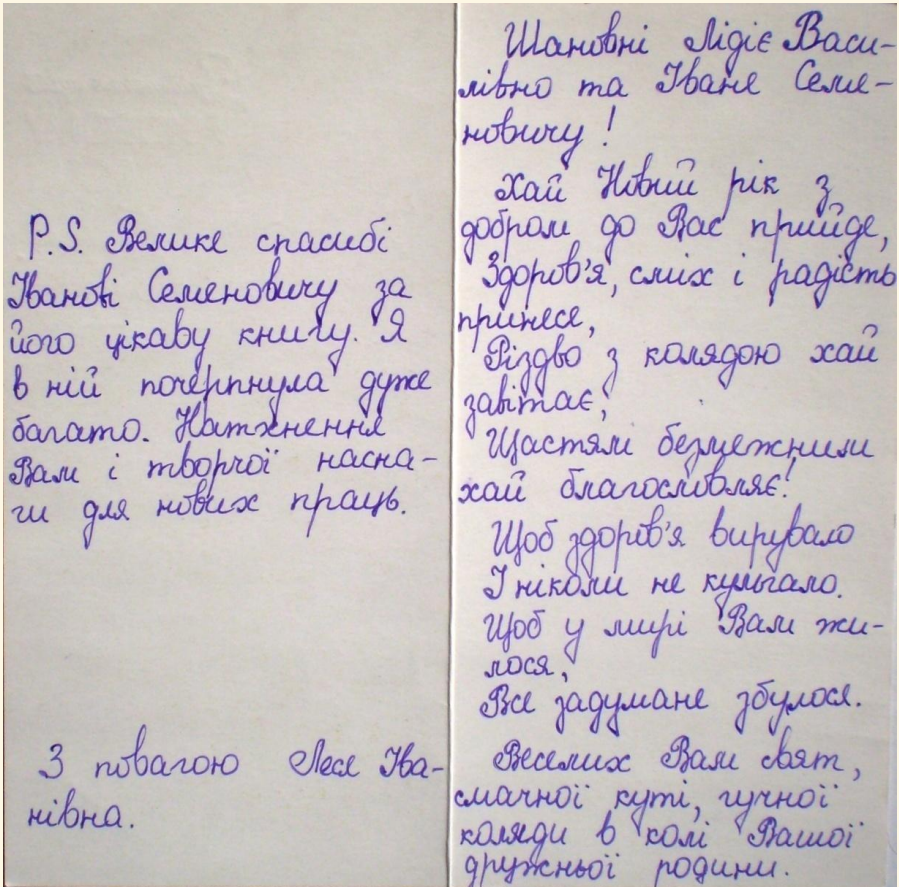
Специфіка театрального мистецтва і

ТЕАТР «ЖИТТЯ»

Незнані людям задуми Творця
І неосяжність світу незбагнена.
Ми є усі акторами на сцені
Театру, що ім'я йому — «Життя».
В нім режисер сплітає у вінок
Непоєднане — віру та зневіру,
Буття яскраве — існування сіре,
Бездумність і шалений вир думок.
Сліпучий промінь тне небес блакить,
На світло дня лягає темінь ночі,
І чорним круком дивиться нам в очі,
Тамуючи за снами ненасить.
Гірський струмок, напившись досхочу,
Зринає враз стосильно й стоголосю
І розриває плоть землі в покоси,
Задобрюючи бога від дощу.
І холод зим роз'ятрює вогонь
Гарячих душ, залюблених у волю,
В театрі цьому біль зціляють болем,
А самоту — теплом своїх долонь.
Там у безсилах зроджується сила,
Що вісь земну спроможна відхилить,
Тамують за любов'ю ненасить
Усі, хто прагне лету і окрилень...
Незнані досі задуми Творця,
Що в театрі цьому режисером.
Приходьте — там завжди відкриті двері!
Театр чекає нового гравця..

Що ж мої, дорогі друзі, Ярослав й Олег Мосійчуки, творіть на благо людям та й з метою свого життєвого піднесення. Адже «Consequens tst beatam vitam virtute esse contentam» (Ми неминуче доходимо висновку, що щасливе життя — у доброчесності. Цицерон).

Невідомо чому люди часто скаржаться на одноманітність життя. Це, з моєї точки зору, неправда. І свою думку я підтверджую своїми спогадами і роздумами. Численними думками інших своїх близьких, друзів, знайомих... Ось лист учительки моєї онучки, Лесі Іванівни:

Шановні Лідіє Васи́лівно та Іване Семеновичу!

Хай Новий рік з добром до Вас прийде,
Здоров'я, сміх і радість принесе,
Різдво з колядою хай завітає,
Щастям безмежним хай благословляє!
Щоб здоров'я вирувало
І ніколи не кульгало.
Щоб у мирі Вам жилося,
Все задумане збулося.

Великих Вам свят, смачної куті, гучної коляди в колі Вашої дружної родини.

З повагою, Леся Іванівна.

P.S. Велике спасибі Іванові Семеновичу за його цікаву книгу. Я в ній почерпнула дуже багато. Натхнення Вам і творчої наснаги для нових праць.

Як наслідок виховання моєї онучки Лесею Іванівною та іншими вчителями, Вікуся надіслала мені таке послання (вона, 9-річна, як і всі теперішні діти, користується послугами комп'ютера):

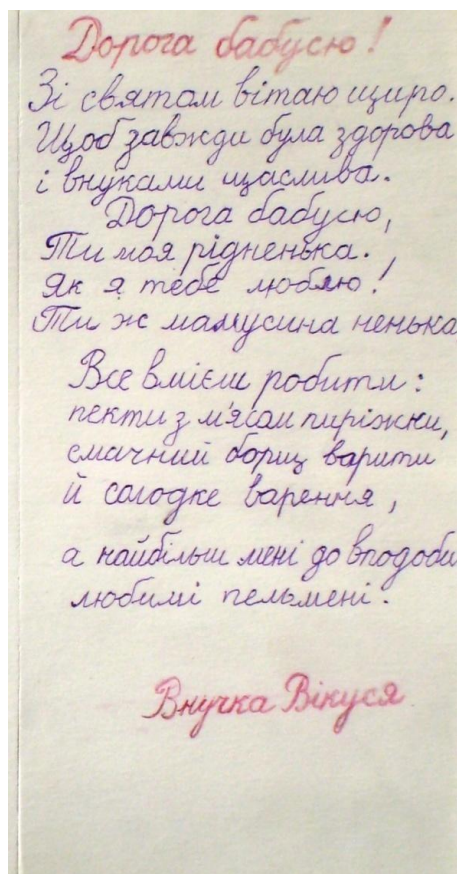
На незбагненому цім світі,
Де на долоні все, як є —
Вам День народження привітно
Сьогодні руку подає.
В цей день Вас щиро привітають
Колеги, друзі і рідня.
Здоров'я, щастя побажають
І море радості щодня.
А від мене прийміть дарунок:
Троянди у рясні росі,
Палкого сонця поцілунок,
Весну у всій своїй красі.
До Вас хай сила вітру лине
На журавлиному крилі.
Хай в Вас живуть душа дитини
І мудрість Матінки-Землі.
Нехай Вас завжди в теплім домі
Чекають люблячі серця.
Бажаю Вам не знати втоми

Доводить справи до кінця.
А щоб чудове Ваше свято
В душі лишило добрий слід,
Прийміть від мене цю посвяту
Й живіть, як мінімум, — сто літ.

То правда, Вікторія не забуває й бабусі:

Дорога бабуся!
Зі святом вітаю щиро.
Щоб завжди була здорова
і внуками щаслива.
Дорога бабуся,
ти моя рідненька.
Як я тебе люблю!
Ти ж мамусина ненька.
Все вмієш робити:
пекти з м'ясом пиріжки,
смачний борщ варити
й солодке варення,
а найбільше мені до вподоби
любимі пельмені.

Внучка Вікуся

Вікуся — це наймолодше наше чудо, вона доставляє нам найбільше позитивних емоцій. Вчора, Вікторія гостювала в нас, і між іншим говорить, «Що ж ви не говорите про приїзд до нас Васильовича, а то ж я ще не одягнена, ходжу в халаті?!». А ми дійсно чекали Віталія Васильовича, який періодично приїздить до мене на фазенду пограти в шахи. Вона єдина, яка запрошує мене на концерти або в театр... Я правда, нікуди особливо не виходжу, але мені приємне це запрошення. Вона єдина, в якої завжди гарний настрій та виражена привітливість до всього оточуючого. У мене не викликає жодного сумніву той факт, що вплив дитини на дорослу людину завжди емоційно піднесений. Отже, мати дітей та онуків — це «Мати можливість

зазнати насолоди, а це краще самої н а с о л о д и» (Ж. Левіс). Це по-перше. І це співзвучно з віршем Олександра Олеся:

НАД КОЛИСКОЮ

Спи, мій малесенький, спи, мій синок...

Я розкажу тобі безліч казок.

Нащо ж ти віченьки знову розкрив?

Спи моя пташко, то вітер завив.

Стогне і виє уже він давно,

Б'ється і стука у наше вікно.

Гей розбишако, в далекі степи!

Спи моя ластівко, солодко спи.

І по-друге: «Уміти н а с о л о д ж у в а т и с я минулим виходить жити подвійно» (Марціал). І тому підтвердження вірш Василя Сташука:

Коли я бравсь, як вітер в чистім полі,

Ти ще була журавкою мені.

Гойдав світанок зорі у приполі,

І залицались крадькома тополі,

І плакала вербена на вікні.

А я дививсь, як голуби сідали,

Тобі на втіху — на мою печаль, —

І чув, як наші зорі щедрували,

Чи то у душу виснулись корали,

Мов яхонти — з крамольного плеча.

Вже все, неначе в пісні, перебуло,

Упали гуси на замерзлий став.

Не плачу, що усе уже минуло,

Дай Бог, щоб не забудь того, що мав.

По-третє: немає більш позитивного чинника дії на організм людини, аніж сама природа, до чого людина звикла, і чого часто не помічає. І, насамперед, уміння спілкуватися з кожною часткою природи. Ось маленькій приклад вмілого спілкування:

ЗА ЦАРСЬКУ КОРОНУ — МАЗНИЦЮ

Запитали Сковороду:

— Григорію Савичу! Що б ти робив, коли б тобі цариця дала тисячу десятин землі?

— А я всю землю роздав би кріпакам, щоб вони мали власний клопоть землі.

— Григорію Савичу! Що б ти робив, коли б цариця дала тобі тисячу кріпаків?

— А я б усім кріпакам дав волю і благословив би їх на всі чотири сторони, — відповів Сковорода.

— Григорію Савичу! Що б ти робив, коли б тобі цариця дала мішок золота?

— А я б за те золото викупив сотню кріпаків і дав їм волю, — відповів Сковорода.

— Григорію Савичу! А що б ти робив, коли б цариця дала б тобі свою царську корону?

— Я б царську корону проміняв на мазницю з дьогтем й віддав би Трохимові, щоб не позичав у діда Якова

З книги «Калинова сопілка». Київ: 1998

Оці три глобальні життєві фактори і є визначальними індивідуального шляху кожної дюдини (це моя суб'єктивна думка). А взагалі всіх їх не перерахувати.

Крокуємо вперед...

ШАНОВНИЙ

ІВАНЕ СЕМЕНОВИЧУ!

Від щирого серця вітаю Вас з наступаючим НовимРоком та Різдвом Христовим!

Зичу міцного здоров'я, творчих натхнень, здійснення Ваших професійних планів, особистих бажань та усіх мрій і задумів.

Нехай Новий рік иа Різдво принесуть Вам добробут, благополуччя, родинне тепло та злагоду, шану та любов від рідних та близьких Вам людей!

З повагою

Головний лікар

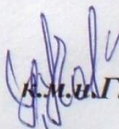
**ШАНОВНИЙ
ІВАНЕ СЕМЕНОВИЧУ !**

**Від щирого серця вітаю Вас з
наступаючим Новим Роком та Різдвом
Христовим !**

Зичу міцного здоров'я, творчих
натхнень, здійснення Ваших професійних
планів, особистих бажань та усіх мрій і
задумів.

Нехай Новий рік та Різдво принесуть
Вам добробут, благополуччя, родинне
тепло та злагоду, шану та любов від
рідних та близьких Вам людей!

З повагою
Головний лікар
КУТОР «ТОДКЛ»

 к.м.н. Г.І.Корицький

Цього року (2013 року 10 січня) друзям, які завітали до мене, я висловив таке несамокритичне: чи можете ви назвати завідувача кафедри (будь-якої), якому б головний лікар міста, де функціонувала кафедра, десятиліттями надсилав би вітання з Новим роком та Різдвом Христовим, Пасхою, Днем медпрацівника, а в день народження ще й сам навідувався та дарував сувеніри? Крім мене, вони назвати нікого не змогли. Ось такий головний лікар дитячої обласної клінічної лікарні в Тернополі Григорій Іванович Корицький, кандидат медичних наук, заслужений лікар України. Він розуміє, що

Светлый промень солнечный всех увеселяет,
Гды на землю бляк ясный з Олімпу спущает,
Тогды стада в широких полях дознавають,
Обфитои радости и утеху мают,
А пастушок убогий под листем буковым
Простых песній складает ритм в теню здоровым.
Аркадскіи быдлыта надставляют уха,
Гды спевает, он зась дмет поки стаєт духа.
Що за радость нам в сей день з солнцем завітала,
А з солнцем справедливым з неба восіала;
О заїсте веселя маєм заживати,
Поки солнце Христос свет нам будет спущати.

Сафоній Почаський

А чому ні? ...веселя маєм заживати, // Поки сонце Христос свет нам будет спущати. Так має бути й сьогодні. Адже підстави для цього є.

Вельмишановний Іван Семенович!

Вітаємо Вас з Новим 2013 роком!

Новорічна казка стукає в оселі,
Новий рік щасливо встав на Ваш поріг.
Будьте милі друзі, як весна веселі
В цю зимову днину, в цей чарівний сніг!

Хай зникає смуток, хай журба минає,
Щастя і натхнення гріють серце знов,
Хай в душі квітучій вічно розцвітають
Радість і здоров'я, віра і любов!

З нагоди Різдвяних свят бажаємо Вам
Миру, який заповідали ангели людям,
Любові, з якою бігли пастушки до вертепу,
Віри, з якою йшли мудреці до Віфлєсму.

З повагою колектив кафедри педіатрії № 2,
зав. каф. проф. Павлишин Г. А. підпис

Вельмишановний Іван Семенович

Вітаємо Вас з Новим 2013 роком!

Новорічна казка стукає в оселі,
Новий рік щасливо встав на Ваш поріг.
Будьте, милі друзі, як весна, веселі
В цю зимову днину, в цей чарівний сніг!

Хай зникає смуток, хай журба минає,
Щастя і натхнення гріють серце знов,
Хай в душі квітучій вічно розцвітають
Радість і здоров'я, віра і любов!

З нагоди Різдвяних свят бажаємо Вам
Миру, який заповідали ангели людям,
Любові, з якою бігли пастушки до вертепу,
Віри, з якою йшли мудреці до Віфлеєму.

З повагою колектив
Кафедри педіатрії №2
Зав.каф. проф.
Павлишин Г.А.

Галина Андріївна на всі свята відвідує мене зі своїми колегами та моїми учнями, вітає, виказує найщиріші та найкращі побажання, а потім п'ємо

шампанське та згадуємо події «давно минувих днів»... І мене охоплює Олександра Пушкіна

9* Сміян І. С. Там перемога, де згода

ЭЛЕГИЯ

Безумных лет угасшее веселье
Мне тяжело, как смутное похмелье.
Но, как вино, — печаль минувших дней
В моей душе чем старе, тем сильней.
Мой путь уныл. Сулит мне труд и горе
Грядущего волнуемое море.

Но не хочу, о други, умирать;
Я жить хочу, чтоб мыслить и страдать;
И ведаю, мне будут наслажденья
Меж горестей, забот и тревоженья:
Порой опять гармоней упьюсь,
Над вымыслом слезами обольюсь,
И может быть — на мой закат печальный
Блеснет любовь с улыбкою прощальной.

У цей не ювілейний рік (2013) мого народження на фазенді мене вітали 14 учнів (кандидатів та докторів медичних наук) і дві професорки (також мої учні) — по телефону. Це майже половина підготовлених мною кандидатів і докторів наук — це, як я вважаю, багато, дуже багато привітань! Такі вітання надають мені натхнення та радісні хвилини спілкування, спілкування з друзями.

...Навіщо читати книжку про те, як здобувати друзів? Чому б натомість не вивчити техніки найбільшого здобувача друзів, якого тільки знав світ? Хто він? Ви можете зустріти його завтра на вулиці. Тільки-но ви опинитесь за три кроки від нього, він почне вимахувати хвостом. Якщо ж ви зупинитесь і погладите його, він ладний буде із шкури вилізти, аби тільки показати, як сильно ви йому подобаетесь. І ви певні, що за цим виявом симпатії з його боку не криється жодних потаємних мотивів: він не збирається продати вам нерухоме майно і немає наміру одружитися з вами.

Коли мені виповнилось п'ять років, батько купив мені за п'ятдесят центів кудлате з жовтою шерстю щеня. Це було світло і радість мого дитинства. Щодня після четвертої тридцяти по обіді щеня сиділо перед

будинком і пильно вдивлялося своїми гарними очима вдалечінь. Зачувши мій голос чи угледівши крізь кущі, як я на бігу вимахую торбинкою, воно прожогом зривалося з місця і на одному диханні злітало на пагорб, щоб привітати мене радісними стрибками і щасливим гавкотом.

Тіппі лишався мені вірним товаришем протягом п'яти років. Потім однієї трагічної ночі — мені цього ніколи не забути — його вбила блискавка, трохи не влучивши в мене. Загибель Тіппі була трагедією мого дитинства.

Ти ніколи не читав книжок з психології, Тіппі. Тобі це було не потрібно. Завдяки своєму божественному інстинкту ти знав, що, виявляючи щирий інтерес до людей, можеш здобути за два місяці більше друзів, ніж хтось інший за два роки, всіляко намагаючись збудити цікавість до себе. Дозвольте повторити. Виявляючи щирий інтерес до людей, ви можете здобути за два місяці більше друзів, ніж хтось інший за два роки, всіляко намагаючись збудити цікавість до себе.

Нью-Йоркська телефонна компанія здійснила скрупульозне дослідження телефонних розмов, щоб з'ясувати, які слова найчастіше в них вживаються. Авжеж, ви вгадали: особовий займенник «я». Він повторювався 3990 разів у 500 діалогах: «я», «я», «я», «я», «я»...

Скажіть на кого ви насамперед звертаєте увагу, дивлячись на групове фото, де ви також зображені?

Щоб зрозуміти, чи вами цікавляться інші, дайте відверту відповідь на запитання: скільки людей прийде на ваш похорон, якщо ви помрете цієї ночі?

Чому люди повинні цікавитись вами, перш ніж ви зацікавитесь ними? Візьміть олівець і дайте тут-таки відповідь на запитання:

Прагнучи лише одного — справити на людей вигідне враження і зацікавити їх собою, ми у такий спосіб ніколи не здобудемо справжніх, щирих друзів...

Відомий віденський психолог, нині покійний Альфред Адлер, свого часу написав книжку під назвою «Що має означати для вас життя», в якій зазначив: «Індивідуаліст — це той, хто не виявляє жодного інтересу до своїх ближніх, насамперед через це зазнає великих труднощів у житті і завдає образ іншим. Саме індивідуалісти породжують усі людські пороки».

Ви можете прочитати багато книжок, написаних ерудованими психологами, і не знайти в них потрібного висновку. Я не люблю

повторюватись, але висновок Альфреда Адлера такий багатий за своїм змістом, що хочу зацитувати його ще раз, виділивши курсивом:

«Індивідуаліст — це той, хто не виявляє жодного інтересу до своїх ближніх, і насамперед через це зазнає великих труднощів у житті й завдає образ іншим. Саме індивідуалісти породжують усі людські пороки».

Колись я відвідував літературні курси в Нью-Йоркському університеті, де слухав лекції редактора журналу «Кольєр».

— Прочитавши кілька абзаців будь-якого з десятків оповідань, — говорив він, — можна відразу ж визначити, чи любить автор людей. Якщо автор не любить людей, люди не люблять його оповідань.

— Пам'ятайте: успіх оповідача цілком залежить від того, чи цікавиться він людьми.

Якщо це справедливо для художньої літератури, то це тричі справедливо для міжособистісних людських стосунків...» (З книги Дейла Карнегі «Як здобувати друзів і впливати на людей». — Київ, 1990).

Щирість та добро панує зі мною, з моїми друзями. Отож разом заспіваймо пісню

ЖИТИ ДЛЯ ДОБРА

Чи вибрав правильну дорогу? —
Не раз запитую себе.
Оббиті об каміння ноги,
І туга по душі шкребе.
Але печалитись не хочу,
Зневірі серця не віддам,
Бо ще горять в любові очі,
Бо вірю, вірю, люди, вам.

Приспів

Нам треба жити для добра —
У цьому істина стара.
Як заклинання від жури
Я повторю, ти повтори.
Нам треба жити для краси —
Цю віру у душі неси.

Хай зігріває землю знов
Твоя любов, моя любов.

Було всього у власній долі,
В дорозі, що з Карпат вела.
Та я нікому не дозволю
На неї лить отруту зла.
Всевишньому я вдячний, звісно,
Що в тім вертепі різних див
Він залишив для мене пісню,
Мене для пісні залишив.

Вадим Крищенко (муз. О. Гавриша)

Ой, як це складно і як це просто — жити для добра. Це вдається
Володимиру Миколайовичу, ректору моєї Alma mater, який пише:

УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
просп. Леніна, буд. 4, м. Харків, 61022; тел. (057) 707-73-80; факс (057) 700-41-32
e-mail: meduniver@kntmu.kharkov.ua; web: <http://www.kntmu.kharkov.ua>
код ЄДРПОУ 01896866

Члену – кореспонденту
НАМН України
заслуженому працівнику
вищої школи
д.мед.н., проф.
Сміяну І.С.

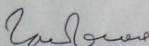
вул. Івана Франка, 6, кв. 8
м. Тернопіль 46001

Шановний Іване Семеновичу!

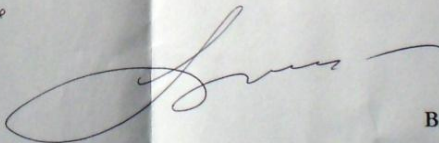
Щиро дякую Вам за привітання з нагоди Новорічних свят та надану в дар книгу за Вашим авторством!

У Новому році хочу побажати Вам міцного здоров'я, нев'янучої енергії, щастя та добра, величезного творчого натхнення та нових здобутків. Мирного неба над головою, успіхів і творчих злетів, здійснення всіх планів і задумів!

Благополуччя, миру і добра Вам та Вашим рідним!

З повагою

Ректор

В.М.Лісовий

Шановний Іване Семеновичу!

Щиро дякую Вам за привітання з нагоди Новорічних свят та надану в дар книгу за Вашим авторством!

У Новому році хочу побажати Вам міцного здоров'я, нев'янучої енергії, щастя та добра, величного творчого натхнення та нових здобутків. Мирного неба над головою, успіхів і творчих злетів, здійснення всіх планів і задумів!

Благополуччя, миру і добра Вам та Вашим рідним!

З глибокою повагою

Ректор

підпис

В. М. Лісовий

Я завжди з великим натхненням читаю листи-вітання від Володимира Лісового. Адже вони навіюють спомини про Харків, про мої студентські роки, про неймовірну в наші часи дружбу, взаємодопомогу... Усі 6 років навчання за ініціативою моїх друзів, а не мою, я кожного семестру отримував матеріальну допомогу, у кінці 4-го курсу — путівку в санаторій Миргорода, 6-го — в санаторій Моршина...

Мені й сьогодні приносить велике задоволення спогади про дружнє ставлення до мене викладачів: асистента Островського й професора Синельникова з кафедри нормальної анатомії, доцента Лідії Миколаївни Кулик та професора Володимира Олександровича Белоусова з кафедри педіатрії, ректора того часу Іларіона Пилиповича Кононенка, професора Утевського (кафедра біохімії), професора Драча (кафедра патанатомії), викладачів кафедри фізики, іноземних мов, терапії, хірургії... Коли я спілкувався зі своїми студентами в Тернополі, я хотів бути подібним до викладачів Харківського медичного інституту моїх студентських років. Може, це декому видасться дивним, що за всі роки навчання у мене не було неприязні до жодного викладача. Я з ними не спілкувався на «ти», але вони завжди бачили в мені л ю д и н у. Я платив їм тим же.

Коли б мене сьогодні запитали, що я хотів би, насамперед, повторити зі свого життя, я сказав би: навчання в Харківському медичному інституті. І це незважаючи на те, що мій матеріальний статус забезпечувався однією стипендією. Таке зазначила й Ліна Костенко:

Що доля нелегка, — в цім користь і своя є.

Блаженний сон душі мистецтву не сприяє.

А тепер про того, хто продовжує добрі традиції моєї **Alma mater**, — про Володимира Лісового...

ХАРКІВЩИНА: КОЛИ КІЛЬКІСТЬ ПЕРЕРОСТАЄ В ЯКІСТЬ

У Харківському обласному клінічному центрі урології і нефрології ім. В. І. Шаповала вперше в Україні проведено унікальну операцію з видалення пухлини на єдиній нирці з аутотрансплантацією 61-річний Вірі Ананко. Подібних операцій у світі зроблено не більш як 100, близько 30 — у Німеччині. Відтепер вони будуть поставлені «на потік» і в Україні. Про те, як рятували життя Віри Ананко, та про впровадження у Харкові інших, унікальних для України та світу, лікувальних методик — бесіда з Володимиром ЛІСОВИМ, директором обласного клінічного центру урології і нефрології ім. В. І. Шаповала, ректором Харківського національного медичного університету, членом-кореспондентом НАМН України, доктором медичних наук, професором, заслуженим лікарем України, лауреатом Державної премії в галузі науки і техніки.

***ВЗ** Володимире Миколайовичу, в чому унікальність операції Віри Ананко?*

Насамперед, у координації та суміщенні різних сучасних медичних технологій, які освоїв наш колектив. У пацієнтки 7 років тому вже було діагностовано пухлину і видалено ліву нирку, у серпні вона потрапила до нас із кровотечею, спричиненою пухлиною правої. Під час діагностики ми виявили дуже несприятливе розташування пухлини в нирці (без кровотечі видалити її було неможливо) та підозру

на проростання до полосної системи. Тому спочатку на консилиумі було запропоновано енуклеорезекцію з можливою нефректомією, після якої жінка мусила щотижня три рази приїздити до Харкова і по шість годин перебувати на гемодіалізі, який теж складно переносити. Тому виник план виконати операцію в три етапи: перший — застосувати технологію видалення, обробки та «холодової» консервації для трансплантації нирки; другий — на іншому столі відокремлено від пацієнтки, якій у такому разі не загрожує кровотеча, анатомувати орган — видалити пухлину та ділянки можливої інвазії, потім спокійно відновити цілісність ушкоджених структур і досягти достатньої

герметичності гемостазу. І третій етап — трансплантація власного органа хворій.

Виконання такого завдання в Україні нам невідоме. Кожний етап як самостійну методику лікування — окремо енуклеорезекцію, окремо судинні шви, окремо трансплантацію тощо — на високому рівні можуть виконувати в багатьох клініках України. І у нас теж виконували все це окремо. Та ми зрозуміли, що готові поєднати всі етапи, як це роблять, наприклад, лікарі в Австрії та Німеччині. До операційної бригади залучили високофахових нефрологів, котрі консультували та лікували пацієнтку, анестезіологів, онкоурологів, судинних хірургів, трансплантологів — усі вони пройшли навчання у кращих закордонних клініках, мають досвід і працюють у нашому центрі. Саме цей аспект гарантував злагожденість у діях і перспективу надалі повторювати подібні операції.

Але є випадки, про які можна багато читати і навіть спостерігати на майстер-класах, та коли починається операція — виникають нюанси. Наприклад, після забору нирки її ретельно відмили, а потім виявили, що на обзекровленому органі важче відшукати неппульсуючі судини — це дуже складна мікрохірургія. Та ми провели цей, новий для нас, етап операції успішно. А потім нирку, забрану з поперекової ділянки праворуч, пересадили в ліву клубову ділянку. Оскільки це була «холодова» обробка і нирка власна, після трансплантації вона запрацювала одразу ж на операційному столі.

ВЗ Які перспективи після операції у Віри Ананко?

Наша пацієнтка отримала у післяопераційному періоді відповідний курс лікування, її вже виписано додому. Як нирка надалі справлятиметься зі своєю функцією — спостерігатимемо, тому що хвороба грізна. Сподіваємося, що ми її переможемо. Підстави для цього є. Адже наш перший пацієнт, якому було проведено енуклеорезекцію єдиної нирки з використанням у післяопераційному періоді гемодіалізу, ось уже 11 років повноцінно живе й працює.

ВЗ Скільки коштує така операція?

Для Віри Ананко — безкоштовна, бо вона жителька Харківської області, тому з обласного бюджету її родині буде компенсовано кошти, витрачені родиною на придбання деяких витратних матеріалів. У Європі така операція коштує більше сотні тисяч, у Росії та Білорусі — кілька десятків тисяч доларів.

ВЗ Шлях до успіху в медицині завжди нелегкий. Розкажіть про історію першого в Україні центру урології та нефрології.

У 70ті роки минулого століття в системі охорони здоров'я панували ідеї територіальної медицини — в кожній ЦРЛ мусили бути, хоч на чверть ставки, хірурги, невропатологи, кардіологи тощо. Траплялися кумедні випадки: коли уролог одночасно працював ще й хірургом-офтальмологом. Засновник центру В. І. Шаповал висунув ідею створення вузькопрофільних міжрегіональних медичних закладів. Починаючи з 1967 р., ми цю ідею втілюємо в життя. За радянських часів центр обслуговував п'ять областей. Сьогодні тут сконцентровані найкращі фахівці та найсучасніше обладнання. Уже в приймальному відділенні пацієнт отримує сучасну діагностику та медичну допомогу. У центрі виконують усі види хірургічних втручань як в ургентному, так і в плановому порядку пацієнтам, в т. ч. і тим, які отримують замісну ниркову терапію трьома існуючими в медицині методами: програмним гемодіалізом, перитонеальним діалізом, родинною трансплантацією нирок, а також наступною імуносупресивною терапією. Ми лікуємо майже всі захворювання нирок, сечовивідних шляхів та чоловічих статевих органів. Обладнання — не гірше від провідних європейських клінік.

Якщо на початку своєї історії ми росли кількісно, відкривали нові підрозділи, такі як перше на Лівобережжі України відділення дитячої урології, перше в СРСР та в Україні — андрології, відділення фтизіоурології, гемодіалізу, перитонеального діалізу, то в ХХІ столітті кількість почала переростати в якість. Внесення нашого центру в 2007 р. до реєстру Кабінету Міністрів як такого, що має право проводити трансплантацію органів людини, відкрило нові горизонти науки та практичної медицини, дозволило нашим ученим стати авторами унікальних методик лікування нирок та сечостатевої системи людини.

ВЗ Які з методик, розроблених у Харкові, Ви вважаєте оригінальними?

За результатами дослідження фахівців київського інституту урології, проведеного спільно з японськими вченими, в Україні зараз триває «постчорнобильський» період високого ризику захворювання раком сечового міхура. Постає питання вирішення в Харкові проблеми створення штучного сечового міхура після його видалення з елементів власного кишкового тракту. Спільно з доктором медичних наук, професором Ігорем Гарагатим, видатним

спеціалістом в хірургії, ми почали проводити пластичні та реконструктивні операції (резекція сечоводу з різними модифікаціями уретеропієло-, уретеронеоцистоанастомозів, кишкова пластика сечоводу і сечового міхура). Поступово хірурги відділення набули досвіду видалення сечового міхура в разі пухлинного або рубцевого ураження і створення штучного сечового міхура із власних тканин і органів, включаючи оригінальні авторські методики. Не має аналогів у світовій медицині операція зі створення штучного міхура з піхви у жінок. Якщо перші такі операції тривали по вісім годин, то сьогодні — 33,5 години, виконує їх на потоці бригада хірургів, очолювана професором Гарагатим.

Коли постало питання розвитку трансплантації нирки, ми запросили до себе хірурга доцента Віталія Бублика. Сьогодні лікарі очолюваного ним відділення освоїли всі урологічні та судинні методики з трансплантології: загальної хірургії, судинної хірургії, терапії, нефрологічних аспектів трансплантації нирки. До речі, операцію хворій Ананко проводили саме у відділенні трансплантації. Харківські фахівці також лідирують у галузі ендохірургічного забору нирки у донора для подальшої трансплантації. Першу таку операцію у нас виконано минулого року під керівництвом московського професора Едуарда Галямова, коли ми пересадили нирку від матері сину, і вже наступного дня донор могла ходити. Сьогодні за цією методикою трансплантації нирки працюємо в Україні лише ми. Очолює службу ендохірургії нашого центру відомий фахівець доц. В.І. Савенков, нефрологічну — не менш відомий спеціаліст професор Н.М. Андоньєва.

ВЗ Широко відомі в Україні здобутки в галузі лікування чоловічої безплідності у відділенні андрології харківського центру урології і нефрології. Які дослідження там ведуться?

Це може стати окремою темою бесіди, настільки широкі й цікаві наукові та практичні здобутки лікарів відділення андрології, яке очолює доцент Андрій Аркатов. У нас в Україні, та й за рубежом, в основному, займаються лікуванням жіночої безплідності. Чоловічу, тим паче на хірургічному рівні, мало хто лікує. А приблизно у 40 % випадків єдиною або найпершою причиною неможливості мати дитину у шлюбі є вади чоловічого здоров'я. Ми маємо можливість, насамперед, діагностувати причини — статеві інфекції, фертильність (плодовитість), а потім хірургічно лікувати безплідність та імпотенцію, в тому числі й методом ендофалопротезування.

В Україні тільки в нашому центрі сьогодні виконується катетеризація сім'явидних проток. У Росії, Європі нашою методикою вже також оволоділи. Наукові дослідження в галузі відновлення обструкції сім'явидних проток чоловіків захищені патентами й дисертацією. У нас є стенд з фотографіями 20 діточок, які народилися завдяки зусиллям лікарів відділення андрології. Ми дуже пишаємося цим досягненням.

ВЗ Володимире Миколайовичу, Ви з таким теплом розповідаєте про своїх колег, але замовчуєте про власні досягнення практикуючого хірурга.

Покликання до нас сходить через наших батьків. Люблю свою працю, люблю людей, живопис, музику, історію. Коли за рекомендаціями мого вчителя Володимира Івановича Шаповала я погодився прийняти керівництво центром, довелося поступитися багато чим. Я займаюся улюбленою справою — оперую, але з першої скрипки мусив стати диригентом. Знаєте, в чому полягає унікальність харківського центру урології і нефрології? У великій кількості та багатoproфільності, насамперед, фахівців. А вже потім — у запровадженні оригінальних методик лікування. Бо ці методики застосовуємо значно рідше, ніж рятуємо життя людей на операціях щодня. Аби цього добитися, слід підняти професійний рівень не окремих фахівців, а всього медперсоналу, тобто організувати правильну підготовку та розстановку кадрів. Моє завдання як керівника — бути диригентом оркестру. Коли диригент намагатиметься всі партії виконувати сам — він бігатиме по оркестровій ямі, битиме в литаври, дудітиме на тромбоні тощо, але музики не вийде, оркестр звучати не стане! Йому слід віддати роль першої скрипки... Заради загального успіху. А наш успіх — це врятовані життя людей. Це та усмішка, з якою вийшла на прес-конференцію Віра Ананко і сказала журналістам, що безмежно вдячна лікарям!

*Бесіду вела Ольга ФАЛЬКО,
власкор «ВЗ», 5.10. 2012, м. Харків*

Бачите, читачу, немало талановитих людей в нашій Вітчизні! Про це ми щоденно дізнаємося зі ЗМІ та спілкуючись з оточуючим світом... І успіхи інших надають життєве натхнення і нам.

Володимир Миколайович — не лише помітна постать в урології та в розвитку вищої школи, він немало часу приділяє й історії медицини взагалі, і

свого вузу зокрема. Про це свідчить і збірник віршів студентів та викладачів Харківського медичного університету, про який я писав у минулих книгах, про це свідчить і надісланий мені календар, у якому я з великим задоволенням побачив багатьох моїх викладачів... Моїх вчителів... Про яких я писав і буду ще довго писати. Адже вони цілих шість років заповнювали моє життя в усі періоди року:

В белый сад выходишь утром,
Свищет вечер над землею,
Смотришь, как несутся тучи,
Облекая небо мглою.

И луга и рощи голы,
И кругом — зима седая,
И в тебе зима, и сердце
Цепенеет, замерзая.

Вдруг ты весь обсыпан белым,
Точно хлопьями метели,
Озираешься сердито:
На деревьях снег в апреле!

Но не снег ты белый видишь,
О, как сердцу сладко стало!
То тебя весенним цветом
Забросало, закидало.

И повсюду — что за чудо! —
Снег цветет весенней новью,
И весна сменяет зиму,
А душа горит любовью.

Генрих Гейне

Ось із таким же піднесенням я читаю лист Володимира Миколайовича, який супроводжував календар:

Шановний Іване Семеновичу!

Від імені колективу Харківського національного медичного університету прийміть цей скромний дарунок — календар на 2013 рік, який висвітлює деякі історичні події, моменти, миттєвості, пов'язані з нашим навчальним закладом.

З побажанням міцного здоров'я, великого особистого щастя, невичерпної енергії, здійснення всіх планів і задумів. Величезного творчого натхнення та нових здобутків на благо нашої країни!

З глибокою повагою

Ректор

підпис

В.М. Лісовий

Вас, дорогий мій читачу, прошу: знайдіть у тиші час і подумайте над тим, що

СВІТ ЯКИЙ — МЕРЕЖИВО КАЗКОВЕ!

Світ який — мереживо казкове!
Світ який — ні краю ні кінця!
Зорі й трави, мрево світанкове,
Магія коханого лица.
Світе мій гучний, мільйонноокий,
Пристрасний, збурений, німий,
Ніжний, і ласковий, і жорстокий,
Дай мені свій простір і неспокій,
Сонцем душу жадібну налий!
Дай мені у думку динаміту,
Дай мені любові, дай добра,
Гуркочи у долю мою, світе,
Хвилями прадавнього Дніпра.
Не шкодуй добра мені, людині,
Щастя не жалій моїм літам —
Все одно ті скарби по краплині
Я тобі закохано віддам.

Василь Симоненко

УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

просп. Леніна, буд.4, м. Харків, 61022; тел. (057) 707-73-80; факс (057) 700-41-32
e-mail: meduniver@knu.kharkov.ua; web: <http://www.knu.kharkov.ua>
код ЄДРПОУ 01896866

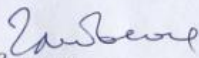
Члену – кореспонденту
НАМН України
заслуженому працівнику
вищої школи
д.мед.н., проф.
Сміяну І.С.

вул. Івана Франка, 6, кв. 8
м. Тернопіль 46001

Шановний Іване Семеновичу!

Від імені колективу Харківського національного медичного університету, прийміть цей скромний дарунок – календар на 2013 рік, який висвітлює деякі історичні події, моменти, миттєвості пов'язані з нашим навчальним закладом.

З побажаннями міцного здоров'я, великого особистого щастя, невичерпної енергії, здійснення всіх планів і задумів. Величезного творчого натхнення та нових здобутків на благо нашої країни!

З повагою

Ректор

В.М.Лісовий

Лист і календар... Історія і сьогодення... Вони свідчать про те, що «Працьовитий землероб садить дерева, плодів з яких він сам ніколи не побачить» (Цицерон). І він, як усяка творча людина, незважаючи на це, — задоволена життям людина. До нього ніколи не прийдуть гірки думки:

Ведь хуже нет горьких мыслей
Отравы нет: неслышно проползают
Они нам в ум, а чуть проникнуть в кровь,
Вспыхнут вдруг, как копь горящей серы!

У. Шекспир

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Професор Ф.М. Опенховський з учнями: П.І. Шаталов одягає перший прапорець (1908 р.).

ОПЕНХОВСЬКИЙ
ФЕДОР МЕДИКА-
ВОНИЧ
(1853-01.01.1914)

160 років з дня народження доктора медицини, завідувача кафедри госпитальної (1891-1903) та факультетської терапії Харківського університету (1903-1914), вчителя П.І. Шаталова

КАМЕНСЬКИЙ
ІВАН ПЕТРОВИЧ
(1773-1819)

240 років з дня народження доктора медицини, професора, завідувача кафедри повивального мистецтва Харківського університету (1811-1819), засновника наукової педіатрії та акушерства

ТОРЖЕСТВЕННІЙ СОБІРАНІЙ
ВІДП. ТОРЖЕСТВУ
КАПЕДОНІЙ

Харківський університет • Kharkiv University

Імператорський Харківський університет (1805 р.).
Акт промова І.П. Камєньського «О физическом воспитании детей и о влиянии его на умственное и нравственное состояние их» (1812 р.).

13

ЯНВАРЬ • СІЧЕНЬ • JANUARY

ПОНЕДІАЛОК MONDAY	7	14	21	28	
ВТОРНИК TUESDAY	1	8	15	22	29
СРЕДА WEDNESDAY	2	9	16	23	30
ЧЕТВЕРТ THURSDAY	3	10	17	24	31
П'ЯТНИЦА FRIDAY	4	11	18	25	
СУББОТА SATURDAY	5	12	19	26	
ВОСКРЕСІННЯ SUNDAY	6	13	20	27	
	1	2	3	4	5

Ось які ми — з Харківського медичного... Може, й не на першому, але й не на другому місці... Ми не копіювальники!

А читачу, у зв'язку з наведеним, на пам'ять скажу, наслідувати когось не треба, тому що

ПОДРАЖАНЬЕ — ПОРАЖЕНЬЕ

Спеша за мною по пятам,
Со мной сравнятся хочеш сам?

Чтоб не остаться позади,
Своей дорогою иди!

Фридрих Ницше

Та й собі «любимому» процитую Фрідріха Ніцше

ПРИГОВОР

Как то в роще наслаждался
Я природою — и вдруг
Прямо надо мной раздался
Чей-то тихий мерный стук.
Я смутился, но не боле, —
И нашел, что даже мил
Этот стук — и поневоле
Сам в размер заговорил!

А я й далі «прыг да скок»...

Стихотворчество — забава!
Слог за слогом — прыг да скок!
Я ведь четверть часа, право,
Хохота унять не мог!
Слушай, часом ты не спятил?
Да какой же ты поэт?
«Вы поэт! — оттукал Дятел, —
Никаких сомнений нет!»

Суми - 7 січня 2013

Дорогі друзі - раді привітати
Вас з Різдвом Христовим та Новим Роком
за календарем наших пращурів.
А Івана з Різдвяними святами та Днем
народження!
Дай Боже нашому Івану добра, благополуччя та
творчих досягнень на філософській ниві, настав цей час.
Свої ювілеї ми відзначили спочатку в Харкові,
де перебували в санаторії "Роща", а залишок
емоцій перенесли в Суми.
Працюємо на нивах заради перебування в родині.
Віра - історик Сумської архієпископської унії
лишам долі унікальну, та повільно з фактами
каміньми книгу про створення на ниві
лицемі світа - Катерини Карпів. Надіями
той довгий вірш з катією що для тебе
доні дурного не одну сторінку з життя м. Суми.
В історії у нас особливості мила, крім того
що провели молодий рік у Франції та в Європі
і клопоту про мислення "веків".
Між і Вами - ми бачимо Вам тихо і
морально задоволені життя, своєю працею
та заспокоєнім життям.
Вінімаємо. Цілуємо. Ваші Пилипи.

Суми — 7 січня 2013

Дорогі друзі — раді привітати Вас з Різдвом Христовим та Новим Роком за календарем наших пращурів!

А Івана з Різдвяними святами та Днем народження!

Дай Боже нашому Івану добра, благополуччя та творчих досягнень на філософській ниві, настав цей час.

Свої ювілеї ми (Коля з дружиною Мотею — І. С.) відзначили спочатку в Харкові, де перебували в санаторії «Роща», а залишок емоцій перенесли в Суми.

Працюємо на півставки заради перебування в громаді.

Ваня, історики Сумського артилерійського училища видали доволі цікаву та, головне, з фактичним наповненням книгу про створення на початку минулого століття Кадетського корпусу. Надсилаю тобі декілька сторінок з надією, що для тебе вони відкриють ще одну сторінку з життя м. Суми.

В іншому у нас особливостей нема, крім того що провели модерний ремонт драматичного театру і клопочуться про присвоєння «Академічного».

Ліда і Ваня — ми бажаємо тихого і морально задоволеного життя, своєю працею Ви заслужили цього.

Обнімаємо. Цілуємо. Ваші Пшеничні.

І знову лист від Миколи Пшеничного:

Суми — березень — 2013

Дорогі наші друзі

Ліда і Ваня — вітаємо Вас з весною і надією, що вона на своїх крилах принесе добре насіння для щасливого майбутнього!

Любий побратиме, так сталося, що кнга № 24 в той же день відбула в Харків (там проживає дві доньки Колі — І. С.) і недавно повернулася, щоб батько прочитав її достеменно.

Дякую! Особливе враження справляють «Люди-тіні» і, як наслідок, «...дивуєшся, чому не йде Апостол правди і науки» і таке продовжується віками, то чи ми вже й насправді неспроможні зробити себе людьми? Є ж приклади в Європі, а тепер і Азія, Китай, Сінгапур і т. ін.? Невже таки Бог наказав за 1917? Будем ждати.

Ваня, ти згадав О. Сизоненко — я дуже поважаю його і особливо труд «Советский солдат» — він дуже нагадує «Тихий Дон»; виразні і психологічно насичені «Зєєловські висоти», «Гамбургский счет» і окремі нариси. Доля в нього складна — але самородок...

На днях побував в медколеджі, зустрічався з студентами з історії охорони здоров'я Сумщини — в музеї приємно було на стенді поряд з портретом І. С. Сміяна нарахувати десять томів, у тому числі і № 24! Радий за тебе.

Так що співаємо і тим, хто чує, знає і душевно реагує.

Зрідка спілкуємося з Олександром Івановичем (мій син — І. С.) — його поважають здорово! Педіатр від Бога.

Обнімаю. Цілую. Микола, Мотя.

[illegible]

10* Сын И.С. Там перемог, не згодя
 Про свого дядьку, якого не любив

я радів за кожного, кому моя допомога виявлялася ефективною, там я навчався спілкування з дітьми і стариками, здоровими і хворими, легко і тяжко хворими... Позавчора ми з теперішнім ректором нашого медичного університету Леонідом Якимовичем їхали на автомашині в Київ на сесію Академії медичних наук, і я два рази розповідав йому про свої медичні випадки під час праці фельдшером на селі, і ні разу про свою лікарську практику (може ще й тому, що він був свідком такої моєї практики понад 40 років). І розумієш, що

Ни сил, ни времени не хватит
На все, что нам дано в обзор:
Большое малое не схватит —
Незнание вечный наш позор.

*(З книги П.С. Таранова
«Формулы смысла»)*

Сумщина й на сьогодні є джерелом мого особистого спілкування з друзями, знайомими... Там могили моїх мами і тата, трьох сестер... І одночасно нагадування:

Да, это, как дамоклов меч,
Что мне когда-нибудь с годами (а может, месяцами,
тижнями — І. С.)
Придется в землю, землю лечь,
А я ее топчу ногами.

Н. К. Доризо

Моє самолюбство тішить те, що Микола Пшеничний моїми книгами активно залучається до обговорення різноманітних життєвих питань, а так, мої міркування і йому не чужі. Ми мовби один одного каталізуємо в життєвих проявах. Адже «Щоб бути самим собою, треба бути кимось» (Єжи Лец). І це важливо сьогодні, коли

Как лайнер, покинувший воды
тропического тепла,
поэзия вышла из моды
и в трудные годы вошла.

На грани кораблекрушенья
с бедовой ледовой строки
обрушились все украшения,
осыпались все пустяки.

Юрий Михайлик

Мене дуже тішить те, що він (Микола) так тепло й гарно написав про мого сина «...його поважають здорово! Педіатр від Бога». Такі занадто теплі слова для тата (для мене) велика втіха. І що може бути приємніше для мене, чим ці слова про мою дитину, яка обрала мій шлях педіатра. Педіатра... А міг би вибрати іншу лікарську спеціальність, більш престижну і менш клопітну. Адже під час закінчення ним вузу я був ректором. А тому правий Принц Сётоку: «У каждого человека есть сердце. У каждого сердца есть свои склонности. Он считает это хорошим, я — дурным. Я считаю это хорошим, он — дурным. Но я вовсе не обязательно мудрец, а он вовсе не обязательно дурак. Оба мы только обыкновенные люди».

Дійсно, Саша (син), багато працює. Майже щороку в нього виходить у світ то посібник, то підручник, а ось зовсім недавно вийшла з друку монографія «Стан мікроелементного забезпечення при вегетативно-судинних дисфункціях у дітей».

О. І. Сміян, Н. О. Савельєва-Кулик

СТАН МІКРОЕЛЕМЕНТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРИ ВЕГЕТАТИВНО-СУДИННИХ ДИСФУНКЦІЯХ
У ДІТЕЙ

Монографія

Мій тато казали (ми називали тата і мами лише на ви): живий про живе думає. Так думає і Микола Старшинов, який перебував 4 хвилини в стані клінічної смерті:

...И тут ко мне, совсем как друг старинный,
Шагнув, услышав мой надрывный крик,
Тот, схожий с чертом, лысый, тот — с картины, —
Над малышом склонившийся старик.

Я не хотел, но поневоле слышал:
— Здесь все понятно, выход лишь один —
Блокада сердца... И прошу вас — тише!
Тампон со спиртом!.. Шприц!.. Адреналин!..

А я, воспоминаньями объятый,
Увидел мать,
Любимою
И дочь,
Друзей...
И вновь услышал гром гранаты,
Меня настигшей в памятную ночь...

И думал я: семья планет несметна,
Но лишь одна Земля населена.
Я — смертен, человечество — бессмертно
И все живое, что несет она.

Ее простор оглядывая разом,
Я думал так, прощаясь с ней навек:
«Лишь одному тебе подарен разум,
И ты за все в ответе, человек!»

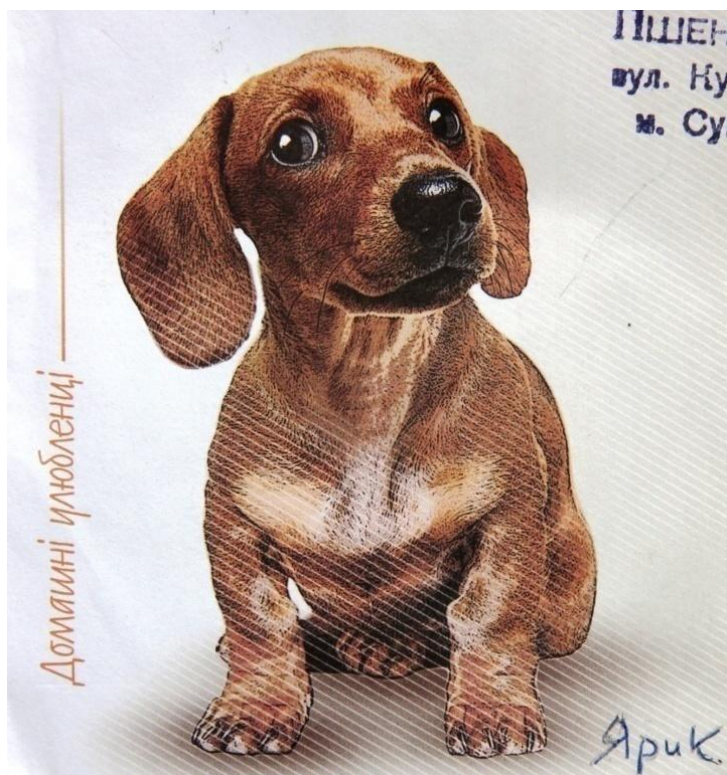
Я думал вновь, что жить нельзя бесстрастно,
Когда над ней заносят адский меч.
Что жизнь прекрасна и Земля прекрасна...
О, как же мы должны ее беречь!..

Но тут старик мне стиснул руку:
— Тише!.. —
Нащупал пульс и вновь заговорил: —
Да посмотрите, он спокойно дышит!

...И я открыл глаза...

Из поэмы «...И я открыл глаза...»

Микола Михайлович давно має дачу, любить на ній працювати, любить тому, що вважає себе маленькою частинкою природи. Він усе помічає. Помічає і те, як я ставлюся до навколишнього світу, до свого Ярика. А тому, щоб доставити мені ще одне задоволення, дібрав для мене поштовий конверт з малюнком собаки, який підписав «Ярик» (це мій вівчар, на малюнку не зовсім вівчар, але...).

Спілкування людське — життєве джерело насаги. Спілкування з друзями — райдушна оправа повсякдення. Це я говорю про Людмилу Василівну Усенко, вірцю української жінки, жінки мами й бабусі, жінки, Лікаря й Вченого, жінки — громадського діяча й творця... Вона завжди пам'ятала Марка Аврелія, який говорив, що «Важны три отношения: к облегающему телу, к божественной причине, источником всего случившегося со всеми, и, наконец, к живущим с тобой людям». І все це видно з її послання до мене, написане власноруч:

Вельмишановний
 Івану Семеновичу!
 Вас і Вашу родину щиро
 вітаю з новим 2013 роком і
 Різдвом Христовим!
 Дай Боже Вам любові і тепла,
 Добра всім'ї і затишку в оселі,
 Щоб щастя світла музика текла!
 В Різдвяні свята, щедрі і
 веселі!
 Хай здійснює бажання
 рік Новий,
 Хай вся родина Ваша
 процвітає,
 З гудовим свего, радості
 і щиро
 Я щиро і сердечно Вас
 вітаю!
 Здоров'я на довгі ро-
 ки, щироствердженого
 настроя, величезної намо-
 ги на отворенні нових
 цікавих творч-своєств
 з автобавленням зсудас-
 ною дієвнстю.
 Веселих, радісних
 свет!
 З вашого
 повагою
 15.12.12

Вельмишановний Івану Семеновичу!
 Вас і Вашу родину щиро вітаю з Новим 2013 роком і Різдвом Христовим!

Дай Боже Вам любові і тепла,
 Добра в сім'ї і затишку в оселі,
 Щоб щастя світла музика текла
 В Різдвяні свята, щедрі і веселі!
 Хай здійснює бажання рік Новий,
 Хай вся родина Ваша процвітає,

С чудовим святом, радості і мрій
Я щиро і сердечно Вас вітаю!

Здоров'я на довгі роки, життєстверджуючого настрою, незмінної
насаги на створення нових цікавих творів-спогадів з співставленням з
сучасною дійсністю.

Веселих, радісних свят!

З великою повагою підпис

15. 12. 12

У нас із Людмилою Василівною багато спільного: вона лікар — і я
лікар, вона доктор наук та професор — і я доктор наук та професор, вона
член-кореспондент Національної академії медичних наук України та
екс-ректор медичного вузу — і я також член-кореспондент Національної
академії медичних наук України та екс-ректор... Але є й критерії, які
стосуються лише Людмили Василівни: вона виховала трьох дітей, я — двох і
то лише брав участь у вихованні, вона все життя відповідала за домашній
затишок, я — ні, вона була депутатом Верховної Ради України, я — ні, вона є
членом-кореспондентом Національної академії наук України, я — ні... Так
що далеко нам, чоловікам, до жінок. Я вже не кажу, що вона гарна та
приваблива, а я — ні...

Так що в людини завжди є багато індивідуального, хоча є й загальні
явища, про що пише Артур Шопенгауер:

...Хотя жизненный путь отдельных людей и не предначертан в
планетах, как учила астрология, однако это с полным правом можно сказать о
жизни человеческой вообще, поскольку каждому возрасту ее по порядку
соответствует одна из планет, так что над жизнью этой последовательно
господствуют все планеты. На десятом году жизни правит *Меркурий*.
Подобно последнему, человек движется быстро и легко, и в самом тесном
кругу; его способны взбудоражить пустяки; но он многому и легко учится
под властью бога хитрости и красноречия. С двадцатым годом наступает
господство *Венеры*: им всецело овладевает любовь и женщины; на тридцатом
году господствует *Марс*: человек теперь энергичен, силен, смел, воинствен и
упорен. На сороковом году властвуют 4 планетоида, — жизнь его потому
расширяется: он благоразумен, т.е. гонится за пользой, под покровительством
Цецеры; у него свой собственный домашний очаг под покровительством

152

Весты: он выучился тому, что ему требуется знать, благодаря *Палладе*; и подобно *Юноне*, царит в его доме хозяйка, его жена (открытие с тех пор в добавление к этому числу еще около 60 планетоидов есть новшество, о котором я ничего не желаю знать. Я делаю потому с ними то же, что и профессор философии со мной: я игнорирую их, — так как они мне не ко двору). — На пятидесятом же году господствует *Юпитер*. Человек уже пережил большинство своих сверстников и чувствует свое превосходство перед теперешним поколением. Еще в полном расцвете своей силы, он богат опытом и знанием: он (в меру своей индивидуальности и положения) является авторитетом для всех его окружающих. Поэтому он не хочет уже, чтобы ему приказывали, а желает приказывать сам. Теперь он наиболее пригоден быть руководителем и повелителем в своей сфере. Так *Юпитер* и с ним пятидесятилетний человек доходит до своего кульминационного пункта. А затем следует, на шестидесятом году, *Сатурн* и с ним тяжесть, медлительность и вязкость свинца:

«Люди старые — что метвецы:
Недвижимы, вялы — будто свинец».

«Ромео и Джульетта», действие 2, явление 5

Наконец приходит *Уран*: тогда, как говорят, человек отправляется на тот свет. *Нептуна* (как его, к сожалению, необдуманно окрестили) я не могу привлечь здесь к делу, — потому что я не смею назвать его истинным его именем, именем Эроса. Иначе у меня явится желание показать, как к концу примыкает начало, именно — как Эрос стоит в тайной связи со смертью, благодаря чему Орк, или Аментес египтян (согласно Плутарху, «Об Изиде и Озирисе», гл. 29), является не только берущим, но и дающим, и смерть служит великим творцом жизни. Оттуда, следовательно, оттуда, — из Орка приходит все, и там было раньше каждое существо, обладающее теперь жизнью: и если бы мы только были способны постичь тот фокус, благодаря которому это происходит, — вот тогда все стало бы ясно.

Тоді ми не сумували б:

Не потому ль в березовых
Кустах поет сверчек

О том, как ликом розовым
Окапал рожь восток;

О том, как богородица,
Накинув синий плат,
У облачной околицы
Скликает в рай телят.

С утра над осенницею
Я слышу зов трубы.
Теленькает синицею
Он про глагол судьбы.

«О, веруй, небо вспенится,
Как лай сверкнет волна.
Над рощею оценится
Златым щенком луна.

Иной травой и чащею
Отенит мир вода.
Малиновкой журчащею
Злетить в кусты звезда.

И выползет из колеса,
Как рай, пшеничный знак,
Чтобы пчелинным голосом
Озлатонивить мрак...»

С. Есенин (Из «Преображения»)

А я продовжу спілкування зі своїми друзями словами: «Пусть воцарится мир на Земле, и пусть он начнется с меня». Так начинается знаменитая песня. Но что на самом деле означают эти слова? Как ваш собственный душевный мир может привести к миру на Земле? Блестящий философ Тейяр де Шарден говорит о «безупречной целостности Вселенной». Что это должно означать для нас? Это значит, что мы — часть Вселенной, мы часть единого творения. Вся вселенная идет с нами, а мы, как человечество, все более ясно видим, что мы — едины в духе.

Может быть, каждого из нас можно уподобить пикселю. Как голограмма состоит из множества пикселей, каждый из которых содержит всю информацию, находящуюся в целом изображении, так и каждый человек может быть крошечной частицей жизни, в которой есть все данные, присутствующие в полной сумме бытия...

...Нам надо думать и поступать только с самыми лучшими намерениями, стать людьми ответственными и следовать тому, что говорится в старой ирландской пословице: «Если ты видишь дело, которое необходимо сделать, — значит, его надо делать тебе». Делая так, мы можем начать превращать наш плохой мир в мир правильный. Пора перестать говорить что кто-то должен изменить положение дел. Когда мы начнем говорить: «Я должен помочь жизни», тога мы будем действовать на пользу жизни. Есть присловье: «Дорога в тысячу миль начинается с первого шага». Пусть

каждый из нас сделает этот шаг — и пусть он будет значимым!.. (Джон Темплтон. «Всемирные законы жизни». М. : 1999).

У мене таке враження, що всі, з ким я спілкуюся в останні роки, так і чинили. У тому числі і кандидат медичних наук, заслужений лікар України, Петро Гаврилович Мартинюк, який пише мені таке:

Вельмишановні Іване Семеновичу і Лідіє Василівно!

Прийміть найщиріші вітання з Новим 2013 Роком і Різдвом Христовим!

Нехай ці величні для кожної родини свята принесуть Вам і Вашій родині здоров'я, добра, мир і благодать! Нехай виповнюється все, про що Ви мріяли і задумали зробити, особливо в творчому доробку Ваших неперевершених книг — спогадів пережитого і передуманого і накреслень майбутнього, які так необхідні багатьом людям, колегам, друзям, рідним.

Дай же Боже Вам довгих років творчого життя, натхнення в творінні Добра для рідних, друзів, людей на землі.

З глибокою повагою і вдячністю — завжди Ваші —

Петро Гаврилович і Олена Степанівна і моя родина.

м. Тернопіль.

Величкаявнє Нєкє Сєлєновичу
Лідіє Василівнє!
Тричітє найшчиріші вітанкє з Новил
2013 Роком і Різдвом Христовим!
Кєхай ці велєчні дєлє кожній людині
свєтєлє прїнесуть вам і Вашій родині.
здоров'є, добрє, мир і благодать!
Кєхай виповнюєтєсє все про що Ви
мріяли і задумали зрєдити, особливе
в творчєм дорєбкє Ваших нєперєвер-
жєних книг-спєгєдів нєсчєтєного і
нєвєдєманєного і нєскрєсєнє май-
бутнього, якє так нєобхїднє бага-
тєм людєм, колецєм, друзєм, рїдним.
Дай тє Бгєтє Вам довгих рокїв
творєного життє, мєтєжєннє в тво-
рїнні Добрє для рїдних, друзїв
людєй на землї.
З глєбокою повагою і вдєчнїстю
завжди Вамі - Пєтро Гєврилєвич і
Олєна Стєпанівна і мєз
Рєдїна.
м. Тєрнопіль.

Петро Гаврилович, мабуть, найбільш довготривалий головний лікар в нашій області: головний лікар Микулинецької обласної грязьоводолікарні, обласної лікарні лісанупру, обласної клінічної психоневрологічної лікарні. Його неупинний ріст по сходинкам головного лікаря свідчать про неабияку якість його дипломатичних навичок при різних керівниках в області, при різному політичному становищі в Україні. Мені навіть здається, що він би і міністром іноземних справ був би відмінним. І сьогодні він веде занадто

активний спосіб життя: і працює, і в басейні плаває, і... Для нього й сьогодні (16 березня 2013 р.) настає

ВЕСНЯНЕ

В трудах — від рання до смеркання.
Відпочивати, може, б слід?
Але душа, як хата крайня,
Дорозі дивиться услід.
І я через віконні ґрати
Дивлюсь, як квітень заяснів...
Хіба що бебеги зібрати
Й тікати в чорторий весни?

Володимир Черепков

Якщо уважно придивитись, то побачиш багато людей працелюбних і душевних. Із чотирьох поколінь Руднєвих-Чернишових (педіатрів) особисто я знайомий з двома і ще з двома поколіннями — через медичну літературу. Про них я можу написати, що «Душа, завдяки межикриллям, через споглядання блищить, як золото» (Пс. 67, 14). Мабуть, через це лист професора Людмили Іванівни Чернишової мені був особливо приємним:

Дорогий Іване Семеновичу!
Від всієї нашої родини вітаємо Вас
з святом Різдва Христового!
Бажаємо, щоб Ваша творча енергія,
працездатність, любов до людей і
надалі сприяли розвитку гуманістич-
них ідей в нашому суспільстві!
Велика подяка Вам за гарні слова на
адресу книги про проф. І. М. Руднева.
Дійсно, як Ви зауважили, це книга не тільки
про династію педіатрів, але й про історію
педіатрії від її становлення, як самостій-
ної спеціальності, до наших часів, коли
дехто ставить питання про ліквідацію пе-
діатрії.
Ще раз поздоровляю зі святами, щирі
вітання всієї Вашої родини.
Людмила Чернишова
4.01-2013

Дорогий Іване Семеновичу!

Від всієї нашої родини вітаємо Вас з святом Різдва Христового!

Бажаємо, щоб Ваша творча енергія, працездатність, любов до людей і
надалі сприяли розвитку гуманістичних ідей в нашому суспільстві!

Велика подяка за гарні слова на адресу книги про проф. І. М. Руднева.

Дійсно, як Ви зауважили, це книга не тільки про династію педіатрів, але
й про історію педіатрії від її становлення, як самостійної спеціальності, до
наших часів, коли дехто ставить питання про ліквідацію педіатрії.

Ще раз поздоровляю зі святами, щирі вітання всієї Вашої родині.

Людмила Чернишова

01. 2013

підпис

У зв'язку з тривалою історією педіатрів Рудневих-Чернишових я наведу два правила. Одне для них:

ПРАВИЛО ЯРКОЙ ЖИЗНИ

«Горела *свечка* в старом подсвечнике, горела да и *отгорела*. Погасла. Кончилась.

— Какая она *недолговечная*! Весело сказал таракан, выползая из щели.
— Мало *пожила* свечка.

— Да, она мало прожила, — сказал, вздохнув, старый *подсвечник*. — Зато ярко горела. Многим от нее было светло и радостно.

Ничего на это не ответил таракан, уползая к себе в щель, потому что в подсвечник *вставили* новую свечу и зажгли. А таракан не любил света и боялся его».

І друге правило для себе:

ПРАВИЛО Л. Н. ТОЛСТОГО

— Кто для меня самый лучший человек?

— Самый лучший для меня человек — это тот, с кем я общаюсь сейчас»

Обидва правила — з книги

П. С. Таранова «Приемы влияния на людей».

Отже, Людмила Іванівна «Ти запитуєш: що таке життя? Це все рівно, що запитати: що таке морковка? Морковка це морковка, і більше нічого не відомо» (Антон Чехов). І «Для чистих усе чисте» (з послань апостола Павла»). А для не чистих?

РЕАЛЬНІСТЬ ЯК Є

Він пішов у ліс по гриби —
забрали кошик,
а його виштовхали:
приватна власність.

Він пішов до ріки —
не пустили:
берег приватизований.

Він подався до моря —
йому сказали:
зась! Немає проходу.

Він обурився:
невже ї х н є
навіть твоє, Гос-по-ди?

І почув постріл,
слава Богу, попереджальний.

Володимир Базилевський

І все-таки, читачу,

ВОПЛОЩАЙТЕ ЗАКОНЫ В ЖИЗНЬ! **(ГАРНІ ЗАКОНИ — І. С.)**

В книге «Любовь» Лао Рассел, жена доктора Уолтера Рассела, написала о том, какую роль любовь играет в жизни человека. Лао и ее муж посвятили себя преобразению отношений между людьми. Жизнь доктора Рассела была такой удивительной, что даже трудно поверить. Он был приглашен писать портрет президента Теодора Рузвельта, изготавливать официальный бюст президента Франклина Д. Рузвельта. Кроме того, он был архитектором, композитором, писателем, философом и ученым. В своей книге Лао привела морально-этический кодекс, на котором была основана их жизнь и который был принят их школой — Университетом науки и философии. Я привожу его здесь, чтобы вы над ним подумали.

МОРАЛЬНО-ЭТИЧЕСКИЙ КОДЕКС

Чтобы получить благословение, благослови своего ближнего.

Чтобы стать богаче, обогати своего ближнего.

Почитай своего ближнего — и мир будет чтить тебя.

Чтобы причинить себе сильную боль, причини боль своему ближнему.

Тот, кто ищет любви, найдет ее, любя других.

Мера богатства человека — это мера богатства, которое он отдал.

Чтобы приобрести множество друзей, щедро делись с друзьями собой.

То, что ты отнимаешь у кого-то, отнимается у тебя.

Когда ты делаешь шаг к тому, чтобы отдать себя тому, чего добиваешься, оно делает первый шаг навстречу тебе.

Спокойствие и счастье не приходит к тебе откуда-то из-за горизонта. Они растекаются от тебя, уходя далеко за горизонт.

Вся вселенная — это зеркало, которое показывает тебе то, что ты показываешь ему.

Любовь похожа на подъем на гору. Гора становится все ближе, чем ближе ты к ней подходишь (из книги Джона Темплтона «Всемирные законы жизни»).

Ось яке диво дивне наше життя. У ньому водночас і нескінченність, і загадковість, і неосяжність, і багатоклірність, і музичне натхнення, і незлічима структурність, і...

I

Гірчить у роті від пігулок зранку (і не лише зранку — І. С.)

Роса медвяна.

Солов'їний спів.

Броджу.

Дивлюсь, неначе наостанку,

На все, до чого серцем прикіпів.

Квітує сад.

Вода дзюркоче лунко...

Коли з усім розірветься зв'язок,

Дотянеться до мене поцілунком,

Не дочекавшись рук моїх, бузок.

Володимир Черепков

А сад ще квітує...

Шановний Іване Семеновичу!

Дуже дякую Вам за черговий літературно-творчий здобуток. Бажаю у 2013-му і надалі приумножувати плоди творчої праці у доброму здоров'ї, з доброю надією.

З повагою ... підпис

Р. С. Чи отримали Ви мою «Бібліографію» (2012 р., 286 стор.), надіслану на Вашу адресу 28 серпня минулого року?

Шановний Іван Селемювичу!

Дуже дякую Вам за згертовий
 естетично-творчий збук. Бажаю
 у 2013-му і надалі приминахувати
 меди творчої праці у доброму здоров'ї,
 з доброю надією. З повагою І.Т.П.

З.Т.П. отримали Ви мою "Вісність" (12/2012р., 286 стор.), надіслану на Вашу адресу
 28 серпня минулого року?

Це вісточка від енергійного та ініціативного і постійно шукаючого істини в медицині (і не лише) академіка Любомира Пирога. Не було випадку, щоб він не відреагував на мою книгу, відреагував гарно. Наші відносини я б прокоментував словами Д. Аддісона: «Найменш гамірна, щонайбільш скромна дружба часто — якнайбільш корисна». Ми вже обидва давно сиві, ми вже давно захоплюємося більше своїми онуками та дітьми, аніж самими собою... Але для нас притаманно:

Меть високо!
 Пусть времени всего на строчку,
 Она должна быть гениальной. Преступен
 Не провал, а низость цели.

Джеймс Рассел Лоуэлл

Ми мусимо намагатися «Кожний ранок бачити світ оновленим, наче це — ранок першого дня, а потім насолодитися цим днем в повну силу, буцімто цей день — останній. Оце порядок бажань людського розуму» (Джон М. Фінлі). Ми вже на кожний день свого життя звертаємо увагу, кожний день бажаємо бачити насиченим... насамперед, спогадами. А

Вспоминанья прихотливо
 И непослушливо. Оно —
 Как узловатая олива:
 Никак, ничем не стеснено.

Свои причудливые ветви
Узлами тихих соответствий
Нерасторжимо заплетет —
И так живет, и так растет.

В. Ходасевич

А ось Ліна Костенко вустаами героїв свого твору «Записки українського самашедшого» вважає, що «У суспільстві ретроградна амнезія. Воно уже все забуло. Воно навіть не робить зусиль пригадати. Через те з цим суспільством можна зробити що завгодно. Обікрасти його, принизити. Привласнити його власність. Вирубати його ліси. Возити ядерні відходи через його голову. Будь-яку дамбу повісити йому над головою. Схаменеться, коли вже пізно.

— Що ж ти хочеш від суспільства, яке за одне століття пережило три суспільні формації? — сказав Лев інвертований на пустелю. — Монархію, та й ще російську, соціалізм не апробований на дрозодфілах, а тепер ще олігархат під псевдонімом «демократія». Ніколи не жило нормальним життям, не знає ні своїх прав, ні обов'язків. Це ж не Англія, де тяглість традицій. Де навіть Конституції немає, а всі права і обов'язки написані у людей в голові...

...Сьогодні перервали всі передачі, ми злякалися, думали — держава Буркіна-Фасо напала на Україну, аж ні, це наш президент звернувся до народу. Знову про політреформу. Умовляє, переконує, вимагає змін до Конституції.

Не чіпали б вони Конституцію. Краще б виконували, а не не підминали під себе. Підминають. А президент ще й відзначає це як особливе досягнення: всі, тією чи іншою мірою, продемонстрували здатність до компромісу».

Враження таке, що суспільство тренують на компроміс, привчають до компромісу, найбільше цінують потенціал компромісів. А як на мене, це поганий потенціал. В кінцевому підсумку це зрада.

— Ти знаєш, — каже батько, — у мене таке відчуття, що я вмираю разом з Україною. Я хотів би померти першим.

— Не кажи так, — прошу я. І ти ще поживеш, і вона буде вічна.

— Бачиш, — каже він, — коли Україна поневолена, змучена, але бореться, то вона є. А коли вона ось така ніби вільна, ніби незалежна, а насправді невизначена, хистка, компромісна, то вона вже не спроможна бути.

Я хочу йому заперечити, я повинен йому заперечити, але на думку спадає лише те, що українці завжди говорять один одному: майже ритуальне шевченківське «Борітеся — поборете».

Сьогодні вночі транслювали бокс у прямому ефірі, з Лос-Анжелеса. Віталій Кличко бився як Геркулес, але переміг Ленокс Льюїс. Такий був офіційний вердикт. Лікар зупинив поєдинок, бо Кличко був увесь розбитий, обличчя в синцях і ранах, кров заливала очі, він уже не бачив суперника. Але він вимагав продовження бою, він не здався. Він бився вже не з Леноксом Льюїсом, він бився зі своєю поразкою. І не виглядав переможеним...».

Я надзвичайно дивуюся мужності та енергійності Ліни Костенко. Вона лише на один рік молодша за мене, а «Духу, що тіло рве до бою» у неї значно більше, аніж у мене, і у тисяч і тисяч українців. Мабуть тому не втрачає свого призивного значення Івана Фрака

ГІМН (ЗАМІСТЬ ПРОЛОГА)

Вічний революціонер —
Дух, що тіло рве до бою,
Рве за поступ, щастя й волю —
Він живе, він ще не вмер.
Ні попівськії тортури,
Ні тюремні царські мури,
Ані війська муштровані,
Ні гармати лаштовані,
Ні шпійонське ремесло
В гріб його ще не звело.

Він не вмер, він ще живе!
Хоч від тисяч літ родився,
Та аж вчора розповився
І о власній силі йде.
І простується, міцніє,
І спішить туди, де дніє;
Словом сильним, мов трубою,
Міліони зве з собою, —

Міліони радо йдуть,
Бо се голос духа чуть.

Голос духа чути скрізь:
По курних хатах мужицьких,
По верстатах ремісницьких,
По місцях недолі й сліз.
І де тільки він роздається,
Щезнуть сльози, сум, нещастя.
Сила родиться й завзяття
Не ридать, а добувати,
Хоч синам, як не собі,
Кращу долю в боротьбі.

11* Сміян І. С. Там перемога, Вічний революціонер —
Дух, наука, думка, воля —
Не уступить півтмі поля,
Не дасть спутатись тепер.
Розвалилась зла руїна,
Покотилася лавина,
І де в світі тая сила,
Щоб в бігу її спинила,
Щоб згасила, мов огонь,
Розвидняючийся день?

Після такого незвичного піднесення перейдемо до більш спокійного спілкування:

Вельмишановний Іван Семенович!

Отримав від Вас чудову книгу «Ми співаємо глухим».

Книга Ваша цікава не тільки для мене, але й для студентів, які навчаються в нашій академії.

Я часто розкакую студентам про Вас, коли були іще ректором мед. інституту в м. Тернополі.

Згакую, як Ви проводили конференції чи з'їзд в м. Тернополі.

Як возили в Почаєвську лавру та кожному подарували «Біблію». Вона до сих пір зберігається у мене в кабінеті.

Ваші книжки дуже цікаві і в історичному плані. Дуже цікаві поздоровлення вам присилають відомі вчені України з днем народження, Новим Роком, Різдвом Христовим.

Прийміть, шановний Іван Семенович, самі найкращі поздоровлення з Новим 2013 р., днем Вашого народження (10 січня), Різдвом Христовим та Водохрещенням (прошу вибачити за запізнення з поздоровленням).

Бажаю Вам, Вашій сім'ї, співробітникам кафедри, знайомим, Вашим друзям міцного здоров'я та наснаги в роботі; а також друкувати чудові Ваші книги!

До побачення.

Кріпко обнімаю Вас разом із проф. А. П. Гасюком.

З повагою проф. підпис

21. 01. 2012 р.

Іван Сміян

Ми співаємо глухим

Великодержавний Іван
Секетович !

Отримав від вас чудову книгу „Ми етні-
чно татари“. Книга ваша дуже цікава
не тільки для мене але і для студентів,
які навчаються в нашій академії.

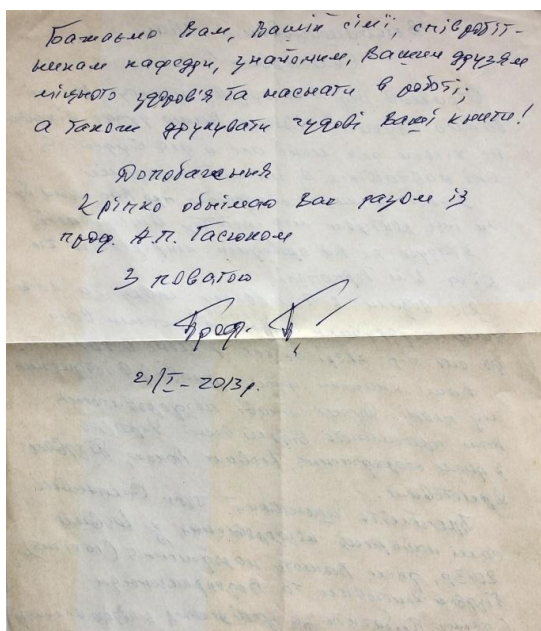
Я часто розказує студентам про вас, коли бу-
ли іще ректором мед. інституту в м. Тернополі.

Згадує як ви проводили конференцію 21
літа в м. Тернополі.

Як возили в Козацькому лаврі та козач-
ному подарували „Біблію“, кожен вона
до сих пір зберігається у мене в кабінеті.

Ваші книжки дуже цікаві і історично-
му класі. Дуже цікаві розповідання
вам присвячені візні Василя Чирієв-
ського, народження, новий роман, розповідь
Івановича.

Примітте уважно Іван Секетович
самі найкрасіші розповідання з Козаць-
кого, дуже багато народження (10 сім'я),
розповідь Чирієвського та розповідь
Секетовича за усіх етнічних з народом.

Пеший Микола Миколайович, професор, багаторічний завідувач кафедрою педіатрії Полтавської медичної стоматологічної академії, є поважною особистістю не лише в цьому краю, а й у всьму педіатричному світі України, і не лише України. Мені приємно Миколо Миколайовичу, що гарна пам'ять про Тернопілля збереглася у Вашому серці. Ви були в нашій Почаївській Лаврі, а тепер я запрошую Вас ще й на Божу гору, де

«СЛЬОЗИ» З БОЖОЇ ГОРИ ЛІКУЮТЬ

Тисячі паломників у Великий піст їдуть до Почаєва, щоб у глибокій шанобі вклонитись Божим стопам, але мало хто з них знає, що неподалік цього святого місця у Кременецькому районі є ще одне не менш потужне за енергетикою місце — Божа гора. Розкинулась вона праворуч села Підгора. Вкрита суцільним шаром пралісу, ховає від людського ока цілюще джерело. Щоб потрапити до нього, не треба екскурсовода, все відбувається спонтанно, ніби за чарівним помахом невидимого поводиря. Заблудитись неможливо вже хоча б тому, що на кожному кроці вам з'являються імпровізовані підказки: різнокольорові стрічки на деревах. Кожна людина, котра йде до Божої гори,

на знак подяки повинна прив'язати до будь-якого дерева (яке вам до вподоби) стрічку. Побачивши на деревах носові хусточки або клаптики з жіночих косинок, можна тільки здогадатись, що це «дарунки» від тих, хто взагалі нічого не знав про такий звичай, коли сюди їхав. До речі, цей звичай не має жодного стосунку до християнства. Його можна зустріти тільки... у буддизмі. Залишається загадкою, звідкіля він взявся тут, на Тернопіллі? Одна з версій — це відгомін язичества. Але менше з тим...

Дорога, яка уквітчана стрічковим різнобарв'ям (приблизно три-чотири кілометри), несподівано виводить до цілющого джерела. Насправді це осучаснена криничка, яка знаходиться в центрі каплички й оточена іконами. Щоб посмакувати цим дивом, не треба важко трудитись, або витягати відро з криниці. Поруч на лавці вже стоїть відро з водою і квартою. Пий скільки хочеш. А й справді, вода і тиша тут особливі. П'ять хвилин прострації — і ти повністю розслаблений так, ніби після півгодинної медитації. За десять кроків від каплички знаходиться унікальна печера: колись дуже давно, коли люди не знали нічого про її існування, тут цілодобово молились почаївські ченці. Там зараз «плаче» камінь — то сльози Божої Матері. Одна краплина народжується дуже довго і потім скрапує додола кришталево-прозорим діамантом... За цілий день — не повне звичайнісіньке відро. Але лікувальну цінність цих «сліз» відчула на собі вже не одна людина.

Добровільно доглядає за цією територією «болящая Марія» (дослівно з її слів — авт.) — старенька бабуся років сімдесяти п'яти. Вона запалює перед образами свічки, готує воду для паломників, збирає «сльози» для хворих людей. Багато молиться. Ночує в долині у людей... (З книги Валентини Семеняк-Штангей «Сила ангельської пір'їни». — Тернопіль, 2010).

Я не знаю, як у Вас, Миколо Миколайовичу, а в мене, на жаль чи на радість старості, панує пам'ять добрих спогадів минулих років:

Есть светлая радость под сенью кустов
Поплакать о прошлом родных берегов
И, первую проседь лаская на лбу,
С приятною болью пеняť на судьбу.
Ни друга, ни думы о бабьих губах
Не зреет в ее тихомудрых словах,
Но есть в ней, как вера, живая мечта
К незримому свету приблизить уста.

Мы любим в ней вечер, над речкой овес, —
И отроков резвых з мединью волос.
Стряхая с бровей своих призрачный дым,
Нам сладко о тайнах рассказывать им.
Есть нежная кротость, присев на порог,
Молиться закату и лику дорог.
В обсыпанных рощах, на сжатых полях
Грустит наша дума об отрочьих днях.
За отчею сказкой, за звоном стропил
Несет ее шорох неведомых крыл...
Но крепко в равнинах ковыльных лугов
Покоится правда родительских снов.

Сергей Есенин

Бачите, яка людська непостійність: хвалю спогади й одночасно весь час повертаюся до сьогодення:

ВЕЛЬМИШАНОВНИЙ

Іване Семеновичу!

Від усього серця вітаю Вас з Новим 2013 роком і Різдвом Христовим!

Прийміть щиросердні вітання та побажання міцного здоров'я, миру, злагоди, щастя та всіх мирських благ.

Зичу ВАМ успіхів у всіх починаннях, невтомної енергії та творчої наснаги у роботі.

Нехай Новий рік і Різдво Христове зігріє теплом Вашу душу, принесе радість і добробут, затишок і піднесений святковий настрій!

З повагою,

Ректор Львівського національного

медичного університету

імені Данила Галицького

підпис

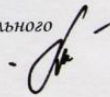
Б. Зіменковський

*ВЕЛЪМИШАНОВНИЙ
Іване Семеновичу!*

*Від усього серця вітаю ВАС,
з Новим 2013 роком
і Різдом Христовим!*

*Прийміть щиросердні вітання
та побажання міцного здоров'я, миру,
злагоди, щастя та всіх мирських благ.
Зичу ВАМ успіхів у всіх починаннях,
невтомної енергії
та творчої наснаги у роботі.
Нехай Новий 2013 рік і Різдво Христове
зігріє теплом Вашу душу, принесе
радість і добробут, затишок
і піднесений святковий настрій!*

*З повагою,
Ректор Львівського національного
медичного університету
імені Данила Галицького
Б. Зіменковський*

Бориса Зіменковського я знаю давно, дуже давно. Мало того, що ми щільні сусіди, а й у нас багато спільного в життєвій долі: він проректор з навчальної роботи у медичному вузі Львова і я проректор з навчальної роботи у медичному вузі в Тернополі, я ректор, а пізніше і він ректор славетного вузу, тепер я екс, а він — на гребні хвилі сучасності. Я написав, що ми «щільні сусіди» — це так. Нас розділяє лише 120 км. Коли у Львові кашляють, у нас, в Тернополі, горло дере... І разом з тим:

Оком сіяючий Азії профіль,
із колодязя міфу ім'я.
Я б Вас викрав із чужої епохи,
та на мене полює своя.

Захищаюся темним глаголом
і хапаюсь до вичерпу сил,
за ламкий, за хлоп'чий Ваш голос,
що чужіє й воста в небосхил.

Відстріл днів: передбачені лови,
Ніч мисливська нагулює жир.
І заманює в глиняні схови,
Обіцяючи спокій і мир.

Володимир Базилевський

А тепер про Бориса Семеновича Зіменковського.

ЗІМЕНКОВСЬКИЙ

Борис Семенович (н. 18.04.1940 р.)

член-кореспондент Національної Академії медичних наук України, обраний 23 травня 2012 р. за спеціальністю «фармацевтична хімія», доктор фармацевтичних наук (1978), професор (1980), заслужений працівник вищої школи України (1985), лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2000), заслужений професор ЛНМУ імені Данила Галицького (2007), завідувач кафедри органічної і біоорганічної хімії (з 1978 р.), завідувач кафедри фармацевтичної, органічної і біоорганічної хімії (з 1997 р.), ректор Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького (з 1998 р.)

Відомий учений у галузі фармацевтичної і органічної хімії. Ним зроблено суттєвий внесок у розвиток хімії гетеро-

макрогетероциклічних сполук, вивчення зв'язку «структура-дія», пошуку нових фізіологічно активних сполук та створення ряду лікарських засобів; ним започатковані піонерські роботи в Україні з віртуального синтезу з використанням методів квантової хімії.

Вагомим є його внесок у вивчення хімії тiazолідинів і, особливо, у розробку методів синтезу і перетворень біциклічних неконденсованих шестичленних аналогів тiazолідинів-1,3-тіазанів та одержання нових цікавих макрогетеропохідних на їх основі, зокрема, похідних нових хімічних класів із надзвичайно цікавими властивостями, серед яких чутливі реагенти, біостимулятори рослин, антимікробні, протигрибкові, противірусні речовини, сполуки з протипухлинною дією та ін. Під його керівництвом виконуються роботи з раціонального конструювання можливих ліків.

Автор понад 670 наукових і навчально-методичних праць, у т.ч. 3 монографії, 16 книг, 17 посібників і підручників, 75 авторських свідоцтв на винаходи, 36 патентів. Підготував 5 докторів та 15 кандидатів наук.

Президент Галицької фармацевтичної асоціації; член європейської асоціації міжнародної освіти; керівник секції медичних наук ЗНЦ НАН України і МОНМС України; голова спецради з захисту кандидатських і докторських дисертацій із спеціальностей 15.00.01 і 15.00.02 ЛНМУ імені Данила Галицького; дійсний член ряду громадських академій (АНТКУ, АНБОУ, УАН, Нью-Йоркської академії, НТШ); Почесний доктор Люблінського медичного університету (ПНР, 2011 р.); член редакційних рад і редколегій 9 фахових наукових часописів.

Нагороджений медаллю «За доблесну працю», медаллю «За трудову доблесть», нагрудним знаком «Винахідник СРСР», медаллю імені Ярослава Мудрого; Міжнародним Кембриджським біографічним центром проголошений і нагороджений медаллю «Людина тисячоліття» за досягнення в області органічної хімії; Біографічним інститутом США проголошений «Людиною року»; орденом рівноапостольного князя Володимира; нагрудною відзнакою голови Львівської обласної державної адміністрації «Україна Демократія Свобода»; орденом «За заслуги» III ступеня; орденом імені В. Стуса «За вірність»; медаллю Верховної Ради України «Десять років незалежності»; орденом Нестора-літописця II ступеня; Орденом Андрія Первозданного; орденом Кавалерський Хрест «За заслуги ПНР»; Почесною Грамотою Верховної Ради України; нагрудним знаком Міністерства освіти і

науки України «Петро Могила»; Орденом Святого Архистратига Михаїла; орденом Святого Миколая Чудотворця; медаллю Академії педагогічних наук України «Ушинський К. Д.»; орденом «За заслуги» II ступеня, орденом святого князя Ярослава Мудрого I ступеня, медаллю АНВО академіка Богомольця; відзнакою Національної Академії наук України «За підготовку наукової зміни»; відзнакою Люблінського медичного університету «Заслужений діяч медичного університету в Любліні»; орденом Святого Рівноапостольного Князя Володимира III ступеня, почесною відзнакою УАН «За творчі здобутки» II ступеня; неодноразово нагороджувався почесними грамотами МОЗ України.

Ось із якою славетною людиною мені доводилося тривало та творчо спілкуватись. Тепер ми на «в і д с т а н і», але «З мудрою людиною і мовчання — розмова» (Любов Гонтарук).

У мене склалось таке враження, що я все життя тісно спілкуюся з львів'янами, з містом Льва... Спочатку (з 1957 року), як головний лікар дитячого санаторія «Джерело» Трускавця Львівської області, потім... Десятиріччями я спілкувався з відомим в Союзі педіатром, професором Ігнатовим Сергієм Іларіоновичем; спілкувався (з 1972 року) і продовжую спілкуватися з професором Олегом Зіновійовичем Гнатейком; спілкувався з професорами-педіатрами Фрішман, Криловою, Коржинськими (батько і син), Ткаченко, Няньковським... Що хотілося б підкреслити: я до них і вони до мене завжди ставилися як близькі друзі один до одного... Про це свідчить той приємний для мене факт, що Львівські професори-педіатри завжди на мої ювілеї приїздили «шумною толпою»... Я завжди ніби відчуваю їх плече.. У нас є спільне: ми дуже-дуже любимо свій фах — педіатрію (здорових і хворих діточок)... Це й про нас

СТИХИ О ЛЮБВИ

...Он громко с главным инженером спорил —
расстроенный, багровый человек.
На всех глядел он с неподдельным горем
из-под опухших от бессонниц век.
— Она еще поправится! — твердил он. -
У ней еще, поверьте, хватит сил! —
Как будто бы о ком то очень милом,
приговоренном к гибели, просил.

Он был готов заплакать как мальчишка,
Тряся упрямо лысой головой...
А дело шло всего о старой вышке,
о скинутой со счета буровой...
...Рустам Али (тридцать второго года)
Работал ночь
и день,
и снова ночь
в такую дьявольскую непогоду,
что катерок отшвыривало прочь.
Промок до нитки и оглох от ветра,
от качки тошно стало на душе...
Его никто не заставлял.
Но это,
как он сказал
«в характере уже».
...А инженер пришел, когда светало.
Он мог бы спать. Но все-таки не спал.
Он вновь проверил сухость аммонала,
взглянул на штольни, осмотрел запал...
У горла билась жилка торопливо.
Он все шагал и глаз не мог закрыть.
И все ему казалось —силу взрыва
возможно сердцем удесятерить.
Все рассказать, все вспомнить — жизни мало.
Тесна бумага и слова сухи.
Я до сих пор еще не написала
об этом настоящие стихи,
чтоб мне не стыдно подарить их
своим друзьям, которые везде,
стихи такие, чтобы даже критик
их не назвал «стихами о труде».
Пренебрегая дружеским советом,
сто раз проверив доводы свои,
я все-таки настаиваю: это
стихи не о труде, а о любви!

Вероника Шушинова

Я був добре знайомий й з легендою Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького, членом-кореспондентом національної Академії медичних наук України, членом-кореспондентом НАН України, членом-кореспондентом Російської Академії медичних наук, доктором медичних наук, професором, заслуженим діячем науки і техніки України, почесним доктором Печеського медичного університету (Угорщина), Героєм соціалістичної праці, ректором (1964–1981), учасником Великої Вітчизняної війни... Михайлом Васильовичем Даниленком (1918–2002).

Це єдиний ректор медичного вузу за часів Союзу, який носив зірку Героя. Мені з ним довелося перший раз спілкуватися, коли він в 1973 році запропонував очолити одну із кафедр педіатрії (по моєму вибору) Львівського медичного інституту. Я не ризикнув залишити Тернопіль. В подальшому ми зустрічалися з ним декілька разів на офіційних і не офіційних зібраннях. Михайло Васильович вирізнявся тихою, спокійною та урівноваженою вдачею. І в той же час він був

Рішучий і розсудливий. Рішучість швидко завершує те, що розсудливість обдумує довго. Поспішливість — ознака дурнів: не зустрічаючи перешкод, вони діють безоглядно. Розумний, навпаки, часто грішить повільністю... Царський девіз — поспішай повільно (Вальтасар Грасіан).

Більше 10 років, як не стало Михайла Васильовича, більше 10 років, а залишився лише Михайла Юрійовича Лермонтова

РОМАНС

В те дни, когда уж нет надежд,
А есть одно воспоминанье,
Веселье чуждо наших везд,
И легче на груди страданье.

І все-таки...

Вельмишановний Іване Семеновичу!

Щиро вітаємо Вас з Новим 2013 роком і Різдвом Христовим, а також з днем народження!

Нехай Новий рік принесе Вам наснагу і натхнення в роботі, здоров'я та добробут! Радості, щастя, доброго віку — Вам і Вашій родині!

З повагою від колективу
кафедри педіатрії, неонатології та перинатальної медицини БДМУ,
професор підпис Ю. М. Нечитайло

Юрій Миколайович Нечитайло — багаторічний педіатр Буковинського краю, Буковинського державного медичного університету... Він, як і тисячі, й тисячі педіатрів пов'язав своє життя з малюками, з малюками, які надавали йому життєве натхнення... Навіть у такому найдраматичнішому і сумному

176

роману Василя Шкляра «Чорний ворон», знайшлися чутливо-вразливі слова про дитину:

«...Паніматка ніби тільки й ждала цього наказу — не минуло й хвилини, як вона вбігла з оберемочком духмяного сіна, новим м'якеньким ряденцем, подушечкою, і незабаром наш Ярko лежав у тій лозовій ореолі й наслухав нову колискову, яку наспівувала тонким голосочком дунайська матінка:

Здалеку-далека
Нам приніс лелека
Дитиночку непросту —
Дитиночку золоту.
Спи дитинко, засинай,
А-а-а, баю-бай...

Матінка зі своїм маленьким, запнутим до очей личком у зеленому світлі була схожа на ящірку, і ця полохлива ящірка напрочуд вправно гойдала колиску, вигадуючи свою пісеньку, як мені здавалося, на ходу:

У колисочці гойдайся,
В нас назавжди залишайся.
Біля тебе няня й татко,
Люлі-люлі, голуб'ятко...»

А яке піднесене відчуття отримує кожний педіатр, коли йому вдається вберегти життя малюка, адже більша кількість гострих захворювань з важким перебігом без лікарської допомоги може закінчитися летально. Відновлення або покращення здоров'я за будь-якого захворювання завжди відображається на обличчі дитини вдячною посмішкою медичному працівнику... І це найбільша нагорода лікарю, сестричці, няні..., яку неможливо замінити грамотами, орденами...

А своє спілкування з Вами, Юрію Миколайовичу, я закінчу віршем Марини Цветаєвої:

Благословляю ежедневный труд
Благословляю еженощный сон.
Господню милость — и Господень суд,
Благой закон — и каменный закон.

И пылкий пурпур свой, где столько дыр...
И пыльный посох свой, где все лучи!

Еще, Господь, благословляю — мир
В чужом дому — и хлеб в чужой печи.

Одеса.. У самого синього моря... Адже «Вигляд моря викликає завжди глибоке враження; воно — відтворення того безкрайнього, яке безперестанно притягує думку і в якому вона безперестанно ховається» (Анна Сталь). Періодично я маю нагоду усно (в тому числі і по телефону) спілкуватися з гостинними одеситами. Ось коротенький лист першого проректора Одеського національного медичного університету, члена-кореспондента НАМН України, заслуженого діяча науки і техніки, доктора медичних наук, професора Валентина Йосиповича Кресюна (найстаршого мого сина за «Барселонськими вечорами»):

Шановний і дорогий Іване Семеновичу!

Татку! Якщо знайдете можливим та доцільним відгукніться на автореферат моєї докторантки Величко В. І.

З повагою — Ваш ... підпис

21. 08. 12

ОДЕСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Перший проректор,
член-кореспондент НАМН України,
Заслужений діяч науки і техніки України
Валентин Йосипович КРЕСІОН

Тел. 723-54-58, 728-54-32, 723-42-63

Щастливий і дорогий
Іване Володимировичу!

Тяжко! Якщо знайдете
моментів для цієї фотосесії —
вдрузькуйтесь на авторську
серію фотопортретів Великого В.І.
З повагою — Олександр

21.08.12

А 10. 01. 2013 р. (день мого народження) Валентин Йосипович зателефонував мені та виказав низку приємних побажань, які я радісно сприйняв. Пройшло багато часу після «Барселонських вечорів», але наша пам'ять залишили добрі сподини. Яюсь навіть дивно. А дивного навкруги людини — незліченна маса, в тому числі і Олеся Гончара

МУЗИКА СОБОРУ

Під тінню собору минало життя поколінь. Були, перейшли, тепер ти з'явився. І після тебе прийдуть, житимуть на цій Зачіплянці люди іншого складу, інших професій, кібернетики які-небудь, астронавти... Ким ти будеш для них і з яким почуттям тебе спом'януть? Кажуть, що інстинкт смерті є нібито визначальним у житті людини. Начебто все диктує страх перед невідомістю, перед тайною зникнення... Та чи це так? Чи не більше мусить лякати живущого те, що може він проіснувати безцільно, пройти дорогу життя людиною-авоською, відцвісти свої весни пустоцвітом? Так у чому ж усе-таки він, конечний зміст усієї мудрості земної? Як удосконалитись? Як маєш повестись, щоб відчути себе перед лицем всесвіту справді вінцем природи? Ось перед тобою шедевр, поема степового козацького зодчества. Є ритми свої в споруді собору, є вільний політ натхнення, любов висока... А в чому ж твоя душа увічніть себе, де вони, поеми твої?

Мовчить собор. Щоразу перед ним Баглай почуває якийсь душевний смуток і щось навіть тривожне. Собор ніби має в собі щось від стихії, щось таке велике, як навіюють на людину степ або Дніпро, окутані вічними димами чорні індустрійні бастіони заводів. Німа музика собору, музика отих гармонійних піднятих у небо бань-куполів — вона ж реально існує, ти здатен її чути, хоча інші, здається, до неї глухі.

Валентин Йосипович чує... незважаючи на те, що ми

Доборолися, доборолися,
Досварилися, аж гримить.
Україно, чи була колись
Незалежною хоч на мить
Від кайданів, що волю сковують?
Від копит, що у душу б'ють?
Від чужих, що тебе скуповують?
І своїх, що тебе продають?

Ліна Костенко

Сумний вірш Ліни Костенко, як один із виразів нашого життя, життя з різними кольорами: «Спочатку вартує викривити себе, потім виправляти... Тому скільки можеш, сам себе виводь на чисту воду, шукай проти себе

доказів! Спочатку виступи обвинувачувачем, потім — суддею, і тільки під кінець — прохачем. Іноді вартує самому собою бути ображеним»(Сенека).

Життя... Ох і та-а-к, т-а-а-к і о-ох! 10 січня 2013 року о 13 годині дня мене в телефонній розмові привітав з днем народження Михайло Петрович Павловський та побажав подальших творчих здобутків. Сказав: «Я знайду час та напишу свої враження про ваші творчі літературні надбання. Я від них у захваті». Ніщо не передвіщало надходження грізних, чорних хмар... А вже через тиждень:

18 січня на 83-му році життя помер один із провідних учених в галузі клінічної хірургії та хірургічної ендокринології, академік Національної академії медичних наук України та Академії наук вищої освіти України, двічі лауреат Державної премії України, Заслужений професор Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри факультетської хірургії ЛНМУ ім. Данила Галицького, ректор нашої Alma Mater у 1981–1998 рр., **Михайло Петрович Павловський**.

Ректорат, викладачі, студенти та працівники Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, а також численні друзі, учні та колеги щиро сумують та висловлюють співчуття рідним і близьким.

Довідка. Михайло Петрович Павловський народився 15 листопада 1930 р. у м. Берестечко на Волині. У 1948-1954 роках навчався у Львівському державному медичному інституті, який закінчив з відзнакою. Вже в той час у душі майбутнього хірурга нуртували дві потужні сили — нездоланий потяг до наукових досліджень та природжений поклик до хірургії. Щасливий випадок звів юного аспіранта кафедри патологічної фізіології з видатним вченим-хірургом, професором Георгієм Григоровичем Каравановим, який безпомилково оцінив потенціал свого майбутнього учня. Доля Михайла Павловського була вирішена: у січні 1955 року він став клінічним ординатором кафедри факультетської хірургії, якою йому й судилося потім

керувати. Вже через три роки М. П. Павловський захистив кандидатську дисертацію, присвячену проблемі хірургічного лікування цирозів печінки. У 1967 році йому було присвоєно вчене звання доцента. Наступним щаблем сходження повідаря як науковця стала ендокринна хірургія. 27 травня 1970 року Михайло Петрович захистив докторську дисертацію «Матеріали до хірургії надниркових залоз».

Від 1973 року він обіймав посаду завідувача кафедри хірургії факультету післядипломної освіти у Львівському державному медичному інституті, а в 1974 році йому було присвоєно вчене звання професора. З 1976 року Михайло Петрович очолював кафедру факультетської хірургії (від 2008 року — кафедру хірургії № 1).

Продовжуючи справу свого наукового батька професора Г. Г. Караванова, Михайло Петрович Павловський створив у Львові свою наукову школу хірургів. За його керівництва підготовлено 17 докторів, 42 кандидати медичних наук. Академік М. П. Павловський — автор і співавтор понад 1000 наукових праць, з них — 156 фундаментальних, 15 монографій, 6 підручників, 23 авторських свідоцтв і патентів України, 36 методичних рекомендацій, 15 інформаційних листів. Він був головою спеціалізованої Вченої ради Д 35.600.01. із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) медичних наук зі спеціальностей 14-01-03 «Хірургія» та 14-01-22 «Стоматологія».

Основними напрямками наукової діяльності професора М. П. Павловського були: хірургія шлунка, дванадцятипалої кишки, печінки, жовчних шляхів, підшлункової залози, ендокринних органів, зокрема щитоподібної та прищитоподібних, надниркових залоз, гормонально активних пухлин підшлункової залози та яєчників, цукровий діабет і хірургія, неплідність ендокринного генезу, генетичні вади розвитку, синдром поліорганної недостатності та тромбоемболічні ускладнення в абдомінальній та ендокринній хірургії, ендовідеохірургія.

З 1981 до 1998 року М. П. Павловський обіймав посаду ректора Львівського державного медичного інституту (згодом — університету), зробивши вагомий внесок у розвиток львівської медичної школи та науки.

В університеті, зокрема, було запроєктовано та розпочато будівництво нової стоматологічної поліклініки. Михайло Петрович сприяв розвитку та відновленню діяльності громадських організацій таких як Рух, Товариство

української мови імені Т. Шевченка, Конгрес української інтелігенції, Студентське братство, Українське лікарське товариство; створенню музею історії медицини Галичини; побудові пам'ятника народному професору Мар'янові Панчишину. Михайло Петрович Павловський був академіком Національної академії медичних наук України (1997 р.) та Академії наук вищої освіти України (1992 р.), двічі лауреатом Державної премії України (1986 р., 2000 р.), дійсним членом Нью-Йоркської академії наук (1994 р.), членом Міжнародного товариства хірургів (1996 р.), заслуженим працівником вищої школи (1980 р.). Його було обрано членом Президії АМН України (відділ клінічної медицини), заступником голови Асоціації хірургів України, членом правління Асоціації ендокринологів України, головою Ради львівських наукових медичних товариств, обласного осередку Асоціації хірургів України, віце-президентом Світової федерації українських лікарських товариств, дійсним членом Наукового товариства імені Т. Шевченка. Заслужений професор ЛНМУ імені Данила Галицького, почесний професор Інституту проблем ендокринної патології ім. В. Я. Данилевського АМН України, почесний член Міжнародної академії медицини ім. Альберта Швейцера, Академії медицини Польщі, Товариства хірургів ім. Л. Ридигера. Його було нагороджено орденами Дружби народів, «Знак пошани», «За заслуги» III ступеня, Почесною грамотою Президії Верховної Ради України, великою Золотою Зіркою і золотою медаллю Міжнародної академії медицини імені Альберта Швейцера.

Михайло Петрович Павловський був відомим практикуючим лікарем, вченим з великим досвідом, генератором наукових ідей, організатором молодих науковців, які під його керівництвом розвивали українську науку. Йому були притаманні висока інтелігентність, дисциплінованість, громадянська свідомість, скромність, чуйність, почуття обов'язку. Завдяки своїм високим моральним якостям, професійній майстерності та організаторським здібностям він здобув заслужений авторитет серед колективу університету. Його життя і діяльність були яскравим прикладом самопосягати, відданого служіння науці та народові України.

ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ!

Прес-центр ЛНМУ імені Данила Галицького

В І Ч Н А П А М ' Я Т Ь! Моєму побратиму, товаришу та однодумцю!
Все земне має початок, розквіт і кінець... І змінити цю вічну динаміку навіть
мудрості людській не під силу. Нам лише залишається мріяти про життєву
сутність, про те, що вічні

МУДРЫЕ ЗВЕЗДЫ

Растет цветок у наших ног,
И смять его не трудно,
Задел слегка — и нет цветка,
Растоптан безрасудно.

Жемчужин дом на дне морском
Доступен водолазу;
Их просверлят, нанижут в ряд
И связывают сразу.

Кружить вдали от зол земли
Лиш мудрым звездным стаям,
Их свет в ночи нам шлет лучи
И он недосыгаем.

Генрих Гейне

А смерть... «По людському розумінню с м е р т ь має один і гарний
бік: вона — кінець старості. Смерть, яка випереджає дряхлість, є більше до
часу, аніж смерть, яка завершує дряхлість» (Ж. Лабрюєр). А

ЯК СУДЯТЬ ПРО ЧИЮСЬ СМЕРТЬ

Коли ми судимо про чийось мужність у хвилину смерті, яка безперечно,
є найзначнішою подією в людському житті, треба брати до уваги, що
вмираючому нелегко повірити ніби справді його прийшло до його. Мало хто
вмирає, свідомий, що то його остання година; немає обставин, за яких
примари надії енергійніше наставляли б нам свої сильця. Вони без угаву
шепчуть нам на вухо: «Бували безнадійні хворі, а виживали; справа не така
вже й безнадійна; зрештою, Пан-Біг і більші дива вмів явити». Надто крпну
гнемо — от не хоче бо дивитися правді у вічі. Нам видається, ніби весь світ
речей якось мучиться нашим сконом і співчуває нашій недолі. Потьмарений

наш зір сприймає речі злудно, і мандрівцям у морі видається, ніби й гори, міста, села, небо та земля, достоту, як ми самі, тікають у далину:

От уже й пристань за нами, й міста вже далеко, і землі.

Вергілій, Енеїда, III, 72

Чи бачив хто діда, який би не хвалив минулих часів і не вішав би собак на теперішність, винуючи світ і людські звичаї за власну недолю та докуки?

*От і зітха посивілий орач, і хита головою:
Скільки-то поту намарно пролив! Мимохить порівнявши
Ту, що минула, добу до скупой сучасної днини.
Щораз частіше про щастя батьків своїх мову заводить.*

Лукрецій. Про природу речей, II, 1165

Ми приміряємо все до себе: от і свою смерть вважаємо за важливу подію, таку, що начебто не може пройти безслідно, без урочистого супроводу зірок:

Скільки клопоче богів круг одної душі.

Сенека Старший, Контроверзи, IV, 3.

І що більше ми в те віримо, то вище носимоя: «Як то! Скільки знань загине, скільки шкоди зазнає світ, виходить, шука лицар свою долю, а долі немає? Невже згладити таку рідкісну і взірцеву душу коштує не більше, ніж якусь іншу — посполиту і марну. І ще життя, що править за щит для стількох інших, життя, від якого залежить безліч інших життів, яке захоплює світ своїми ділами, яке займає стільки місця, можна так само легко урвати, як абияке інше, що ледь тримається на своєму так-сяк зв'язаному вузлику?

Кожний із нас думає, ніби чимось єдиний на крузі земнім. Звідси і слова, які сказав Цезар своєму стерникові, ще гордовитіші, ніж буйство морських валів довкіл:

*Якщо до Італії чалитись небо тобі заважає,
Страх твій тому, що не знаєш, кого ти везеш.
Жени ж бо крізь бурю, лише на мою опіку поклавшись.*

Лукан, Фарсалії, V, 59

або інші:

*Вреши Цезар повірив в гідні долі його небезпеки.
Видно, нелегко верховним згубити мене, якщо посилають
Весь океан величезний на вутле суденце зі мною.*

Лукан, Форсалиї, V, 653

і те очевидне блаженство, буцім сонце цілий рік носило по ньому жалобу на своєму чолі:

*Коли Цезар угас, саме сонце скорбило над Римом,
Заховаши лик осяйний у зловісну темну запону.*

Вергілій, Георгіки, I, 466

і ще тисяча подібних, якими світ так легко дає себе дурити, гадаючи, ніби наші справи баламутять спокій небес і ніби для нескінченних небесних розлогів щось важить наші марні високі примети. Нема такого нерозривного зв'язку між небом і нами, щоб сяйву небесних світил довелося меркнути вкупі з нами (Пліній Старший, Природа історії, II, 6).

Не можна судити по твердість, відвагу та рішучість того, хто ще не вірить напевняка, що йому загрожує небезпека, хоча б вона й насправду йому загрожувала. Такий суд був би надто покvapливий, навіть якби він умер, виявивши згадані високі прикмети. Багато людей виказують таку непохитність і на лиці, і в словах з надією, врятувавшись, тішитися ще за життя набутою славою. У тих смертених, чиє конання я бачив, не їхня воля, а сліпий випадок визначали їхнє поведження в останню годину...

...Цезарь на запитання, яка смерть видається йому найлегшою, відповів: «Та, якої найменше чекаєш і яка настає нагло».

Якщо Цезарь посмів так сказати, то я охоче йому вірю. «Коротка смерть, — мовить Пліній, — то найвище людського життя». Люди не рвуться завести з нею знайомство. Ніхто не може сказати, що він готовий до смерті, якщо він боїться мати з нею діло, якщо він не здатний дивитися їй просто в очі. А ті, хто взятий на муку, кидається назустріч своєму кінцю і пришвидшує езекуцію, нагнить її, чинить так не з мужності, а лишень, щоб скоротити час перебування з смертю віч-на-віч. Їм не страшно померти, їм страшно помирати.

Мене лякає умирання, а бути мертвим не боюсь.

*Епіхарм у цитаті Цицерона
з Тускуланських розмов, I, 8...*

У Сократовому житті нема, як на мене, нічого славнішого, ніж ті тридцять днів, коли йому довелося «перетравлювати» свій смертний вирок. Цей весь час він зважався з ним, чекаючи на кару без страху, без душевної розпуки, зберігаючи манеру поводитися та говорити радше звичайну і байдужу, ніж напружену і схвильовану, здатну викликати думку про подію великої ваги... (Мішель Монтень. Проби. Книга II. Київ: 2006).

XVI століття і XXI століття... Як далеко вони одне від одного і як близькі людські думки та не лише про смерть... Людино! Заспокойся! Ти більше тупцюєш на одному місці, аніж крокуєш вперед! І все т в о є зберігається, мабуть, не століттями, а тисячоліттями... І на цю закономірність не впливає суб'єктивна думка про себе кожного з нас.

Неочікувано від нас пішов Михайло Павловський... Щойно я чув його голос, а тепер, через тиждень, я вже від нього почув

УТЕШЕНИЕ ИЗ МОГИЛЫ

Что ты стонешь так ужасно,
Что вздыхаешь каждый час?
Твои слезы, верь, напрасно
Льются здесь из твоих глаз.
Можно ль плакать, что я скоро
В горний перешел чертог,
Что, преплыв житейско море,
Я пристал там, где Бог, —
Где бессмертие вкушают,
Светит где небесный свет,
Где покой не нарушают,
Ни болезнь, ни дряхлость лет?
Ведь не первого сразила
Смерть меня своей косою:
Миллионы уложила
Спать сном смерти под землей.
Что ж слезам без меры литься,
Тяжкой скорбью грудь давить?
Каждый с жизнью простится,

Путь сей каждому лежит...
Мы одно с тобою были
По душе, любви, делам,
Но чтобы вместе смерть вкусили,
Не угодно небесам.
Стар ты, — я тебя юнее...
Но уж так судил нам Бог,
Чтоб я прежде и скорее
Отошел в его чертог.
Отошел, но будь уверен,
Что я все еще с тобой,
Что я — тот же, друг твой верен,
Хоть живу в стране другой.
Слышу вопли твои, стоны,
Вижу, как ты, друг, грустишь,
Как ты часто пред иконой
Сльезы горькия струишь...
Но ты Бога раздражаешь,
Коль с отчаяньем грустишь:
Как ни плачешь, ни вздыхаешь,
А меня не возвратишь.
Все — Его святая воля!
Он премудрый наш Отец!
Как ни горька твоя доля,
А всему придет конец...
Да, мой друг, среди ненастья
Ты будь бодр, не унывай:
На земле нигде нет счастья,
Здесь не ад, но и не рай.
Все кропится здесь слезами,
Скорбь — всем близкая родня,
И меж счастья цветами
Грусть таится, как змея...
Крест нам небо отверзает,
Крест блаженство нам дает,
Кто слезами засекает,
Тот с улыбкою пожнет.
Пусть слеза на гроб катится,
Пусть любовь в слезе блестит;

Пусть кадило здесь курится,
К небу пусть мольба летит.
Только слезы пусть невинны
Увлажают, друг, твой взор,
Чтобы в них не были видны
К небу ропот, иль укор...
Пусть мольба в слезах сияет,
Пусть любовь ее струит,
Пусть на небо проникает,
Пусть надежда в ней блеснит.
О, как дух мой веселится,
Сладко как моим костям,
Над могилой коль курится
Мольбы чистый фимиам!
Так молись же, друг, и помни,
Что есть Бог, есть мир другой,
Где ты завтра иль сегодня
Можешь встретиться со мной...

Епископ Гермоген

Так, Михайле Петровичу, недалекий той час, коли ми знову зустрінемося... А сьогодні, ще перебуваючи на нашій грішній землі, вспом'янемо про те, що є й

МОЛИТВА ЗА ВСЯКОГО ПОМЕРЛОГО

Пом'яни, Господи, Боже наш, у вірі й надії на життя вічне спочилого раба Твого, брата нашого Михайла як милосердий і чоловіколюбець, відпускаючи гріхи та згладжуючи неправди, полегши, подаруй і прости всі його провини вільні і не вільні, визволи його від вічної муки та вогню геєнського і дай йому користуватися й заживати вічних Твоїх благ, наготованих для тих, що люблять Тебе. Коли ж і согрешив він, та не відступив від Тебе і безсумнівно в Отця і Сина, Святого Духа, Бога, Тебе в Тройці славимого, вірував і одиницю в Тройці і Тройцю в одиниці православно аж до останнього свого подиху визнавав, будь милостивим до нього і віру в Тебе замість діл прийми і з святими Твоїми, як щедрий, упокой. Нема бо чоловіка, що жив би і не согрешив, Ти один тільки без всякого гріха і правда Твоя — правда вічна, і Ти один Бог милостей і щедрот і

человіколюбності і Тобі славу віддаємо Отцю і Синові і Святому Духові, нині і повсякчас і на віки вічні. Амінь (із «Православний молитвослов». 1989).

І до цього, дорогий мій побратиме Михайле, я лише можу додати:

І широку долину,
І високу могилу,
І вечерню годину,
І що снилось-говорилось,
Не забуду я...

Тарас Шевченко

А життя незалежно ні від кого і ні від чого продовжує вирувати, про що говорить і ця листівка:

Глубокоуважаемый Иван Семенович!

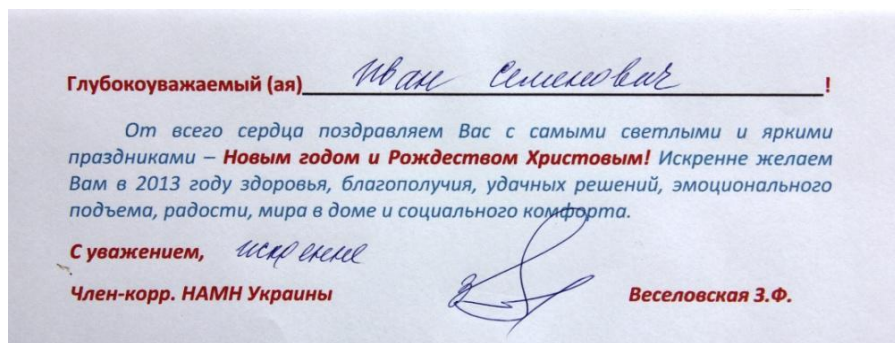
От всего сердца поздравляю Вас с самыми светлыми и яркими праздниками — **Новым годом и Рождеством Христовым!** Искренне желаю Вам в 2013 году здоровья, благополучия, удачных решений, эмоционального подъема, мира в доме и социального комфорта.

С уважением, искренне

Член-корр. НАМН Украины

підпис

Веселовская З. Ф.

Приємно отримати мені, старику, такі чудові побажання від талановитої та симпатичної жіночки — Зої Федорівни Веселовської. Ось вона яка: член-кореспондент національної Академії медичних наук України, доктор медичних наук, професор, заслужений лікар України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки...

Відомий вчений у галузі практичної та теоретичної офтальмології, організатор і керівник провідного спеціалізованого офтальмологічного центру для надання комплексної висококваліфікованої медичної допомоги офтальмологічним хворим з гострими та хронічними порушеннями зору, зокрема з офтальмологічними захворюваннями судинно-ендокринного походження...

Такі жінки перед нами, далеко-далеко не молодими людьми (старики), уявляються, як Івана Франка

РУСАЛКА (ІЗ ПУШКІНА)

Над озером в глухій діброві
Спасався десь-колись монах,
Все в праці тихій і суровій,
Задумі, пості й молитвах.
Вже смерті ждучі леда-хвилі,
Старий і гріб собі копав
І, щоб з життя ослобонили,
Святих угодників благав.

Раз в літню пору край порога
Свої хаточки старий
Анахорет моливсь до Бога.
Смеркалось. Пінивсь чорторий
На озері і дихав млою.
Бір почорнів. У небесах
Плив місяць смугов світляною.
Вдивився в хвилі наш монах.

Глядить, і страх його проймає,
І сам не зна, що пізнає.
І бачить: хвиля бризка, грає
І тиха знов, гладка стає.
І враз легенька, мов тінь ночі,
Біленька, мов маєвий сніг,
З хвиль діва виплила, плюскоче
І мовчки сіла на моріг.

На монаха глядять тужливо
І пишні коси чеше влад...
Старий із острахом на диво
Глядять на ту чудову статъ.
Вона головою хитнула
І враз падучою звіздою
У сонних хвиль глибінъ пірнула.

Всю ніч не спав старий понурий
І не молився цілий день;
В думок зворушених він бурі
Вбачав ту дівчину лишень.
Знов мла на бори ляговиться,
Крізь хмари місяць прогляда,
І знов на березі дівця
Сидить чарівна та бліда.

Глядять, манить його до себе,
Цілує, мовби знехотя,
То грає, плюскається в водах,
Регоче, плаче, мов дитя.
Монаха кличе й мов зітхає...
«Сюди! Сюди!» І звук бринить
І знов у хвилях поринає
Серед нічної тишини.

На третій день пустинник сивий
До праці й труду вже не йшов,
Сидів над озером до ночі,
Аж бір покрила мряка знов.
Розвіяв ранок тьму нічну —
По монасі пропав і слух,
Лиш сиву бороду у хвилях
В час бурі бачив раз пастух.

Отже, і сивим старцям не все чуже... Лише я не у хвилі кидаюсь, а сідаю за комп'ютер та й...

Що ж настав час і для відпочинку. Але на завершення цієї книги я процитую цьогорічне письмове поздоровлення моєї доньки Світлани:

«Ти просив сил... а Бог дав тобі труднощі, щоб зробити тебе сильним.

Ти просив мудрості, а Бог дав тобі проблеми для вирішення.

Ти просив багатства, а Бог дав тобі мозок і м'язи, щоб ти міг працювати.

Ти просив можливості літати... а Бог дав тобі перешкоди, щоб ти їх долав.

Ти просив кохання... а Бог дав тобі людей, яким ти міг би допомагати в їх проблемах.

Ти просив благ... а Бог дав тобі можливості.

Ти нічого не отримав з того, що просив: але ти отримав все, що тобі потрібно»(<http://www.logoslovo.ru>).

У мудрості немає віку,
І доброту не порахуєш і не зважеш.
Тепло, любов не знають ліку.
Про них багато чи чимало, геть не скажеш.

Порядні вчинки чинять добрі люди,
Осіяні своїм життєвобаченням.
А молодими чи старими вони будуть
Немає ні для кого значення.

Молодий без змісту, як плацебо,
Не може стати поруч із старцем,
Який вростає думкою і в тебе, в мене,
Слугує прогресивній молоді взірцем.

Ось Ярику байдуже — чи худий,
Чи товстий, чи високий, чи малий,
Свою любов передає на часі,
Він відчуває глибину подій,
На разі незалежну від років і маси.

Я вдячна Богу, що в моїй сім'ї
Достойний приклад є постійно.
Це додає наснаги нам в житті
І означає, щоросло насіння!

З Днем народження!!!

10.01. 2013 р.

Читачу, прочитайте уважно оцю мою книгу та й скажіть: чи задоволений я своїм життям? Я забігаю наперед й відповідаю: задоволений,

незважаючи на мій вік і мої «болячки»... І вам того ж бажаю. А «Бути задоволеним станом своїх справ — найбільше багатство» (Contentum suis rebus esse maxime sunt divitiae). Для цього потрібно мало, дуже мало: «Не додавай вогонь до вогню» (Платон, за 4 століття до нашої ери). Та ще пам'ятай про

ДОВЖЕНКІВ САД

Одного сонячного ранку працівники нової київської кінофабрики, йдучи знайомим шляхом на роботу, вражено спинилися біля воріт. На пустириську, що пролягав між новим павільйоном і найгамірливішою в місті вулицею, коїлось щось незвичайне. Спочатку ніхто не йняв віри. Видіння? Зйомки нового фільму не передбаченого зазделегідь? Із краю в край запустілої землі, як хазяйновитий хлібороб, ішов за плугом молодий ратай. Білий кінь, орач у білій сорочці, сам босий, наголові хвацько збитий набакир капелюх. Чепіги плугатар тримав уміло, орав упевнено.

Аж нарешті впізнали Довженка, молодого й невсипущого режисера. До орача сходилися люди. Виявляється, не міг митець працювати над фільмом про землю, не вшанувавши її працею. Згідно з задумом подвижника, тут мав зрости сад.

Того дня ніхто не працював у павільйоні — садили дерева, закладали сад, який так і назвали — Довженковим.

Минули роки. Деревця виростили, кронулися, квітнули. І люди, що їх посадили, теж зростили творчо, мужніли, на обличчя лягали перші зморшки, сліди невгамовного мистецького життя. Далі сад почав щедро плодоносити. Значними були й ужинки кінематографу, надто головного Садівничого, над чолом якого з часом з'явився білий німб. Та дерева живуть довше за людей (С. Плачинда).

Та дерева живуть довше за людей, як й пам'ять про людей... Отож, творче і з любов'ю сприйняття навколишнього світу не має меж, про що свідчить і вірш моє доньки:

Уже давно я знаю, що найкраще
свято,

Це не червона календарна дата,
А це той день, коли є поряд мама,
тата,
І діти. Та здається, що проблем
німа.

Бо всі проблеми в колі родини
тануть,
Де в батьківське тепло гортають
нас.

Уже все збудеться, що побажаєте
А я буду і попомогаю за здоров'я вас.

Григор

І вже давно я знаю, що найкраще свято —
Це не червона календарна дата,
А це той день, коли є поряд мама, тато,
І діти. Та, здається, що проблем нема.

Бо всі проблеми в колі родини тануть,
Де в батьківське тепло гортають нас.

Нехай все збудеться, що побажають,
А я піду й помолюся за Вас.

Літературно-художнє видання

СМІЯН Іван Семенович

**ТАМ ПЕРЕМОГА, ДЕ ЗГОДА
(Ibi victoria, ibi concordia)**

Книга 27

Дизайн обкладинки *Світлани Бедної*
Випусковий редактор *Маргарита Більчук*

Формат 60x84/16. 11,2 ум. др. арк., 9,7 обл.-вид. арк. Тираж 250. Замовлення № 13-552.

Видавець і виготовлювач Редакція газети «Підручники і посібники».
46000, м. Тернопіль, вул. Поліська, 6а.
Тел.: (0352) 43-15-15; 43-10-21.

Збут: zbut@pp-books.com.ua Редакція: red@pp-books.com.ua Виробництво:
print@pp-books.com.ua
www.pp-books.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 765 від 11.01.2002 р.
Книга-поштою: а/с 376, Тернопіль, 46011.
Тел.: (0352) 42-43-76; 097-50-35-376
post@pp-books.com.ua